Doru NOVACOVICI

ÎN ROMÂNIA, DUPĂ GRATII

FUNDAȚIA PENTRU TINERET BUZĂU

INCHISORILE ȘI LAGARELE DE MUNCA FORȚATA IN ROMANIA

- Inchisoare centrală · izolare totală, secret absolut
- Mină
- Inchisoare pentru pedepse ușoare
- Lagăr de muncă forțată
- Zonă de deportare masivă

CATRE CITITORI

Aceste mărturii senzaționale au văzut pentru prima dată lumina tiparului la sfîrșitul anului 1982 la München, în Germania. Largi extrase din cartea **"În România după gratii"** au fost difuzate la radio "Europa Liberă". Ascultătorii de atunci ai acestui post de radio - și erau foarte numeroși, slavă Domnului - au putut auzi de fostul deținut politic, inginerul Doru Novacovici, condamnat pentru crimă de uneltire contra rînduielilor comuniste. Am rămas consternați de ororile și cruzimea cu care erau tratați cei sortiți la exterminare. Ulterior, cartea a fost tradusă în limba franceză, fiind editată în anul 1985 de J.L.B. Editions din Saint Maur - Paris . Împrejurările permit ca cititorii din țară să se cutremure de infernul pe care l-a întruchipat gulagul românesc, tocmai pentru ca astfel de bestialități să nu se mai repete. Apariția cărții a fost precedată de numeroase prezențe în presa românească, la radio și la televiziune a domnului Novacovici.

În prezenta ediție românească numele victimelor nu au mai fost prescurtate sau modificate, cum s-a procedat anterior, de teama represiunilor la care s-ar fi putut deda autoritățile. Cititorii au dreptul și chiar datoria să cunoască sub adevăratul lor nume nu numai pe torționari, ci și pe cei care au suferit. În ceea ce-l privește pe autorul cărții, acesta a fost unul dintre inițiatorii Uniunii Mondiale a Românilor Liberi, organizație constituită la Geneva în anul 1984 și care are în prezent peste 30 filiale, în țară ca și filiale în alte 24 de țări de pe toate continentele. Exprimăm mulțumiri autorului, în prezent și Secretar General al U.M.R.L., pentru că a încredințat tiparului și în România a cărții document "În România după gratii"

Editura

Pentru Rodica, Sylvia si Diana,
aceste adevăruri despre cetatea întunericului
ca să aprecieze mai bine cetatea luminii.

CUVINT INAINTE

Rîndurile ce urmează, sînt mărturii trăite de mine, într-o veritabilă cetate a întunericului. Am căutat să descriu fidel trista realitate și n-am urmărit un anumit stil literar. Consider că, fiecare din cei ce au fost alături de mine în această dramă a poporului nostru, sînt datori să scrie așa cum pot spre a mărturisi generațiilor ce vor veni, adevărul despre cele petrecute generației noastre.

Chiar dacă mărturiile se vor repeta, ele vor trebui scrise, spre a completa cronica represiunii comuniste din România. Eu am încercat s-o fac, căci copiii copiilor nostri trebuie să cunoască adevărul.

AUTORUL

URMARIREA

Motto :
Cu mine vin roiesc intr' una
Cei fără neam si fără număr,
Ce' au sprijinit întotdeauna
Eternitatea pe' al lor umăr.
Vin cei de' o lege cu pământul,
Copiii soarelui de vară,
Eu, solul lor,le port cuvântul,
Si' n suflet sfânta lor povară
(Octavian Goga "Strămosii")

Duminică, 27 septembrie 1959, era o zi caldă de toamnă. Pe strada Titu Maiorescu, frunzele arborilor începuseră să cadă. Covorul nu era încă format , dar scotea un fosnet specific cînd tre cea un pieton. La intersecția cu strada Ion Maiorescu, pe coltu diametral opus clădirii unde locuiam de curind, am remarca dimineata cînd am iesit , un om ce mă privea cu atenție. Imi părea o figură cunoscută si am avut pentru un moment intenția să îl salut , spre a nu face o gafă. Nu-mi aminteam bine, unde văzusem de cîteva ori in ultimele săptămîni, acest chip blond cu capul rotund si cu o tunsoare scurtă cu cărare pe dreapta. Poate la serviciu, la facultate, sau pe santiere ! Aveam cu mine o valiză goală si mergeam pe strada Maica Domnului, la locuinta părin teasca, să-mi iau cîteva lucruri de îmbrăcăminte.

De cîtva timp, aveam anumite presimțiri curioase. Nu știu de ce, tocmai astăzi aveam presimțiri negre, căci alternativa unei arestări în ceea ce mă privea, era veche de mai bine de șapte ani.

URMARIREA

Din primavara anului 1952 mă hotărîsem să acționez într-un fel împotriva regimului de asuprire și teroare, ce se instaurase în țară cu ajutorul armatei sovietice. Acțiunea mea era temerară și mi-am dat seama că nu pot să reusesc mare lucru de unul singur. Totusi, mi-am procurat materiale, spre a crea o mică tipografie clandestină, unde să fac o serie de manifeste. Această activitate secretă, era în podul casei din strada Maica Domnului. Atunci cînd lucram, introduceam toate materialele într-o nișă, pe care o acopeream cu cărămizi. Din 1952 și pînă în octombrie 1956 am utilizat această metodă tinerească de actiune anti-comunistă, de care eram multumit , desi reprezenta poate, ca actiune, o picătură într-un ocean. Manifestele le răspîndeam în scoli, în facultăti si chiar în cutiile de poștă, de o manieră ce deruta securitatea, atît ca mijloace de execuție a textelor, cît și ca zonă de răspîndire. Schimbam mereu zonele în care lansam manifestele si,în decurs de patru ani, reusisem să împrăstii zeci de mii de apeluri la lupta contra dictaturii, pentru libertate în România. Pe vremea aceea credeam că libertatea în țara noastră se poate din nou instaura de românii însisi, prin credința și hotarîrea celor ce luptă.

Cu ocazia revoluției maghiare, am fost convins că e cazul să iesim din anonimat să ne organizăm, spre a fi mai puternici. Speram că organizați fiind, vom primi si ajutorul Occidentului si al Americii. Nu numai cei ca mine, tineri si neexperimentati, sperau într-un sprijin din exterior, ci si cei mai în vîrstă asteptau mereu ca Statele Unite ale Americii, far al libertății și democrației, să intervină într-un fel sau altul..

Strada Maica Domnului, din cartierul Tei, e o stradă zgomotoasă, căci are tramvai și o circulație intensă. La linia ferată, am întors instinctiv capul cînd trebuia să traversez si am avut certitudinea că omul blond, cu cap rotund, mă urmărea. Am grăbit pasul și am trecut strada. În colț văd casa părintească, la parter farmacia și deasupra usa deschisă de la balcon, unde era camera fratelui meu. Vis-à-vis , cu mîinile la spate, un om negricios cu părul lins , îmbrăcat cu o scurtă de piele mă privea cu interes cînd deschideam usa. O altă figură cunoscută, pe care o vedeam din cînd în cînd că staționa aproape toată ziua pe Calea Victoriei, vis-à-vis de biroul ce-l aveam acolo. Am intrat repede. Acasă era batrîna mea bunică, tata, fratele meu Dan și sora mea Doina, în vîrstă de 19 ani. M-am dus imediat după perdea să privesc strada.

Omul blond cu cap rotund se bucura ca-şi întîlnise prietenul, pe negriciosul ce-l văzusem la intrare. Isi vorbeau ca doi buni prieteni ce nu se văzuseră de mult. Era clar că filajul era deschis, iar arestarea mea părea iminentă. As putea oare să scap de urmăritori ?? Cum ?? Ei sînt o echipă, au mijloace moderne, masini, motociclete etc. Cei doi de vis-à-vis rămăseseră împreună, nu vroiau să se despartă ! De ce ?? Pentru moment nu bănuiam. După cîtva timp mi-am dat seama că ar putea să fie urmărit şi Dan. N-am discutat nimic cu el pentru moment. O primă măsură, pe care am luat-o a fost să distrug o serie de materiale ce le aveam în pod şi în casă. Am cerut sfatul tatălui meu, care era singura persoană ce putea să mă ajute. El a plecat cu o serie de materiale secrete să le depoziteze în altă parte sau să le distrugă. După perdea, am urmărit pe cei doi de vis-à-vis. Erau tot acolo, vorbeau şi rîdeau. S-au făcut că nu observă plecarea lui. Nu mi-am dat seama, dacă l-a urmărit cineva. Poate o fi fost al treilea, pe care nu l-am vazut.

La întoarcere, la prînz, tata mi-a spus c-a rezolvat totul şi că e sigur că n-a fost urmărit nici pe jos, nici în tramvai şi nici cînd a fost în taxi.

Am rămas toată ziua în strada Maica Domnului. Către ora 14, cei doi "prieteni" ce între timp se plimbau pe trotuar fără să-şi vorbească, s-au urcat într-o "Volgă" neagră şi au plecat spre Lacul Tei. M-am întrebat ce s-a petrecut şi dacă n-au adus pe alţii în loc. Pe trotuar trecea destulă lume, dar n-am observat nimic suspect. Am discutat cu Dan, i-am spus temerile mele, dar nu i-am spus ce-am aranjat cu tata, ca precauţie suplimentară. Casa părintească are ferestrele către strada Maica Domnului şi balconul pe colţ cu strada Solţuzului, unde se afla şi fereastra de la dormitorul lui tata. Dan a avut ideea să privească cu atenţie pe această fereastră şi m-a chemat repede.

Iată doi "îndrăgostiţi" ce se ţin de mînă şi patrulează în faţa Alimentarei ! Nu ştiu de cînd sînt aici, dar ar fi bine să-i verificăm. Ar fost de acord cu el, că cei doi nu sînt atît de îndrăgostiţi cît se pare căci amîndoi, pe rînd, aruncau ocheade spre uşa noastră de la intrare. I-am spus lui Dan să se îmbrace şi să iasă alergînd spre staţia tramvaiului de la şina ferată. După cinci minute, Dan a ieşit în fugă iar eu priveam de după perdea. Tînăra "îndrăgostită" şi-a lăsat "iubi

tul" si a plecat repede după Dan. Era clar că si Dan era urmărit si că cei doi reprezentau schimbul celor ce plecaseră cu Volga neagră

După o scurtă plimbare, Dan a-revenit si mi-a confirmat observatiile mele. Filajul era deschis chiar provocator, si n-a fost posibil să scape de urmărirea ei. Ea revenise pe trotuarul de pe strada Soltuzului. Mă gîndeam că arestarea ar putea să survină chiar in timpul noptii, asa cum e obiceiul securitătii comuniste.

Am plecat spre locuinta mea de pe strada Titu Maiorescu, după ora 21. Strada părea pustie, nu mi-am dat seama că eram urmărit. Am venit o statie cu tramvaiul 17, pînă la soseaua Stefan cel Mare si apoi o statie cu tramvaiul 26, pînă la Obor. Strada Titu Maiorescu era cufundată in intuneric, intr-o liniste inexplicabilă. Numai fisiitul frunzelor sub picioarele mele părea că-mi vorbeste.

Am intrat , am urcat la mansardă unde-mi aveam camera, am aprins lumina si-am căutat să-mi revăd putin gîndurile si evenimentele de ultimă oră. Am verificat banii ce-i aveam, economiile mele si ce-mi dăduse tata si mi-am făcut bagajul, incercind totusi să plec. Poate reuseam să trec frontiera in Iugoslavia. Tata imi spusese, c-ar fi bine să nu plec si să nu răspund la filajul deschis provocator, ce mi se face. Si dacă totusi scap de urmăritori si reusesc ?? .

Era ora 10 seara, greierii se auzeau pe micul balcon al camerei mele, cînd mi-am zis să verific din nou dacă e posibila plecarea. Am lăsat lumina aprinsă, am coborit cu grijă fără să fac zgomot. Am iesit in curticica clădirii, unde m-am apropiat de poartă. In acelasi loc unde dimineata era blondul cu cap rotund, se găsea un alt bărbat cu un fulgarin deschis la piept si cu o tigară in coltul gurii. Nu m-a vazut , căci n-am deschis poarta. M-am ascuns după gard si-am asteptat să văd ce face. Avea o mină in buzunar si in cealaltă tinea tigara. Zarurile erau aruncate. In acest context poate sfaturile lui tata sînt mai bune. Le voi asculta. M-am culcat dar n-am reusit să dorm. Eram in urmă cu sapte ani, lîngă corpul mutilat de comunisti al unchiului meu Traian, ce reusiserăm printr-un miracol să-l recuperăm din lagărul Ghencea. Avea capul spart , corpul plin de răni deschise, vinătăi si piciorul rupt de la genunchi. Il mîngiiam pe fata lui blîndă si bună. Am avut impresia că si el mă mîngîie si-mi spune : " Nu-i suficient să-ti iubesti aproapele, nu-i suficient să i faci bine, trebuie să te sacrifici pe tine, ca el să

vadă într-adevăr răul, în toată goliciunea lui : jertfa de sine este un element al luptei pentru binele aproapelui tau !"

Acest om care a admirat si a studiat in Franta scrierile lui Jean Jaurès , desi bunicul îl trimisese să facă belle arte, era convins că social-democratia poate aduce fericirea oamenilor. Era membru al Partidului Social-Democrat condus de Titel Petrescu, a avut tipografia lui, ziarul lui. Dar tot ce era al lui, era al orașului de provincie unde conducea mișcarea socială spre binele omului. A facut teatru, teren de sport,cinematograf, scoli, in orașul lui natal. S-a dăruit celor sărmani, spre a-i ridica la lumină. Pentru că a fost adept al democrației pluraliste a fost lovit cu bara în cap la Trivale, frumosul parc al Pitestiului, în 1945, de haimanalele dirijate de comunisti. Apoi, după 19 noiembrie 1946, cînd comunistii cu ajutorul Armatei Rosii au trucat alegerile si au pus mîna pe țară, acest om minunat a fost aruncat în închisoare, unde a stat în anchetă pînă în mai 1952, cînd a fost asasinat. Atunci aveam 19 ani, terminasem liceul, intram în viață. Dar corpul mutilat al acestui om, care a căutat să facă atît de mult bine pentru concetățenii săi, nu mă lăsa să dorm. Au trecut 7 ani si parcă e ieri ; au trecut 13 ani si parcă e alaltăieri, cînd nenea Traian personifica cel mai bun om ce l-am cunoscut eu, cu ochiul mintii unui copil de 13 ani.

Era înalt , voinic, cu o mustață mare si neagră si o privire caldă ce radia bunătate. Era lîngă mine si mă încuraja. Trebuia să rezist la tot ce se va întîmpla.

Iti multumesc tie, imagine blîndă de sfînt , că mi-ai arătat prin jertfa ta drumul ce trebuie să-l urmez în viață, un drum plin de piedici si suferințe, dar demn si drept ; drumul luptei pentru libertatea țării mele îngenunchiată de comunism.

Peste cîteva zile, la 1 octombrie 1959, trebuia să iau în primire postul de asistent universitar la Catedra de Construcții Civile, ca urmare a concursului la care reusisem în februarie același an. Rămîneam în producție, ca inginer cu jumătate de normă, la întreprinderea de construcții unde lucrasem pînă atunci. Era o nouă activitate profesională si după mine, foarte importantă politic, căci eu consideram că lupta ideologică trebuia dusă în mijlocul studentilor, intelectualii de mîine, ce trebuie să fie noua generație de luptă împotriva comunismului. Trebuia să urmăm o linie

strategică clară, cu tactici diverse și neașteptate structurii existente, cu infiltrații de jos în sus în organizarea politică comunistă. Numai așa puteam lupta eficient la momentul oportun...

Eram mereu urmărit , echipele de urmărire erau aceleași, în sensul că aceiași oameni se roteau și nu mă slăbeau din ochi. Imobilul din strada Maica Domnului era pus sub observație, iar Dan era de asemenea urmărit îndeaproape. În fond, căutau să observe cu cine ne întîlnim și cu cine vorbim, încercînd să ne provoace să părăsim Bucureștiul.

N-am răspuns la provocare și-am rămas în această postură de urmăriți, 24 de ore din 24. În această perioadă n-am contactat pe nimeni dintre cunoscuți. Așteptam să se producă evenimentul. Nu-mi era teamă, căci implacabilul niciodată în viață nu se poate ocoli.

30 septembrie 1959 a fost o zi cu cer senin, înăbușitor de caldă. Dimineața am fost la sediul întreprinderii, unde am vorbit cu inginerul șef Pupăzan, căruia i-am spus că a doua zi încep activitatea la facultate. Inginerul, un bărbat înalt, prezentabil, m-a ajutat în perioada concursului de asistent , dîndu-mi posibilitatea să lipsesc motivat , spre a mă pregăti mai bine. N-am discutat niciodată prea mult , dar între noi se formase o afinitate deosebită. Și el dorea să intre în învățămîntul superior și știam că este un inginer capabil, bun specialist în acustica construcțiilor.

În aceeași zi, am trecut și pe la Facultate, unde am vorbit cu profesorul Drogeanu, șeful Catedrei de Construcții, unde trebuia să funcționez ca asistent. Profesorul, un comunist vechi, care a ajutat Partidul Comunist , devenise membru de partid în 1945. Nu știu de ce devenise comunist , el, ce-și luase diploma de inginer în Italia și cutreierase lumea ca un adevarat "fiu de bani gata". Cum nu putea să vadă impostura și nedreptățile flagrante ce le făcea Partidul Comunist ??? Nu se punea chestiunea de a-l convinge de contrariul pe profesorul Drogeanu, căci doar Partidul Comunist l-a făcut profesor și vice-președinte al Comitetului de Stat pentru Arhitectură și Construcții și trebuia să-i mulțumească partidului ce i-a făcut aureola ce-o are.

Mereu cu agenții securității după mine, am trecut spre seară prin strada Maica Domnului. Dan era acasă, se pregătea să

începă facultatea a doua zi. Era student în anul III la Construcții. Doina era la o prietenă, iar bunica trebăluia pe la bucătărie.

Înainte de a pleca, a apărut și tata, ce avea parcă o figură gravă. La plecare m-a îmbrățișat într-un fel aparte și făcîndu-mi un semn al crucii pe piept mi-a spus "Orice s-ar întîmpla și oricît de greu ți-ar fi, nu uita ca ai o moștenire, cinstea și onoarea familiei noastre", și apoi, cu lacrimi în ochi, a continuat : " Mama ta va fi cu tine în permanență, trebuie să fii demn și curajos!".

Am plecat agale, reflectînd la spusele tatei și spre a avea timp mai mult , m-am dus pe jos la locuința mea din strada Titu Maiorescu. Imaginea mamei, pe care am divinizat-o întotdeauna, era acum alături de mine. Nu mă mai interesa cine e în spatele meu, putea să fie oricine, chiar o întreagă divizie de urmăritori.. Mă simteam mai tare ca niciodată și am simțit atunci mai mult ca oricînd, că există Bunul Dumnezeu, care e alături de mine ca și imaginea sfîntă a mamei.

II

ARESTAREA

motto :
In drum mu se desfac prapastii
Si' n negură se' nbracă zarea.
Eu in genunchi spre tine caut .
Părinte, orinduie' mi cărarea.
(Octavian Goga "Rugăciune")

Atipisem de curind, dar m am trezit brusc cu bătai puternice m usa camerei. Am aprins veioza, era 1 noaptea. Am intrebat cine e si mi s-a răspuns "E urgent , deschide" Am spus să aştepte putin, spre a mă imbrăca. După răspunsul meu, am auzit o lovi tură surdă si usa a cedat. In cameră au intrat doi oameni cu pis-toalele in mîini. Eu eram in picioare in mijlocul camerei si am fost impins la perete sub amenintarea pistoalelor. M au perchezitionat rapid, căci eram in pijama. Imi dădusem seama, după bătăile in uşă, cine erau, dar acum mă trezisem de-a binelea si le am replicat : " Ce doriti, cine sinteti ??". Unul dintre ei, mai mic de stat cu o frunte lată si doi ochi mici verzulii, mi a scos o legitimatie pe care era scris . " Directia Securitătii Statului " maior Popa : si mi a spus că trebuie să i insotesc imediat. In timp ce mă imbrăcam sub atenta urmărire a lui Popa, un altul si-a făcut intrarea in cameră si impreună cu colegul lui Popa, au inceput să

percheziționeze încăperea. Au aruncat imediat tot ce au găsit în dulap, în birou și pe măsuță, în mijlocul camerei. Au întors pe dos toate buzunarele hainelor, au verificat salteaua. Popa m-a întrebat unde sînt armele și munițiile și ce arme de luptă am. I-am răspuns că este vorba de o neînțelegere, la care el a insistat repetînd întrebarea. I-am spus din nou zîmbind : " Dacă insistați, vă pot spune, că am cîteva mitraliere, tunuri, dar numai două tancuri, iar munițiile sînt în depozitul armatei !". Popa a scrîșnit din dinți, dar colegul lui care tocmai răsturnase în mijlocul camerei un sertar al biroului, se repede spre mine și-mi trînteste o cîzmă în spate. Lovitura m-a proiectat în pat ! " Vrei să rizi de noi?" îmi replică respectivul și se repezi din nou asupra mea dar la un semn al lui Popa s-a oprit. M-am ridicat din pat ținîndu-mă de mijloc, căci lovitura fusese la bazin, și-am continuat să mă îmbrac

Popa a deschis ușa camerei ce dădea în culoar și a ordonat să se verifice cele două camere alăturate Una era bucătăria și cea laltă era podul. Se pare că pe culoar erau cîteva persoane căci s a auzit ropot de picioare, ce plecau să execute ordinul Apoi Popa mi-a comunicat că pot să-mi iau și o haină mai groasă A continuat cu întrebări privind locul unde sînt ascunse documentele secrete, cifrul, postul de radio-emisie La întrebările lui în cascadă, pe care le lua din nou de la capăt nu i-am mai răspuns nimic I-am spus chiar că refuz să vorbesc și deci să răspund la întrebările ce mi se pun.

Percheziția a durat două ore, căci la 3 dimineața Popa a ordonat plecarea. El era singurul cu pistolul în mînă ceilalți le introduseseră în buzunare. Cînd am ieșit pe culoar aveam în spate pe cei trei din cameră. În culoar erau alți trei, din care unul avea un pistol automat. Doi au plecat înainte, iar cel cu pistolul automat mergea cu spatele și țeava îndreptată spre mine. În această formație am coborît scara secundară a imobilului și am ieșit în curtea casei. În poartă încă un civil. Deci, șapte veniseră să mă aresteze. Pentru ce această desfășurare de forțe ? N-am putut să înțeleg. Figurile, prin întuneric, ale acestor invadatori, ce au forțat trei uși spre a intra în cameră, nu spuneau nimic Tineri între 20-30 de ani, îmbrăcați cu haine destul de ponosite , unul în cizme și scurtă de piele, ceilalți în pantaloni și cămăși. Privirile

lor erau parcă la fel, ochii le străluceau ca la canibalii ce așteaptă momentul suprem al ospățului ! Figurile lor radiau ură și totuși teamă. Ce curios ! Mai normal era ca figura mea să trădeze teamă și nu a lor. Nu-mi vedeam figura proprie, dar mă simteam mai tare ca niciodată. Poate și pentru că acest moment îl întrezăream de mult și nu era o surpriză pentru mine.

In fața casei, două mașini Volga. Popa m-a apucat de brat și m-a împins în prima Volgă neagră. S-a urcat lîngă mine, iar în față s-a urcat unul din cei doi ce făcuseră percheziția în cameră. Soferul era civilul ce-l zărisem în poartă, cînd am coborît. Ceilalți cinci s-au îndreptat spre a doua mașină Volga, ce era pe colț cu strada Ion Maiorescu.

In mașină, Popa mi-a întins o pereche de ochelari din tablă neagră și mi-a spus să-i pun la ochi. Pentru că nu i-am răspuns favorabil, mi i-a pus el scrîșnind printre dinți : " Ai să vezi tu pe dracul". Am încercat să-i mișc fără a utiliza mîna și fără a mă observa. N-a fost posibil, căci Popa se ocupa numai de a urmări dacă ochelarii sînt bine puși. Mereu îi îndrepta și-mi făcea imposibilă manevra de a-i mișca puțin spre a vedea drumul.

In mare viteză limuzina neagră a străbătut străzile Bucureștiului. In acel moment securitatea avea, pe lîngă numeroase clădiri conspirative, aresturile principale la Uranus și Malmaison, pentru București și Calea Rahovei, pentru regiune. In mod normal, trebuiau să mă ducă la Malmaison sau Uranus. După o oprire bruscă și-un zornăit de porți metalice, mașina a mai făcut cîțiva metri și s-a oprit. Am coborît împins de la spate de Popa, care m-a introdus într-o cameră mică, unde mi-a luat ochelarii. In cameră era un gradat în haine kaki de securitate, ce stătea la un birou și un al doilea ins , ce avea pantaloni kaki și cămașă albă și care stătea în picioare. Popa i-a înaintat gradatului o hîrtie și buletinul meu de identitate, apoi a plecat. Gradatul ce stătea în fața biroului, mi-a spus să mă dezbrac și a dat ordin omului în cămașă să mă percheziționeze.

Mi-au luat șireturile de la pantofi, cureaua, tot ce aveam în buzunare și mi-au dat o cană și un castron metalic. Apoi, s-a prezentat un alt gradat cu o pereche de ochelari din tabla neagră. După ce mi-a pus ochelarii, a început să mă împingă de la spate.

Am ieșit pe un culoar cu miros acru și ne-am continuat drumul

urcînd mereu trepte, nu multe, dar suficiente ca să mă împiedic si să mă lovesc. Insotitorul meu, avea o plăcere sadică să mă lase să mă împiedic la trepte si chiar să mă împingă, cînd eram lîngă ele.

După primele lovituri la gleznă, mi-am dat seama de intenția lui si cînd însotitorul mă împingea, eu încercam cu piciorul înainte de a pasi. Acest lucru l-a înfuriat si m-a împins cu si mai multă forță. Mi-am scos ochelarii si l-am întrebat : " Ce ti-am făcut eu, să te porti asa cu mine ??". Gradatul a urlat repezindu-se la mine si îndesîndu-mi pe cap ochelarii.

Ajunsesem, însă, chiar în fata încăperii în care trebuia să fiu introdus. In putinul timp cît am stat fără ochelari, am zărit un culoar lung cu usi spre celule pe o parte si ferestre spre stradă pe cealaltă. Usa a fost deschisă, m-a împins în celulă si mi-a luat ochelarii.

In spatele meu s-a trîntit cu forță usa, s a auzit zăvorul si cheia în broască. In fata mea, sculati din somn, căci era ora 4 dimineata, doi oameni au coborît din paturi să mă primească

III.

ANCHETA

Motto :
Cînd l'au închis după zăbrele
Și paznicii l'au petrecut
L'au despuiat de toate cele,
De tot sărmanul lui avut...
(Octavian Goga - "Coarde vechi")

Iată-mă în vestitul arest al Securității de pe strada Uranus colț cu strada Mihai-Vodă, în localul fostului arsenal al armatei. Mi-am dat seama imediat că sînt acolo, pentru că a trebuit să urc și să cobor cîte 3-4 trepte, din timp în timp. Celula în care intrasem, avea trei paturi și aproape 10 metri pătrați. Cei doi ce m-au primit , s-au prezentat imediat cu glasul în șoaptă. Mi au spus că nu e voie să se vorbească și că e bine să stau culcat încă o oră, căci la ora 5 va fi "deșteptarea" și atunci vom putea discuta în șoaptă.

Le-am ascultat sfatul și-am stat culcat pe noul meu pat , din noua mea locuință. Revedeam cu ochii deschiși, ca într-un vis , tot ce s-a petrecut în ultimii 7 ani, drumul parcurs , dorința mea de a contribui la lupta pentru libertatea țării. Simțeam în piept un fier roșu ce mă ardea. Era o durere surdă, ce se referea nu la situația mea prezentă și viitoare, căci nu eram naiv și știam ce se va petrece, ci la faptul că nu voi mai putea continua activitatea mea.

Aceasta ora, între 4 și 5 dimineața, în ziua de 1 octombrie 1959, a condensat 7 ani de zbucium și căutări, activități și neli-

nişti, ce l-am pus la dispoziţia ideii de libertate. Ce se va întîmplă de-acum înainte, numai bunul Dumnezeu va hotărî. În acest sens, m-am rugat Lui cu credinţă, să mă ajute şi să mă întărească.

La ora 5, s-a dat deşteptarea. După cîteva minute, vizeta de la uşă s-a deschis şi-o mînă necunoscută aruncă în cameră o haină şi-un pulover. Apoi un chip răstit priveşte prin vizetă şi strigă : "Boarfele sînt ale tale, bă ?".

Cobor din pat şi le ridic de jos. Erau într-adevăr ale mele. O haină şi puloverul de schi, ce le aveam în strada Maica Domnului. Mi-am dat seama că au fost şi acolo şi că Dan e probabil într-o celulă alăturată.

Mi-era inima strînsă, la gîndul că şi tata ar fi arestat. După o oră se deschide iar vizeta şi ni se cer cănile metalice. Primim aşa zisa cafea din maltz, 200 grame de pîine neagră şi o bucăţică de 15 grame de marmeladă. Eu las alături micul dejun şi privesc cum mănîncă cei doi colegi de celulă. În ochi aveau ceva straniu, în plăcerea cu care sorbeau cafeaua. Unul dintre ei era slab, cu ochii în orbite, puţin adus de spate, dar cu o privire ce radia bunătate. Se apleacă spre mine şi-mi spune să nu-mi fie teamă, că sînt la arestul securităţii din Uranus şi că, indiferent ce metode se vor utiliza, să rezist şi să nu-mi denunţ prietenii. Îmi spune că a fost colonel în armata regală, că este închis din 1950, că a fost condamnat la 10 ani, că ar mai avea 9 luni de executat. A fost adus din Gherla spre a fi interogat în legătură cu o serie de foşti colegi şi prieteni ai lui. A rămas surprins cînd i-am spus că ştiu unde mă aflu şi cum am dedus aceasta. Mi-a spus că şi-a dat seama, imediat ce am intrat în celulă, că sînt în prima zi de arest, după mirosul de colonie ce-l iradiam. Vechii arestaţi, spunea el, n-au acest avantaj de a se putea bărbieri şi utiliza colonia după ras.

Colonelul Bombonel Negoescu, de la început mi-a dat multe sfaturi folositoare. Iată un om, mi-am zis , pe care Bunul Dumnezeu mi l-a scos în cale, spre a-mi arăta multe din secretele acestei vieţi în care am fost aruncat.

Pe cel de-al doilea coleg al meu îl chema Constantin şi era un credincios din Oastea Domnului. El era mai rezervat şi aveam impresia că mereu se roagă. Vorbea foarte puţin, mi-a spus că e

în anchetă de trei luni si că va merge în curînd la proces. Oastea Domnului este o credință interzisă de regimul comunist , pentru dragostea si fidelitatea exacerbată pe care credincioșii o au pentru Dumnezeu.

Colonelul Negoescu, văzînd că nu mănînc, mi-a explicat , dîndu-mi cana de cafea ce se răcise, că aici sîntem toți obligați să mîncăm, dacă vrem să rezistăm și să ieșim vii. Curajul și rezistența acestui om, după aproape 10 ani de temniță, m-au emotionat profund. I-am promis că-l voi asculta.

Tot colonelul Negoescu mi-a spus că, aici, la Securitate, mîncarea este acceptabilă, pe cînd în lagăre si penitenciare ea este execrabilă si toți deținuții fac o foame teribilă. Că este vorba deseori de un lichid cu cîteva boabe de arpacas si mămăligă stricată.

Aplecîndu-se la ureche, îmi spune că aici numai anchetatorii bat si schingiuiesc arestații, dar după proces , în lagăre sau penitenciare, toți gardienii au voie să bată. Au chiar ordin să-si bată joc de deținuți.

Bine, i-am spus eu, dar condamnații sînt privați de libertate conform legii si nu sînt condamnați la degradare morală si nici la bătaie zilnică. Ei trebuie să iasă din închisoare, după expirarea pedepsei !

"Așa ar fi normal", raspunde colonelul. Apoi, aplecîndu-se din nou spre mine, cu vocea în surdină, îmi spune : " Sînteți foarte tînăr, dar foarte repede vă veți da seama de fața reală a acestui regim, care utilizează toate metodele pentru a distruge rezistența fizică si psihică a deținuților politici. Eu am reusit să rezist , îmi spune el, grație credinței în Dumnezeu si echilibrului psihic ce l-am avut. Am văzut mulți ce au devenit turnători, alții ce au murit în chinuri, alții, mai puțini, ce au rezistat , dar au rămas cu sănătatea precară. Am auzit despre foarte puțini ce s-au eliberat la termen, căci marea majoritate a făcut domiciliu obligatoriu. După expirarea condamnării au avut o altă condamnare administrativă, pe care o dă Ministerul de Interne si care, poate să ajungă la 5 ani. În cazul meu, continuă colonelul, dacă nu vor reusi să-mi facă un alt proces , căci de aceea sînt aici, la expirare, peste 9 luni, voi avea sansa să primesc domiciliul obligatoriu. În cel mai fericit caz 3-4 ani", încheie colonelul si rămîne cu privirea în gol.

Primul contact cu închisoarea, primele ore de arest , sansa de a

cunoaste pe colonelul Negoescu, reprezentau pentru mine o nouă viață, o nouă experiență, o tărie pe care numai Dumnezeu mi-o putea insufla.

Au trecut cîteva zile, fără ca ceva deosebit să se petreacă în celula noastră. Nici unul dintre noi n-a fost scos la anchetă. In șoaptă, cît timp Constantin se ruga, puteam să discut cu colonelul Negoescu ; acesta îmi povestea teroarea psihică prin care a trecut în cei peste 9 ani de detenție, procedeul inuman prin care loctiitorii politici și gardienii distrugeau demnitatea prizonierilor politici. Au fost zile în care am auzit fapte abominabile, pe care nici un om normal nu le poate crede, fapte care înrosesc fața oricărei existențe umane. Am auzit că s-au comis crime ce nu sînt încă cunoscute. Totul depășea puterea umană de înțelegere și chiar posibilitățile limită de rezistență. Colonelul Negoescu, cu glasul lui blînd și sfios , cu figura lui de sfînt coborît din ceruri, îmi vorbea de metodele draconice de a învrăjbi deținuții, de a-i transforma în turnători, de a-i momi cu promisiuni deșarte și apoi, de a-i umili și călca în picioare. Mi-a vorbit cu o voce ce venea parcă din mormînt , de ceea ce s-a întîmplat la Pitești în perioada 1950 - 51, cînd deținuții erau obligați de torționarii lor, să mănînce din gamele zeama fierbinte fără linguri, stînd culcați ca porcii. De obligația ca fiecare să-și bea propria urină și materie fecală, de bătăile groaznice pînă la moarte. El îmi dorea să nu apuc asemenea perioade în închisoare, și-mi spunea deasemenea, despre puterea credinței și a rugăciunii, de rezistența ce trebuie s-o avem în fața răului, spre a supraviețui.

Programul celulei era zilnic același. La ora 5 "deșteptarea", la ora 6 ușa sau vizeta se deschideau brusc și gardianul de serviciu făcea numărătoarea, apoi se servea micul dejun, o cafea, 200 de grame pîine și 15 grame de marmeladă. Eram scoși cu ochelari negri, ținîndu-ne unul de altul, la closet și spălător. La ora 8 începea ancheta și se auzeau ușile pocnind, zăvoarele trîntite, zgomot pe culoar. In așteptarea ca ușa să se deschidă, toți stăteam încordați. La ora 13 era masa de prînz, alcătuită dintr-o zeamă caldă cu 2-3 cartofi și o mîncare din arpacaș sau cartofi fără carne. După masă, din nou se aștepta scoaterea la anchetă. La ora 18, numărătoarea prin vizetă făcută de gardianul de schimb. Ca masă

de seară, un singur fel din arpacas , cartofi, morcovi sau vinete cu fasole. După masa de seară eram scoși cu ochelari negri la closet și spălător. In timpul nopții aveam o oală de noapte, dar care era prea mică și mereu ne crea dificultăți In timpul zilei, nimeni n-avea voie să stea culcat pe pat. Gardianul urmărea pe gaura vizetei. Cei ce stăteau culcați erau introduși in izolator de la 3 la 14 zile, unde aveau mincare numai o dată la trei zile Peste 14 zile izolatorul și lanțurile la picioare se aprobau de comandant și de ofițerul ce conducea ancheta La ora 22 era "stingerea", adică toată lumea trebuia să se culce. In celulă ardea in permanență un bec, căci nu era lumină naturală. Deseori anchetele se făceau și n timpul nopții, se auzeau ușile trintite și pași pe culoar

Vineri noaptea 2 Octombrie 1959 - am auzit cu toții urletele unui copil. După glas , nu părea să aibă mai mult de 14 15 ani. Țipa ca din gură de șarpe și invoca in ajutor pe mama lui să-l salveze. "mamă, mamă, ajutor, salvează-mă !". Sunete înfundate, glasuri răstite și din nou țipete de copil. Mai tirziu, am aflat la Jilava, că era un lot de 15 copii intre 14 și 16 ani de la Liceul Matei Basarab. Se organizaseră contra regimului comunist așa cum știuseră ei. In anchetă au fost schingiuiți groaznic din ordinul și sub acțiunea personală a maiorului Enoiu, ce era șeful anchetei la Uranus.

Țipetele prelungi și disperate ale acestor copii, ce veneau dinspre camera de tortură, nu le voi uita niciodată, deoarece erau primele de acest fel, din universul concentrationar in care intrasem. Eu cred că toți cei ce ar fi auzit aceste țipete sfișietoare de copil schingiuit in plină noapte, ar fi ripostat contra acestei crime intr-o formă sau alta, după sensibilitatea și credința lor in dreptate și adevar. Cert e că dreptatea și adevărul sint departe și in nici un caz nu trebuie căutate pe dealul suferinței, de pe strada Uranus din București.

Luni, 5-octombrie 1959. La ora 8 ușa se deschide cu zgomot și un gradat imi intinde ochelarii fără să-mi pronunțe numele. Mă conduce pe culoar, cobor și urc trepte, merg destul de mult. Spre deosebire de primul care mă condusese in celula, acesta mă ținea de brat , nelăsindu-mă să mă lovesc de trepte. Ajungem intr-o cameră luminoasă, așa incit după 5 zile, am reușit să văd cerul. Mi se completează o fișă și apoi mi se iau amprentele. După o

jumătate de oră, sînt condus în celulă, cu acelaşi ochelari şi de aceeaşi persoană. Cînd am ajuns în cameră, colonelul Negoescu era singur, colegul nostru Constantin fiind la anchetă. La ora 10, uşa s-a deschis din nou cu acelaşi zgomot sinistru şi un alt gardian ce-mi pronunţă numele, îmi dă ochelarii. Sînt condus în viteză prin acelaşi culoar. Mă împiedic de două ori din cauza însoţitorului. Sînt introdus într-o cameră ce avea o fereastră mică în partea superioară, un birou şi un fişet metalic. Sînt instalat la o masă mică cu un scaun, ce se află în fundul camerei, în dreapta. Încăperea avea două scaune în faţa biroului şi alte două scaune în fund. În birou nu era nimeni cînd am intrat eu. Afară se auzeau glasuri de copii. Am dedus că încăperea se afla pe strada Mihai Voda, unde se afla o şcoală elementară

Risul nevinovat al copiilor de afară, se asocie imediat urletelor de durere ale copiilor schingiuiţi la anchetă. De ce e nevoie de suferinţe şi asasinate spre a impune oamenilor o anumită societate ?? De ce oamenii nu pot să se bucure de drepturile lor sfinte şi inalienabile, aşa cum le-a lăsat Creatorul ??

A te opune dictaturii, a nu pactiza cu teroarea, a lupta pentru libertate şi respectul drepturilor omului, reprezintă o crimă contra ordinei sociale comuniste...

Uşa se deschide şi intră un capitan în uniformă de securitate, nu prea înalt , cu părul ondulat , oacheş. Cu un zîmbet sarcastic se aşează la birou. După ce mă întrebă datele personale, pe care le notează într-un proces verbal de interogatoriu, începe să-mi pună întrebări : "Ştii de ce eşti aici ??". Eu, complet mirat , îi spun că probabil s-a comis o eroare. "Noi nu facem erori, mi-a răspuns plin de el, mai ales în ceea ce priveşte duşmanii orînduirii socialiste, pe care îi vom distruge pînă la ultimul". Mă previne apoi, că toţi criminalii, adică prietenii mei, sînt arestaţi, inclusiv fratele meu. De asemenea, cu un aer malitios , îmi spune că absolut toţi au făcut deja depoziţii complete, aşa că n-are nici un rost să neg realitatea !

Apoi îmi pune întrebări precise în legătură cu organizaţia subversivă ce şi-a avut sediul în strada Maica Domnului. Dacă cunosc pe Dan, fratele meu. Ceea ce am recunoscut dealtfel imediat. Dacă cunosc, şi din ce împrejurări, pe prietenii şi colegii mei : Nicu Mirel, Titus şi Sandu? În acest sens mi-a arătat o fotogra-

mai veche, unde eram cu toții într-o excursie în Munții Făgăraș. I-am spus că Sandu și Titus erau colegi de-ai mei din liceu și că Nicu e vărul lui Sandu și coleg de liceu cu Mirel. De asemenea, i-am spus că locuim cu toții în același cartier și sigur că ne cunoaștem. Au continuat întrebări privind reuniunile organizației, plata cotizațiilor, cerneala simpatică și cifrul ca mijloc de comunicație, arme și muniții, responsabilități, și multe altele. Răspunsurile mele nu mai erau afirmative și căpitanul s-a înfuriat și a început să urle : " Esti un bandit și pentru că te crezi inteligent , vrei să negi adevărul !". S-a sculat de la birou, a deschis fișierul și a scos un dosar. A luat o hîrtie din dosar și a început să citească, susținînd că cele spuse în acea hîrtie aparțineau prietenului meu Nicu. După ce a terminat , s-a uitat lung spre mine și m-a întrebat dacă continui să neg în fața evidenței. Eu i-am spus să-mi dea hîrtia s-o văd și eu, dar a refuzat , trăgîndu-mi o înjurătură, perfect conformă gradului lui de căpitan de securitate ! Apoi a luat o altă hîrtie din același dosar și mi-a citit alte afirmații, aproape similare, ce de data asta aparțineau lui Titus. Eu i-am cerut hîrtia, el nu mi-a dat-o și furios , a început să înjure aruncînd cu o călimară de pe birou în mine. Instinctiv m-am ferit și călimara s-a spart în perete, murdărind cu cerneală masa, peretele și cămașa mea. Se repezi apoi vijelios spre măsuța unde stăteam și cum aveam piciorul în dreptul mesei, ca un dement , dă o lovitură cu cizma, tintind piciorul meu. Nu știu cum s-a petrecut , dar eu am tras piciorul și el a izbit cu cizma în piciorul mesei, după care a scos un urlet de durere, și-a apucat piciorul cu mîna și schiopătînd, a ieșit din cameră.

Pentru moment am rămas uimit de rapiditatea celor întîmplate și de nervii lui exacerbați la maximum, căci nu cred că era normal să se înfurie în așa hal, numai pentru faptul că nu-i recunosc ce vrea el. Afară, în stradă, era zgomot mare, copiii zburdau ca păsărelele, probabil plecau spre casă. După aproape 20 de minute, ușa se deschide brusc și intră un maior de securitate solid, cu ceafa lată, tuns scurt. O figură de boxer categoria grea ! Vine direct la mine, îmi dă doua palme și doi pumni, de mi-au țiuit urechile. Asta în loc de bună ziua. " Ce, crezi că-ți reușesc tertipurile, bandit notoriu ce ești ? Nu mai scapi viu de aici, nici tu și nici criminalii tăi de așa-zisi prieteni. Toți sînteți dușmani înrăiți ai

oamenilor muncii si noi avem misiunea să vă extirpăm ! Dacă nu semnezi ce va scrie ancheta, dracul te-a luat !". Intre timp, căpitanul anchetator intrase în cameră. Asa am făcut cunostintă cu faimosul maior Enoiu, seful anchetei, si cu căpitanul Emil Cosma, anchetator penal de securitate !

Am fost condus în celulă pe la ora 14, mîncarea se sleise, dar colonelul Negoescu mi-o păstrase. M-a văzut cam ametit si cu obrajii rosii, a înteles ce s-a petrecut si mi-a spus la ureche : "Curajul să nu-l pierdeti niciodată. Pentru că de aici nu puteti să iesiti necondamnat , puteti recunoaste ceea ce vă priveste, dar trebuie rezistat cu toate fortele cînd vor încerca cu presiune si schingiuiri să vă ia declaratii despre altii". Desi eram bine ametit , am retinut părerea colonelului si din gîndurile învălmăsite ce le aveam, am început să extrag esentialul, spre a fi pregătit pentru viitoarea iesire la anchetă, ce cu sigurantă nu va întîrzia.

La ora 17, m-au condus din nou la ancheta. Capitanul Cosma părea mai calm, mi-a adus să semnez procesele verbale de interogatoriu, ce le scrisese dimineată. "Din moment ce dumneavoastră le-ati scris , pentru ce mi le dati mie să le semnez ??" Si apoi am continuat : " Inteleg să semnez ceea ce eu am declarat !". "Iar ai început ?", îmi ripostează el schimonosindu-si figura, în acel moment intră în cameră maiorul Enoiu, care vine direct la mine si-mi arde doua palme, spunîndu-mi : "Mă banditule, profiti că ai un anchetator care se poarta cu mănusi ?? Lasă că ai să ai de-a face cu mine, dacă el este prea blînd !!". Avînd deja obrajii fierbinti i-am replicat : "Domnule, dacă scrieti neadevăruri, eu nu le semnez ! Să le semneze cei ce le-au scris". La auzul acestei replici, Enoiu s-a dezlănțuit ca o fiară. A început să dea în mine cu pumnii si picioarele, unde nimerea. Mi-am acoperit urechile si capul între mîini, dar Enoiu a început să dea cu pumnii în burtă si cu picioarele în glezne. Căutînd să mă apăr, m-am retras în coltul din fund dreapta, unde sub loviturile puternice ale lui Enoiu m-am lăsat ghemuit , cu capul între mîini. Cosma s-a repezit si el si-mi trăgea mîinile, pentru ca Enoiu să mă poată lovi în cap.

Ca urmare a loviturilor, mi-am pierdut cunostinta, nu stiu ce s-a mai întîmplat si cît am mai stat pe jos în coltul camerei. La un moment dat , mi-am dat seama că sînt pe un scaun, în fata birou-

lui lui Cosma. Nu-mi simteam corpul, toate mădularele mă dureau la cea mai mică mișcare. Pe birou, două lampi puternice mă orbeau și parcă totul venea de departe. Cosma vorbea, dar parcă dintr-o altă cameră și nu înțelegeam bine ce. Îmi vorbea parcă de partizanii din Munții Făgăraș, de legătura ce-aș fi luat-o cu ei, de o mulțime de nume cunoscute și necunoscute. Eu nu vorbeam nimic, stăteam cu ochii închiși, orbit fiind de dureri și de lumina puternică a reflectoarelor. Era probabil noapte, sau trăseseră perdelele la cameră. Am mai auzit parcă un alt glas care spunea : "Nu-l vezi că se preface, este un mare bandit". Cosma continua peroratia, care parcă n-avea punct și virgulă, cerîndu-mi mereu să semnez foile scrise de el. Prin tumultul cuvintelor lui Cosma distingeam : "Noi putem să te omorîm, dacă nu semnezi, căci nu dăm socoteala nimănui. E dovedit faptul că ești un dușman al comunismului și deci al poporului".

Anesteziat cum eram de bătaie, cu capul umflat de nu-l mai simteam, cu dureri în tot corpul, mă miram cum mai puteam sta pe acel scaun. La un moment dat, am simțit un toc în mînă și un glas îmi silabisea literele numelui meu, împingîndu-mi mîna spre a le realiza. Așa s-a făcut c-am scris cu ajutorul unei persoane, fără a ști cine era, numele și pronumele meu de aproape 15-20 de ori. În acel moment nu realizam că numele meu e trecut pe procese verbale de interogatoriu, ce pot aduce învinuiri grave pentru mine și pentru alții. În acest context, puteam să-mi pun numele și prenumele, fiind de acord chiar cu condamnarea mea la moarte! E dificil să descriu starea în care mă găseam, durerile ce le aveam și felul în care mi-am pus numele, cu ajutorul unui necunoscut realizînd o scriere ca a unui copil în clasa I-a primară.

S-au stins reflectoarele și s-a aprins o lumină pe tavan și o veioză. În cameră, nu mai era nimeni și nu mai auzeam nimic. Un om îmi zgîltîie mîna și mă trage, căutînd să-mi pună ochelarii negri de tablă. M-a ridicat de mijloc, dar cînd să stau în picioare, dureri puternice m-au fulgerat în creierul mic și-am căzut în genunchi.

Asta e beteag", a spus unul și m-a lăsat, ieșind din cameră. Eu m-am întins pe jos. Simteam cimentul rece, care îmi făcea bine.

Au intrat doi cu o targă și m-au transportat în celulă, răsturnîndu-mă în pat. Colegii mei dormeau. Era după miezul nopții.

Colonelul Negoescu s-a trezit și după ce-au ieșit gardienii, mi-a pus mîna pe frunte. Nu-l auzeam, deși buzele lui se mișcau, dar mîna lui era parcă mîna lui tata, cînd venea să ne sărute și să ne mîngîie, spre a ne ura somn ușor... Tot el mi-a șters sîngele de pe față și mi-a pus o cîrpă udă pe cap. N-a fost posibil să-mi scoată pantalonii și cămașa din cauza durerilor, așa c-am rămas îmbrăcat.

Foarte curînd s-a dat deșteptarea. Gardianul a ridicat vizeta, m-a văzut în pat și a intrat în celulă. "Ce-i cu ăsta de stă culcat, e pe moarte ??" Colegii i-au spus c-am fost la anchetă 12 ore și că mă simt rău. "Să se dea jos, a spus securistul, că mă pun cu bita pe el și să vezi cum coboară". După o serie de injurături ca la ușa cortului, a plecat trîntind ușa. Colonelul Negoescu, s-a căzut să-mi dea cîteva linguri de cafea călduță ce tocmai fusese adusă cînd, din nou, gardianul intră în celulă și urlă la mine să cobor din pat. M-a apucat de picioare și m-a tras pe pardoseală. Șansa mea a fost că mi-a căzut capul pe pantof și nu pe ciment. Colonelul a sărit instinctiv spre mine, dar securistul l-a împins prăvălindu-l peste patul din fund Ce, faceți răzmeriță ?? Am să anunț direcțiunea". Constantin, care fusese rezervat pînă atunci, a intervenit și el : "Dommule sergent major, ce faceți dumneavoastră e grav și vă vede Domnul Dumnezeul nostru care...". N-a apucat să și termine cuvîntul, că s-a prăvălit peste colonel și gardianul a ieșit urlînd "Dumnezeul Dumnezeilor voștri, vă dau eu voua !"

Scandalul a fost mare, eu eram culcat pe jos, cei doi nu se dezmeticiseră, cînd ușa se deschide din nou. Mă așteptam să revăd aceeași brută, dar în ușă își face apariția un ofițer cu banderola roșie la braț, probabil ofițerul de serviciu, care zîmbind afabil ne întreba dezinvolt "Cine vrea să iasă la raport ?". Apoi, zărindu-mă pe mine, mă întreabă cu o figură mirată : "Dumneavoastră, de ce stați sub pat ??" Eu n-am putut vorbi, aveam gura încleștată. Colonelul, cu mult curaj, i-a spus pățania cu sergentul major. Ofițerul, un tînăr brunet, cu același surîs pe buze spuse : "Ajutați colegul dumneavoastră să stea pe pat, dați-i să mănînce și eu am să vorbesc cu doctorul să-i dea ceva". Apoi un alt gardian a închis ușa, după plecarea lui. Peste o oră se deschide vizeta și un cap blond întinde o mînă, în care avea două pilule. "Un felcer, spune Constantin, v-a adus două aspirine". La prînz am reușit să beau cafeaua rece, dar n-am putut să mestec, căci aveam dureri groaz-

nice în maxilar. Continuam să-mi pun prisnițe pe față, căci după cum spuneau colegii, capul era umflat și plin de vinătăi. După plecarea ofițerului de serviciu, nimeni nu ne-a deranjat , așa încît am putut să stau culcat pe pat. Colegii încercau să-mi dea să mănînc, dar nu reușeau. Nu puteam să mă îmbrac, căci aveam dureri mari în bazin și șira spinării, iar picioarele erau parcă paralizate după loviturile ce le primisem.

Colegii mei au decis să ceară a doua zi ieșirea mea la raportul medicului și a comandantului. "Chiar dacă nu vor veni, au spus ei, trebuie încercat". Noaptea n-am putut să atipesc, cele două aspirine n-au avut nici un efect. În viață văzusem destule filme cu teroriști și bătăi, dar iată că am constatat pe propria mea piele cum este.

Auzeam slab ce-mi spuneau la ureche colegii de celulă, deci și auzul a fost influențat de pumnii primiți de la viteazul șef al anchetei, maiorul Enoiu.

De multe ori, în această noapte de 6 spre 7 octombrie 1959, am spus "Tatăl Nostru". Efectul rugăciunii era imens , sufletul mi-l simțeam din nou tare, iar corpul nu conta, putea să sufere și să-l doară cît poftește.

A doua zi, la "număr" a fost un alt gardian. N-am revăzut bruta care m-a tras de picioare, nu știu ce s-a petrecut și unde a funcționat după acest incident. La ora 10 a venit un ofițer, ce părea medic după halatul alb și tensiometrul de sub brat. Mi-a luat pulsul, tensiunea și foarte mirat , m-a întrebat unde am căzut și ce accident am avut cînd am fost arestat ! Colegii i-au spus că n-am avut accident și că am fost 12 ore la anchetă, de unde m-au adus pe targă. Ofițerul medic n-a zis nimic, a terminat urgent consultația și-a zis că-mi va trimite medicamente. După o oră, același felcer blond, îmi aduce două antinevralgice, spunînd că am medicație și-n zilele următoare. Au trecut trei zile și eu nu beam decît lichide. Nu puteam să mestec, căci aveam dureri mari în maxilare.

10 octombrie a fost într-o sîmbătă. Cei doi colegi ai mei au fost duși să facă baie, eu n-am putut să mă mișc din pat , așa că nici vorbă de baie. Colonelul Negoescu era bucuros , că aici la anchetă se poate face la fiecare 2-3 săptămîni un duș , pe cînd în lagăre sau penitenciare, numai o dată la 3-4 luni sau mai mult.

Ce-nseamnă bucuria omului ce poate să se spele și să-și mențină higiena corporală ! Îi radia fața cînd a venit de la baie și mi-am dat seama, că în cei aproape 10 ani de prizonierat politic, a avut de foarte puține ori această bucurie.

Trecuse o săptămînă, nimeni nu s-a ocupat de mine, în sensul că n-am mai fost scos la anchetă. Ca medicație nu primisem decît două antinevralgice sau aspirine, timp de 4 zile. Mai avem încă ameteli, dar începusem să mănînc. Reuseam să mă ridic pe fund și să stau pe marginea patului, dar nu auzeam aproape deloc. Colegii îmi fărîmițaseră pîinea, spre a se usca și a o putea mînca ulterior. Introduceam această pîine în ciorbă de arpacaș sau cartofi și căutam astfel să recuperez din caloriile pierdute în zilele săptămînii trecute. Colegii observînd că nu mai aud, m-au înscris la raportul medicului. După două zile, același medic cu fața imobilă, a venit , m a întrebat ce mai fac și m-a pus să cobor din pat și să fac 2-3 pași. Spunîndu-i că n-aud, mi-a zis că el nu este medic O R L -ist. După ce s-a făcut că se uită spre urechile mele, a plecat promițînd că mi va prescrie o medicație. După o oră, a venit același felcer, dar cu un singur antinevralgic, spunîndu-mi că am prescripție și pentru ziua următoare, încă unul.

A mai trecut o săptămînă, începusem să mă restabilesc. Colonelul a fost scos la anchetă, unde a rămas aproape trei ore. Ne puteam înțelege foarte greu, căci eu nu auzeam și el nu putea vorbi tare. Am înțeles totuși, că vor să-l introducă într-un alt proces , cu o serie de persoane noi arestate, pe care nici nu le cunoaște. L-au adus la Uranus de două luni și l-au scos la anchetă de trei ori. În ceea ce l priveste, el e mai mulțumit ca la penitenciar, căci are o mîncare mai bună și poate face baie o dată la 2-3 săptămîni. În această săptămînă, Constantin a fost și el scos la anchetă, unde a semnat dosarul și e gata de proces. Înseamnă că în maximum o lună, urmează să fie judecat și condamnat. A venit radios de la anchetă și ne a spus că pagînii au vrut să-l batjocorească pe Dumnezeu, prin dosarul care l-au făcut , dar că trebuie iertați, că nu știu ce fac. Colonelul și cu mine i am ripostat că ei știu foarte bine ce fac și nu sînt deloc naivi. Ei vor să distrugă credința în Dumnezeu și să formeze în oameni credința în comunismul ce s-a lansat ca o veritabilă religie, după revoluția din Rusia din 1917. În ceea ce privește iertarea, noi nu știm dacă crimele și teroarea se pot ierta, aici pe pămînt.

Luni 17 octombrie, am fost scos din nou la anchetă. Cosma era la

biroul lui ; eu am trecut la măsuță. Ca și cum ar fi fost în prima zi de anchetă, a început să repete aceleași fraze, idei și nume de persoane.

El formula întrebările, le scria și apoi dădea răspunsurile, pe care tot el le scria. De la ora 8 pînă la 13 și după-masă de la 14 la 20, a tot scris și vorbit de unul singur, fără să aștepte de la mine nici o confirmare. Mă întrebam de ce m-a mai scos la anchetă. La ora 20 m-au condus în celulă. Sistemul ce-l utiliza era nou, părea că e în criză de timp și e grăbit. Colonelul mi-a spus că nu mi-au fost prezentate zecile de foi să le semnez, deoarece mai era de scris și știau că vor mai avea de furcă cu mine.

In orice caz, faptul că n-am putut să semnez, și pe primele 15-20 de procese verbale de interogatoriu apare numele meu și nu semnătura, mi-a dat ideea ca și de acum înainte să utilizez această stratagemă de a semna numai foile cu care sînt de acord și de a-mi pune numele pe restul. Imi dădeam seama că e același lucru și n-are importanță pentru ei. Anii de închisoare și munca forțată ce se dau de Tribunalele Militare, nu sînt în funcție de ce-ai semnat sau n-ai semnat ci de ceea ce cere securitatea, așa că nu-mi făceam nici o iluzie La proces , eram însă decis să-i acuz de brutalitate și să dau în vileag totul, mai ales dacă procesul va fi public.

Marți 18 octombrie, la ora 8, am fost scos din nou la anchetă. Cosma mă primește și-mi spune cu aplomb "Am mai arestat cîțiva banditi de-ai voștri, sper că-i cunoști bine" De asemenea, mi-a spus cîteva nume necunoscute și altele bine cunoscute, fiind prieteni sau colegi de-ai mei, fie de liceu, fie de facultate Astfel, numele lui Mihai Sturdza, Dan Pavel, Puiu Capolide, Radu Roscanu, m-au tulburat. Mi-am dat seama că situația se complică și i-am replicat "Domnule Cosma, observ că vă justificați postul ce-l aveți arestînd oameni nevinovați" "Pe unii i-ai văzut pe litoral, în august", replică anchetatorul Cosma, cu un surîs sarcastic "Eu totuși vă previn, că indiferent ce măsuri veți lua și veți scrie în hîrtii, la Tribunal voi spune totul și nu știu dacă vă va conveni" Cosma s-a ridicat de la birou, a început să urle și să înjure. Apoi a apăsat pe butonul soneriei. A intrat gardianul, care mi-a dat cheiarii și m-a condus în celulă. O nouă confruntare cu ancheta părea iminentă.

După-amiază nu s-a petrecut nimic deosebit. M-am tot gîndit

la ce persoană s-a referit că aș fi văzut-o la mare. Știam că Mihăiță Sturdza fusese arestat și condamnat 2 ani, în perioada 1952-54 și ca deținut politic, muncise la hidrocentrala de la Bicaz. La el se referea Cosma, căci pe el l-am întîlnit pe litoral, unde sora lui fusese repartizată ca profesoară de matematici în stațiunea Carmen Sylva (Eforie Sud), în anul 1959. Deci eram urmărit de mult timp, iar filajul devenise deschis în ultimul timp.

Miercuri la ora 8, din nou la anchetă, în biroul lui Cosma : în afară de el se găseau încă doi ofițeri de securitate, un căpitan și un locotenent colonel. Într-un colț al camerei, la măsuță, era unul dintre prietenii mei cu o privire speriată și cu capul vînăt. M-au instalat cu spatele la el și cu fața la perete. Mi s-a spus să nu vorbesc și să nu întorc capul. Am voie să răspund numai la întrebările ce mi se pun. Cozma a început să citească întrebări și răspunsuri, pe care el le scrisese. Răspunsurile însă ne priveau pe mine și pe prietenul meu Titus. Erau aceleași idei din interogatoriul ce s-a terminat cu transportarea mea pe targă. Am avut grija să spun neîntrebat : "Eu îmi pun numele pe hîrtii, dar nu înseamnă că recunosc !". Faptul c-am vorbit , i-a alarmat pe cei trei securiști și la unison, au început să urle la mine. Cosma m-a împins afară pe culoar, deși n-aveam ochelarii pe ochi și mi-a dat cîțiva pumni. Apoi a început să strige cît îl ținea gura, după gardian. Au apărut repede doi, cu ochelarii în mîini. Am ajuns în celulă și-am povestit colegilor pățania mea.

A doua zi a avut loc confruntarea cu un alt prieten de-al meu, Nicu, tot în biroul lui Cosma. Totul s-a petrecut la fel, regia a fost aceeași. Alături de Cosma se aflau doi căpitani de securitate, din care unul fusese și ieri. Am fost prevenit să nu deschid gura și să nu privesc spre amicul meu. Acesta era instalat la măsuța din fund, avea două vînătăi mari sub ochi, era slab și vădit speriat cînd m-a văzut. S-au repetat întrebările și răspunsurile din confruntarea avută cu o zi mai înainte, doar personajele se schimbaseră, în parte. Spre deosebire de ziua precedentă, ni s-au dat să semnăm cele două file ce au fost scrise și citite de Cosma. Dupa ce mi-am pus numele pe foi, ca un elev începător în ale scrisului, am spus tare, întorcîndu-mă spre amicul meu "La tribunal nu voi mai recunoaște aceste inventii".

S-a produs un mare scandal. Cosma și cei doi anchetator

s-au repezit la mine și m-au îmbrîncit afară strigînd : "Bandit ai fost , bandit ești și bandit ai să rămîi". Ceilalți înjurau în plină furie. Am avut șansa să văd culoarul și chiar un arestat cu ochelari, ce era dus la anchetă. Acest fapt a înflamat și mai mult spiritele, iar unul din cei doi căpitani m-a lovit cu pumnii și picioarele și m-a zvîrlit într-o cameră alăturată. În cădere m-am lovit cu capul de un scaun și am simțit o dulce ameteală, nemaivăzînd nimic.

M-am trezit după cîtva timp. Cineva m-a lovit cu piciorul și-a strigat : "N-a murit , n-are nici pe dracu. Duceți-l de aici să nu-l mai văd".

Era maiorul Enoiu, care apoi a ieșit din cameră. Doi securiști , ce erau lîngă mine, m-au împins pe o targă, unde m-au lăsat un timp. Se întunecase, simțeam o amăreală puternică în gură, iar piciorul drept era imobil. Ceafa era încinsă și tot corpul mă ardea. M-au dus în celulă. Era aproape ora stingerii. Colegii mi au oblojit rănile. Nu mai auzeam absolut nimic, nici măcar ușa, care întotdeauna se deschidea și se închidea cu mare zgomot , spre a intimida și întreține frica arestaților. A doua zi, colegii au chemat medicul, dar acesta n-a mai venit. Nici măcar felcerul nu mi-a mai adus aspirina sau antinevralgicul obișnuit în aceste cazuri. De data asta și cabinetul medical s-a supărat pe mine !

Au trecut cîteva zile de relaxare, nu puteam să merg și nici să folosesc tineta. Mi-au adus o plosca pe care am utilizat-o trei zile. Apoi, mă duceau colegii dimineața și seara de brat , la closet și spălător. Mersul era un chin și eram nervos , căci nu mai auzeam nimic. Trecuseră trei săptămîni de cînd eram în arestul Uranus și nu știam nimic de Dan, deși în zecile de file completate de Cosma, deseori apărea și numele lui. Ce s-o fi întîmplat cu ceilalți, or fi cu toții arestați, sau numai cei de la confruntarea cu scandal ?? ·

Necunoscuții ce i-a înșirat Cosma că i-a arestat , or fi într-adevăr arestați ?? A mai trecut o săptămînă, ne apropiam de sfîrșitul lunii octombrie și nimic nou nu survenise în activitatea celulei noastre. Sîmbătă, 31 octombrie s-a făcut din nou baie și din păcate, eu mă simțeam tot rău și n-am facut.

Marți, 3 noiembrie, dimineața la 8, m-au scos la anchetă. O persoană necunoscută, probabil tot anchetator stătea la biroul lui

Cosma. După ce m-am instalat la măsuța mea, mi-a adus un dosar cu procese verbale de interogatoriu și mi-a spus să le semnez, căci ultima dată omisesem acest detaliu ! In virtutea poziției adoptate și a faptelor deja recunoscute, am semnat vreo zece file. Pe restul filelor, ce intenționam să le resping la proces , mi-am pus numele cu o mînă tremurîndă. Civilul nici nu s-a uitat la foi, dacă sînt sau nu semnate. A luat dosarul și a plecat. Am rămas singur cu gîndurile și durerile mele. Cît o mai dura calvarul anchetei ?? Preferam să se judece cazul cît mai repede, indiferent ce condamnare as lua. Dupa cele spuse de colonelul Negoescu, calvarul anchetei va mai dura !

După cîtva timp, intră în viteza Cosma, îmbrăcat în civil. Nu mai avea prestanța galoanelor și a hainei militare. Avea un aspect deplorabil. Cu toate că avea o cravată roșie, părea un soi de pungaș de buzunare. S-a instalat la birou, a răvășit niște hîrtii, a scos și a introdus în fișet niște dosare și apoi, cu o voce tunatoare, începe să-mi pună întrebări, pe care le scria pe foi speciale, de interogatoriu : "I-ai cunoscut pe Mihai Sturdza, Dan Pavel, Puiu Capolide și Radu Roșcanu ? Ce le-ai spus în legătură cu organizația voastră, ce sarcini urmau să îndeplinească acestia, cînd au participat la reuniunile organizației ? " și așa mai departe. Și Cosma continua cu întrebările ce le scria mereu, fără ca să aștepte răspuns. Printre întrebări, spre a avea timp să scrie - căci eu cred că el copia aceste întrebări de pe o ciornă - îmi spunea că o parte a anchetei s-a terminat și că o nouă anchetă a început. Apoi, brusc s-a oprit și s-a uitat țintă la mine : "I ai cunoscut , sau nu ?" Cosma urla poate și pentru faptul că eu nu auzeam. La un moment dat , ușa s-a deschis și cineva pe care nu l-am văzut , se pare că i-a făcut observație că țipă prea tare. După ce s-a scu-lat și a luat poziție de drepți, s-a îndreptat spre ușă. După semne, mi-am dat seama că i-a explicat necunoscutului că eu sînt surd. Apoi a venit în fața măsutei mele și-a continuat aceeași peroratie, repetînd aceleași întrebări. Am dorit să fiu calm, dar nu știu dacă am reușit. I-am spus că pe cei patru i-am cunoscut , c-au fost colegi de școală, dar dacă mai insistă să învinuiască oameni nevi novați, voi declara o grevă a foamei și a setei, în așteptarea procu rorului militar, spre a-i explica poziția mea. După ce s-a încruntat căci poate nu se aștepta la răspunsul meu, Cosma a început să rîdă, "Ha !, ha !, ha !, greva foamei zici, ha !, ha !, ha !, greva setei.

ha !. ha !. ha !. procuror ! Tu nu știi că prietenii tăi au și declarat tot și numai tu refuzi să recunoști". Și la cîteva file dintr-un dosar și le vîntură, spunînd : "Uite, mă banditule, totul este recunoscut aici. Tie îți va reveni o condamnare de 25 de ani, pentru că toți și-au recunoscut vina și tu negi adevărul". " Mi-ați mai arătat asemenea foi și acum o lună, privind pe alții. Eu vă spun, de data asta, că ceea ce pretindeți este fals și dacă veți continua, începînd din acest moment nu vă mai răspund, chiar dacă mă veți omori ! Dacă ei sînt dispuși să recunoască neadevăruri, pot să declare că au omorît și oameni ! Pot s-o facă, îl privește ! Eu nu mai vorbesc nimic !" Și-am tăcut. Cosma a început să mă amenințe și să mă injure. Mă lăsă singur și plecă din cameră. După aproape o jumătate de oră își fac apariția, maiorul Enoiu, în cămașă cu mînecile suflecate, un alt civil mai solid ca Enoiu, tot în cămașă cu mînecile suflecate și Cosma, care-și lăsase haina afară și era numai în cămașă. Toți trei se îndreaptă spre mine, iar Enoiu, în loc de bună ziua, îmi dă cu latul palmei două lovituri de mă aruncă în perete. "Tot cu banditul ăsta îți pierzi vremea ?" se adresează lui Cosma și apoi dă ordin : "Hai, du-l de aici, să-i arăt eu cum se recunoaște ce trebuie la o anchetă !". Civilul ce venise cu Enoiu și avea o cămașă cu mînecile suflecate, mă duce în pumni pînă la ușă. Eu parez cum pot , ținînd capul între mîini. La ușă mă lasă cîteva secunde, o deschide, ia o pereche de ochelari și mi-i pune pe cap. Mă împinge apoi ca un sălbatic, pe un culoar, mă izbește de un stîlp de beton și apoi mă introduce într-o cameră. Aici îmi smulge ochelarii și-mi spune : "Ai să recunoști și ce gust avea laptele ce l-ai supt de la mă-ta !". Între timp intră și Enoiu cu Cosma, care avea în mîini niște hîrtii. Pentru moment s-au oprit să dea cu pumnii și nu știam ce intenționau să facă. Camera în care eram n-avea ferestre, era foarte mică și avea multe lucruri curioase. Cum eram ametit , nu mi-am dat seama imediat la ce folosesc toate aceste obiecte. În dreapta era o saltea, în stînga un pat medical. În față un cîrlig legat în plafon, un tub, o bară metalică și multe altele printre care bastoane de cauciuc. M-am lămurit că mă aflu în camera de tortură, unde se spune că ori recunoști c-ai omorît pe cineva, ori mori tu în chinuri groaznice. Ușa camerei era dublă și capitonată. M-au culcat și m-au legat de picioare, iar apoi m-au suspendat cu capul în jos , de cîrligul din

plafon. Tot sîngele l-am simțit în cap și nu mai puteam gîndi nimic. Cosma mă întreba mereu : "Recunoști, ești salvat , nu recunoști, vei muri ! Recunoști ?" Eu mi-am impus să spun, cît voi reuși, "nu" și apoi să rezist fără a spune ceva. Legat bine cu capul în jos , după primul "nu" bruta cu mînecile suflecate, a început să mă lovească cu un baston de cauciuc. Primele 4-5 lovituri le-am simțit puternic, apoi trupul mi-a amorțit. N-am mai răspuns nimic la întrebările lui Cosma și m-au coborît. M-au întins pe saltea, mi-au tras pantalonii și mi-au pus o cîrpă udă pe fese și mijloc. "Recunoaște banditule, că altfel ești un om mort !", a ordonat Enoiu, iar călăul de lîngă mine a început să mă lovească cu o cravașă. Am mai strigat odată că nu recunosc minciuni și apoi nu mi-am mai dat seama de nimic. Totul parcă plutea cu mine, auzeam vîjîitura cravașei, dar nu mai realizam durerea. Am auzit parcă un glas : "Banditul se prefăce, mai da-i cîteva". Am simțit talpile picioarelor care mă usturau groaznic. Am simțit arsuri pe partea dorsală a picioarelor, apoi liniște, nu mi-am mai dat seama ce s-a petrecut... Deasupra mea, văd două chipuri speriate de oameni necunoscuți care mă priveau și parcă îmi vorbeau în soaptă. Eu nu îi auzeam, dar le vedeam buzele mișcîndu-se. Îmi făcea impresia că mă întreabau cum mă cheamă. Unul din ei îmi striga la ureche că-l cheamă Vladimir Stîngaciu și pe colegul lui Ionașcu. Probabil Vladimir a vorbit prea tare, căci Ionașcu s-a repezit la ușă să asculte dacă e cineva prin apropiere. Vladimir a continuat să-mi vorbească la ureche în așa fel încît să pot auzi. Mi-a spus că m-au adus cu o zi înainte în celula lor pe o targă și că la început au crezut că sînt mort. Au cerut mereu medicul, care n-a venit și-mi dădeau să beau apă și cafea cu o lingură, dar le era teamă să nu mă înec. Mi-am dat seama că mi-au schimbat celula și că am alți colegi. I-am spus lui Vladimir cîte ceva despre mine, iar el mi-a făcut semn că vorbesc prea tare și se aude afară.

Am încercat să-mi verific puterile fizice. Mîinile le puteam mișca, dar picioarele erau parcă paralizate. Tălpile picioarelor erau umflate, iar fesele și partea dorsală aveau urme ce mă transformaseră în zebră. Capul mi-era greu ca un butuc și din timp în timp întreaga celulă se învîrtea cu tot ce era în ea și împreună cu mine.

Era simbătă, 5 noiembrie, iar incidentul cu bătăușii avusese loc joi pe la prînz. Ce se întîmplase în aceste 48 de ore nu-mi aminteam.

Sînt bucuros că pot să constat o serie de elemente din jurul meu și că pînă la urma reușesc să mă înțeleg cu colegii mei. La cererea lor mi s-a adus o ploscă, deoarece nu mă puteam mișca.

Vladimir fusese profesor și avusese o funcție foarte importantă în administrația comunistă. Se vălita că a pierdut în 6 luni de anchetă 30 de kg în greutate și că învinuirea de subminare a economiei naționale, fusese transformată de anchetă în uneltire contra ordinei sociale. "Mi-au făcut o altă învinuire, numai să nu-mi dea drumul", spunea Vladimir dîndu-mi și alte amănunte în legătură cu trista lui aventură la Uranus.

Astfel, au fabricat doi martori, care au declarat că Vladimir și-ar fi pronunțat neîncrederea în trăinicia și vigoarea regimului. În aceste condiții, în loc să-l elibereze, cum era normal, căci învinuirea de subminare a economiei naționale era falsă, l-au reținut pentru un proces politic, în urma căruia va primi minimum 3-4 ani. Așa că Vladimir nu putea să le ceară despăgubiri, cum ar fi făcut-o, dacă ar fi fost eliberat fără să fi avut o vină. Nimic mai simplu pentru echipa de anchetatori. Vladimir Stîngaciu, timorat dărîmat fizic, mi-a explicat că el a fost un socialist convins, care a crezut efectiv că acest regim va aduce fericirea poporului. Își dă seama cu durere că s a înșelat amarnic, că regimul în loc de fericire și bunăstare a adus sărăcie, corupție, ură și nenorociri, împreună cu corolarul acestora firesc, sistemul de muncă forțată și închisoare represivă.

Celălalt coleg al meu, Ionașcu, fusese vechi comunist din ilegalitate. El era arestat pentru ce făcuseră cei doi băieți ai lui ce ocupaseră funcții înalte în conducerea regimului comunist din România. El nu știa nimic, dar fiii lui ajutaseră pe evreii ce urmau să emigreze și deveniseră muritori de foame, căci își vînduseră toate bunurile și nu aveau viza de plecare. Și soția lui Ionașcu era arestată, iar el o plîngea toată ziua. Iată deci că ancheta m-a introdus într o celulă cu două personaje extrem de selecte ! Cei doi colegi au fost însă amabili cu mine, m-au ajutat să mănînc și apoi să pășesc, spre a utiliza oala de noapte. Eu eram rezervat în discuțiile cu ei, nu numai pentru faptul că nu auzeam bine, ci și

datorită trecutului lor neobișnuit. Din acest punct de vedere ascultam sfaturile primite de la colonelul Negoescu, care-mi explicase despre pericolul turnătorilor din celule. Foarte repede mi-am dat seama că cei doi nu erau turnători și că erau cu adevărat revoltați contra regimului de asuprire.

Trecuseră mai bine de două săptămîni de la ultima confruntare cu ancheta și începusem din nou să mă restabilesc. Colegii îmi spuneau că persistă vînătăile pe figură și pe spate, fese și picioare. Important era că pot să merg, să gîndesc, deși auzul nu-mi revenise decît foarte puțin.

Ziua mea, 20 noiembrie, am sărbătorit-o în tăcere cu rugăciuni și parcă mă simțeam mai bine.

Celula în care eram nu avea suficient aer, era mai mică decît precedenta, avea două paturi suprapuse și unul în care eram eu. Cînd fusesem adus pe targă, Ionașcu îmi cedase patul și se urcase la nivelul doi, deasupra patului lui Vladimir. Dealtfel, eu eram cel mai tînăr și pentru că mă simțeam din nou bine, i-am propus să se mute. Ionașcu a refuzat și mi-a explicat că pentru el, gimnastica de a urca și a coborî din pat este extrem de necesară.

În cameră nu se puteau face decît 6 pași într-o direcție și 5 în cealaltă. Pe rînd, Vladimir și Ionașcu făceau mișcare zilnic și mă gîndeam că această mișcare nu mi-ar strica nici mie. În fiecare seară și deseori și-n timpul zilei Ionașcu își punea o bască pe cap și se ruga îndelung. Fusese el comunist , dar acum era habotnic. "Numai cu credința în Iehova pot să rezist", mi-a spus la ureche într-o zi !

Nimeni nu fusese scos la ancheta și nimic deosebit nu se petrecea în celula noastră. Mă întrebam dacă au renunțat la partea a doua a anchetei, privind ceilalți prieteni și colegi ai mei, sau mi-au dat posibilitatea să mă refac cum au procedat și în trecut , spre a putea să merg. "Trebuie să știi să aștepți și să nu obosești așteptînd !"

Pierderea auzului mă enerva, căci nu puteam să discut normal cu ceilalți colegi de celulă. Amîndoi erau de acord că anchetatorii comiseseră o crimă, luîndu-mi auzul, dar că poate e bine că nu aud zgomotele sinistre pe care le făceau special securiștii cu închiderea ușilor și zăvoarelor, spre a menține starea de tensiune și nervii încordați ai arestaților.

Ionașcu a fost scos la anchetă. Vladimir Stîngaciu se simțea mereu obligat să-mi justifice credulitatea ce a avut-o făcînd politică comunistă, deși era socialist. Se apleca la ureche și-mi spunea: "Toți cei ce vor fi creduli sau lași ca mine, la fel să pățească. Dumneavoastră știți de ce suferiți și trăiți, aveți acea bucurie lăuntrică a unor fapte împlinite ce corespund concepției dumneavoastră despre lume și viață. Cu mine este altceva - continuă Vladimir - mi-am dat seama prea tîrziu de realitate și suport consecințele ei nefaste. Vedeți, îmi este frică, deși eu nu eram un om fricos. Trebuie să profit de lipsa colegului nostru Ionașcu, să vă spun aceste adevăruri. La urma urmei n-ar trebui să-mi fie teamă, căci drumul meu de acum încolo este la fel cu al colegilor mei de celulă. Chiar dacă foștii mei prieteni își vor cere scuze, acestea nu vor valora, căci acum îi cunosc bine. S-au folosit de mine și de alți utopici socialiști, pentru a-și introduce structura lor dictatorială. Au distrus democrația visată de noi, ce urma să remodeleze societatea, și-au dezvoltat în schimb organizarea penitenciară. Poporul duce mari lipsuri, economia e falimentară, opoziția decimată și după 15 ani de structură comunistă, România este aruncată cu 50 de ani în urmă pe scara dezvoltării social-economice". Și Vladimir vorbea, vorbea, era decis parcă să spună tot ce crede, tot ce simte. Nu-mi dădea posibilitatea să fac nici o remarcă la afirmațiile lui. Dădeam din cap afirmativ și această înțelegere ce i-o acordam îi dădea parcă aripi să continue cu și mai multă elocvență constatările ce le făcea. "Cum au reușit să ne cîștige sprijinul ? Cum au reușit să ne inducă în eroare ??" Eu am murmurat încet pentru mine : "Dividae et impera". "Aveți dreptate, spuse aproape răgușit Vladimir, au adoptat principiul lui Iulius Caesar. Dar și alte principii și metode ce nu fac cinste speciei umane. Ușa se deschide fără zgomot și un securist ce-și avea cizmele în pîslari intră în celulă. Deseori, spre a putea trage cu urechea, utilizau pîslari spre a nu fi auziți. "De ce imperiu vorbiți, de imperiul capitalist ?" se răstește el. "Ce-ați vorbit de Caesar, care nu face cinste speciei umane ?". Nu prea înțelesese el mare lucru, ascultînd la ușă. Eu n-am spus nimic, dar Vladimir, ce era în plină formă, îi ripostează : "Vorbeam de istorie, domnule, aceasta știință minunată, dar pentru mine crudă, căci dacă aș fi studiat-o cu atenție, n-aș fi fost acum aici în celulă". Era prea filo-

zofic să continue discuția cu securistul de la acest punct. Dealtfel, majorul a făcut o grimasă si i-a spus : "Tu vrei să-ti bati joc de mine. Eu va spun să încetati cu vorbăria, aici trebuie să vă gîndiți numai la putregaiul ce este în voi, c-ati făcut spionaj pentru americani si n-o să vă salveze Caesar, chiar dacă-l asteptati voi". Si cu pasi marunti a iesit din celulă.

Se apropia ora mesei, începea să-mi fie foame, o stare specifică ce o aveam în ultimul timp. Era 1 decembrie, adică două luni de cînd fusesem arestat. De aproape o lună nu se mai ocupau de mine si nu stiam ce intentii aveau. Apare Ionascu de la anchetă. Isi pune basca pe cap si se asează într-un colt să-si facă rugaciunea.

A venit mîncarea, astăzi am avut o ciorbă, o bucată de ardei si un os , iar în felul doi arpacasul a fost mai gros. Am mîncat totul pe nerăsuflate si am rămas cu osul în gură, să am impresia că mănînc mai mult. Ionascu a mîncat numai după ce si-a terminat rugăciunea. Apoi ne-a povestit ce s-a petrecut la anchetă. "M-au întrebat din nou, povesteste Ionascu, despre fapte si persoane necunoscute. Ei pretind că acestea privesc pe copiii mei". I-au spus că au eliberat pe sotia lui, dar că lui nu-i vor da drumul, că spune minciuni. L-au amenintat cu 10-15 ani de închisoare. El le-a ripostat c-ar fi mai simplu să-l condamne la moarte, căci la 66 de ani, tot nu poate rezista 15 ani în închisoare !

Apoi bătrînul a început să strige fără teamă : "Îmi vor da drumul, că n-am făcut nimic. Vina mea e că am doi copii cu suflete alese. Spunea nevastă-mea că ne va pedepsi Iehova, că am pactizat cu Satana si am lucrat pentru comunisti . Iată că m-a pedepsit , el nu bate cu bătul ! Asa pedepseste El pe cine L-a trădat. Priviti-mă ! Zgomotul era prea mare spre a nu atrage atentia. Usa s-a deschis si-a apărut un securist-gardian. "Ce faceti aici, vă bâteti ?" Ionascu, care era în priză, continua cu glas răstit : "Dacă as putea m-as bate, dar sînt bătrîn si nu mai pot. În tinerete m-am bătut pentru comunism si uite ce bine am ajuns. Si dumitale îti doresc la fel să ai parte, de aceleasi multumiri din partea partidului, cum am avut eu cu familia mea". Gardianul priveste spre Vladimir si-i face cu mîna la cap, arătînd spre Ionascu că despre un nebun. Vladimir nu-i raspunde, iar securistul îl opreste pe Ionascu si-i spune : "Bătrîne, taci din gură, că te bag la izolare !" Dar Ionascu

nu se lasă : "Auzi, cum vorbeşte cu mine, eu care am copii de vîrsta lui ! De aceea am ajuns în această situaţie, fiindcă sîntem conduşi de îngîmfaţi şi de analfabeţi". "Iţi dau eu ţie analfabet", spune securistul şi-i trage un pumn lui Ionaşcu. Apoi iese repede din celulă. "Asta este comunismul, domnilor, pentru care eu am făcut atît de mult în tinereţe ! Priviţi, sînteţi tineri, luaţi aminte, vă spune asta un vechi comunist înşelat de această doctrină criminală !". Şi Ionaşcu continuă să strige, căci dacă eu auzeam ce spune, era sigur că aud şi ceilalţi, din alte celule şi bineînţeles gardienii. Vladimir a încercat să-l calmeze, spunîndu-i că are şanse să i se facă un proces , c-a vorbit duşmănos despre ordinea socială. I-a dat exemplul lui şi i-a spus să nu mai strige.

Uşa se deschide şi apare un căpitan de securitate, probabil ofiţerul de serviciu, care întrebă ce se petrece la noi. Pentru moment s-a făcut linişte. Eu am intervenit , spunîndu-i că bătrînul nostru coleg e mai nervos , căci a cerut de mai mult timp să ne aducă o oală de noapte în plus sau să ne schimbe oala existentă care este prea mică cu una mai mare, căci noaptea oala nu este suficientă pentru trei persoane. Deoarece această cerere îndreptăţită pe care am făcut-o de mult timp nu s-a acceptat , e normal, am spus eu, ca Ionaşcu să fie nervos.

"Eu am auzit că purtaţi discuţii politice în legătură cu ordinea socială şi despre partidul conducător", spuse căpitanul. "Probabil aşa au înţeles cei ce ascultă pe la uşi, dar colegul nostru are dreptate", intervine Ionaşcu. "Eu am cerut de aproape o lună să se rezolve problema cu oala de noapte şi nimeni nu vrea. Vă rog să mă înscrieţi la raportul comandantului, pentru a-i cere şi dînsului o oală de noapte în plus", termină raspicat Ionaşcu. "Bine, spune căpitanul, dar trebuie să vă spun că este interzis să vorbiţi cu glas tare şi dacă continuaţi, vom lua masuri imediat".

Dupa plecarea căpitanului, s-a făcut linişte. Vladimir a considerat ingenioasă intervenţia mea, iar Ionaşcu, chiar salvatoare.

Începînd de a doua zi, Ionaşcu se înscria mereu pentru raportul comandantului, fără să spună de ce. Spunea cînd era întrebat de gardieni, că are ceva confidenţial. Dupa trei zile, pe la ora 10, au apărut un colonel de securitate şi un căpitan, care l-au întrebat ce doreşte. Ionaşcu le-a spus povestea cu oala de noapte şi că a solicitat-o de multe ori fără rezultat. Cei doi ofiţeri de securitate

analizînd oala existentă și pe noi cei trei, din cap pînă în picioare, după o matură chibzuință au decis că oala este suficient de mare pentru a face față cu succes în timpul nopții. Deci n-au binevoit să aprobe nici schimbarea acesteia cu una mai mare, nici să ne dea o a doua oală.

După plecarea lor, Ionascu ne-a comunicat că el face pipi pe hotărîrea celor doi și că ar fi dorit să-i întrebe despre "inumanismul comunist", ce de fapt îl caracterizează. Totodată ne-a spus că el va riposta de o altă maniera, în curînd.

Cererea noastră era îndreptatită, căci era un veritabil calvar să nu poti utiliza în timpul nopții oala deja plina și să aștepti pînă la ora 7 dimineața, cînd eram scoși la closet.

In noaptea următoare, spre ora 4 dimineață, mă scol și cu teamă mă îndrept spre oală, crezînd că este plină că de obicei. Observ că era numai pe jumătate și am rasuflat usurat.. M-am culcat și am dormit încă o oră. La ora 5, după ce s-a dat deșteptarea, s-a produs un adevărat scandal. Gardienii au observat că pe culoar curgea urină, ce provenea din camera noastră. Usa s-a deschis și-n fața ei au apărut trei gardieni furioși, care urlau și amenințau, cu înjurăturile cele mai "alese" cu putință. Eu nu înțelegeam bine ce s-a întîmplat , Vladimir era somnoros , iar Ionascu dădea din umeri. Apoi tot el, pe un ton răstit le-a spus : "Eu v-am prevenit pe toți, de o lună de zile, că oala e prea mică și n-ați binevoit să ne dați una mai mare. Ce să facem ? Necesitățile fiziologice ne-au impus !". Unul dintre securiști ne-a amenințat că ne va pune să curățam culoarul cu limba, altul că ne va băga în izolare 14 zile și al treilea nu mai contenea cu înjurăturile. Ionascu le-a spus că era mai simplu dacă ne dădeau o oală mai mare. Cei trei au plecat , amenințîndu-ne și cu comandantul, care va fi informat că am infectat intenționat culoarul arestului.

L-am întrebat pe Ionascu cum a procedat și apoi l-am felicitat pentru curajul lui. In fond Ionascu se sculase peste noapte și vărsase jumătate din conținutul oalei pe sub ușă. Lui Vladimir îi era teamă de consecințe, dar Ionascu l-a liniștit , spunîndu-i că ia el totul asupra lui și că le va spune că nu s-a putut abține, fiind bătrîn, și a făcut pe sub ușă. "Mai mult , ne spune Ionascu, dacă nu ne vor da o altă oală, la noapte le voi repeta operațiunea cu oala și tot așa pînă se vor hotărî să ne satisfacă cererea. Eu îi

cunosc bine, cu asemenea specimene numai așa se poate lucra"

Pe la ora 10, în aceeași zi, ușa s-a deschis și un gardian necunoscut pînă atunci, ne împinge cu picioarele o oală de noapte mare și nouă. Apoi spune cu glas rastit : "Dă afara oala ce-o ai !" Ionașcu ia oala și o pune lînga ușă, iar în fugă aruncă o privire pe culoar. Imediat securistul îi dă o cizmă în fund și-l împinge cu ușa în celulă, urlînd : "Banditule, ce te uiți pe culoar ?". Sculîndu-se de jos și ținîndu-se cu mîna de spate, bătrînul ne spune că-i pare rău că n-a avut ideea cu aruncatul urinei pe sub ușă de mai de mult timp. "Cum v-am mai spus , cu asemenea creaturi numai așa se poate vorbi", conchide Ionașcu și trece apoi cu basca pe cap la rugăciunea de dimineață.

6 decembrie 1959 era Sfîntul Niculae. Pe la ora 10, ușa se deschide și sîntem scoși să facem o plimbare la aer curat. Celula era sufocantă, mirosul oalei de noapte, ca și mirosul acru ce domnea peste tot și care parcă emana din noi, ne crea o scîrbă de noi înșine. Vladimir și Ionașcu se mirau, căci deși erau în arest de 4-5 luni, nu fuseseră scoși la plimbare și aer curat.

Cu ochelarii negri pe ochi și ținîndu-ne unul de altul, în monom, primul fiind condus de gardian, iată-ne la aer curat. Într-o curticică ne-au scos ochelarii și ne-au spus să circulăm în permanență. Iată cerul, ce era albastru și reprezenta libertatea. Pe jos , un strat de cîțiva centimetri de zăpadă ce căzuse probabil în timpul nopții. În rest ziduri înalte și un soldat în prepeleac, ce ne privea ca pe niște arătări ciudate. Probabil că aspectul nostru exterior îl atragea pe soldatul ce-și făcea armata în termen și nu prea înțelegea de ce arătam atît de dezolant. Mergeam unul după altul cu pași mărunți, trăgeam din plin aer curat în plămîni. Deși nu puteam face într-un tur decît 5-10 pași, ambianța în plin aer ne dădea un nou suflu optimist. Și era foarte normal, căci aerul era viața, cerul reprezenta libertatea iar restul nu mai avea nici o importanță.

Îți mulțumesc ție Doamne și ție Sfinte Niculae, pentru darul ce mi l-ați făcut în această zi de 6 decembrie 1959.

Cît timp am fost la plimbare, probabil 20 de minute, în celulă se făcuse o percheziție amănunțită. Se răscolise totul și chiar paiele din saltele. Se făcuse un praf care încă nu se lăsase, așa

incît după o aerisire a plămînilor, trebuia să fim supuși la o intoxicare cu praf. Ionașcu a început să țipe că asta se numește crimă, și a început să bată cu pumnul în ușă. Se părea că nimeni nu auzea, toți erau ocupați cu percheziția și plimbarea arestaților. Pînă la urmă zgomotul era prea mare și un gardian a deschis ușa. Ionașcu nu i-a lăsat timp și l-a întrebat dacă s-a luat hotărîrea să fim asasinați prin asfixiere cu praf. Securistul, oarecum descumpănit n-a răspuns , a observat praful gros din celulă și a dat din umeri. "Dacă stați liniștiți, a spus el, vă las 5 minute ușa deschisă". S-a creat puțină ventilație și astfel acțiunea colegului meu a fost de bun augur.

Miercuri 8 decembrie, Vladimir a fost scos din celulă pentru proces. În ajun fusese bărbierit și tuns. Am profitat și noi de acest eveniment , căci aveam barbi respectabile, nerase de mai bine de 2 luni. Obiceiul era ca după proces arestații să nu mai fie aduși în aceeași celulă. Vladimir cunoștea acest obicei, așa încît ne-am luat rămas bun, știind că ne vom despărți. La ora 9, Vladimir a fost scos din celulă și n-a mai revenit. Am ramas numai cu Ionașcu, care toată ziua a făcut rugăciuni, cu basca pe cap, în genunchi și cu mîinile împreunate, într-un colț al celulei. Sîmbătă 11 decembrie, am făcut prima baie după mai bine de două luni de arest. Am înțeles satisfacția ce-o aveau colegii mei cînd veneau de la baie. Într-adevăr, a putea să faci un duș e ceva minunat și greu de definit. Era ceva tonic, care-ți dădea curaj și puteai astfel suporta mai ușor toate mizeriile și foamea zilnică.

Lumea era împărțită în buni și răi. Așa a fost întotdeauna și așa va fi mereu. Iată-mă însă în categoria răilor, pus la zidul infamiei, pentru că am văzut adevăratul rău și am încercat să fac bine, așa cum am avut eu viziunea binelui.

La 20 decembrie Ionașcu este scos la anchetă. Revine după aproape o oră și părea radios. Îmi spune, aplecîndu-se spre ureche, că-i vor da drumul și că-l va căuta pe tata, să-i dea vești despre mine. I-am mulțumit pentru această intenție a lui și i-am spus că ar fi bine să fie prevăzător. "La vîrsta mea, cu trecutul meu, cu copiii mei ce sînt pasibili de condamnare la moarte, nu mă mai interesează prudența", mi-a replicat el.

A două zi la ora 9, colegul meu este scos din celulă și după zîmbetul gardianului, se părea că într-adevăr va fi eliberat.

Dealtfel el fusese arestat numai pentru că era tatăl copiilor săi si nu pentru că îi reținuseră ceva în sarcina proprie.

Am rămas deci singur în celulă. Nu era bine, căci nu auzeam spusele gardienilor, cînd mă duceau la spălător si closet sau cînd venea masa. Regulat luam cîte un pumn, picior, sau eram bruscat si înjurat. Imi impusesem să nu se prindă înjuraturile de mine, ci să se întoarcă ca un bumerang contra celor care le pronuntau.

In ajunul Crăciunului, usa se deschide si este adus un om de vreo 50 de ani, cu o boccea în mînă. Iată că voi avea un nou coleg de celulă. Usa s-a închis în spatele lui si astfel fac cunostintă cu Costică Georgescu, țăran din comuna Voluntari, o suburbie a Bucurestiului. I-am explicat imediat că eu nu aud, că am auzul deteriorat de la anchetă, si că trebuie să-mi vorbească tare si la ureche spre a ne înțelege. I-am dat o serie de indicatii si sfaturi, cum si eu primisem în primele zile dupa arestare. Colegul meu era profund miscat de suferința mea cu auzul, si m-a întrebat ce-am făcut. I-am spus ce sustine ancheta, fără comentarii. Nu părea să fie un turnător în sensul celor spuse de colonelul Negoescu, dar nu puteam să stiu. Paza bună trece primejdia rea, spunea Vladimir. In fond, ce primejdie mai rea decît răul în care mă găseam mă poate paste ? Nea Costică, căci eu i-am spus asa, era un om simplu, dar cu mult suflet. El nu stia unde se află si ceea ce părea curios poate pentru multi, de ce se afla aici. Mă tot întreba de ce l-au arestat în plină noapte ca pe un criminal, că el nu făcuse nici un fel de politică ; nu fusese nici legionar, nici liberal, nici țăranist si nici comunist. I-am spus că nici eu n-am făcut politica vreunui partid si că aici în arest , am cunoscut si opozanti ai partidului comunist si fosti membri ai partidului comunist , ca si oameni închisi pentru credința lor în Dumnezeu, asa încît nu i nevoie de antecedente politice spre a fi aruncat în închisoare.

Lui nea Costică nu-i prea plăcea mîncarea, dar la insistentele mele a mîncat tot , căci si-a dat seama că este o prima conditie pentru a supravietui.

Azi e Crăciunul, marea sărbatoare a Nașterii Domnului Nostru Iisus Cristos. Amîndoi, fiecare în coltul nostru, ne-am rugat lui Dumnezeu să ne dea sănătate si rezistență la toate încercările la care vom fi supusi. Gîndul mă purta spre casă. Ce-o face tata, dar bunica batrînă si bolnavă, dar sora mea ? Dan o fi sănătos ? In ce celulă o fi ? Poate în celula alăturată ?

Îmi impusesem să fac mișcare zilnic. Astfel, calculasem și începusem să parcurg 2 km pe zi, ceea ce însemna aproape 4000 de pași sau 400 de ture complete de 10 pași (dus-întors). Sigur că această mișcare te ametea, căci celula avea numai doi metri și jumătate, ce-i străbateam în 5 pași, dar era important să activezi organismul prin mișcare. De asemenea făceam mișcări de mîini, dar nu reușeam să fac alte mișcări de gimnastică, căci aveam încă dureri de mijloc și la șira spinării.

După două zile, Costică este scos la anchetă și revine după aproape trei ore împleticindu-se și cu capul umflat de bătaie. "Ce s-a întîmplat , nea Costică, ai aflat de ce te-au arestat ?". "Nu, spune el, adică nu cred motivul ce-l invocă ei". Și după ce s-a liniștit puțin îmi povestește la ureche că a fost interogat de un căpitan, despre activitățile lui criminale contra ordinei sociale și că l-a întrebat mereu : "Ce discuții dușmănoase ai purtat contra ordinei sociale ?". La care el a răspuns că n-a purtat nici un fel de discuții, că e singur și n-are familie. "La acest răspuns , continua nea Costică, a venit încă unul mai voinic și s-au pus cu bătaia pe mine. Amîndoi au sărit și-au dat cu pumnii și cu picioarele. Astia sînt nebuni bre, spuse nea Costică, au țipat că sînt un criminal și un bandit , iar eu le-am spus că n-am omorît pe nimeni. Ei au continuat să dea în mine, să mă înjure și din criminal și bandit nu mă scoteau. Eu nu le-am semnat nimica, continuă Costică, căci nici nu știu să semnez și nici nu era adevărat. Ei mi-au spus să pun degetul, dar n-am vrut , că nu era adevărat că sînt bandit și criminal, cum spuneau ei". Pentru că vorbeam cam tare, ni s-a ciocănit în ușa, iar nea Costică a amuțit.

La 28 decembrie, mă scoate la anchetă pe la ora 9. După aproape două luni, tată-mă din nou în biroul lui Cosma. Aici nu era nimeni, m-am așezat la măsuța din fund. După cîteva minute a intrat un civil blond și înalt , cu fața rotundă și ochi albaștri. Avea două dosare sub brat , a venit cu ele la mine și le-a pus pe măsuță. Mi-a spus că trebuie să le citesc și apoi să semnez o declarație că am luat cunoștință de conținutul lor. Dosarele, ce reprezentau propriu-zis unul singur, aveau 600-700 de pagini. Cînd le-am văzut , am crezut că sînt două dosare distincte, dar m-am liniștit , cînd am văzut că pînă la urma alcătuiesc unul singur. Primul dosar conținea un rechizitoriu al brigăzii de anchetă

penală, pe aproape 200 de file, cu procese verbale de percheziție și mandate de arestare și cu încriminările cu care securitatea trimitea în judecată pe cei 8 arestați ce figurau în dosar. Al doilea volum, ce avea mai mult de 500 de file, conținea procese verbale de interogatorii, procese verbale de confruntare ale celor opt arestați. Multe afirmații se repetau, altele se contraziceau și așa cum am prevăzut , nici un corp delict sau probă materială nu exista la dosar. Am observat că există și o persoană necunoscută de care nu auzisem nici măcar la anchetă și de care Cosma nu mi-a spus nimic. Nici cînd m-au dus în camera de tortură și au vrut să mă oblige să recunosc că mai mulți prieteni și colegi ai mei au făcut parte din organizație, nu mi-au spus numele acestela. Din dosar m-am lămurit că era un prieten al prietenului meu Nicu. Am văzut și interogatoriile lui Dan ca și ale celorlalți 6 arestați. Toate erau scrise de Cosma, după același calapod, căci toți au fost brutalizați spre a le semna. Mi-a părut nespus de bine și-am răsuflat ușurat , cînd am văzut c au renunțat să facă un dosar cu 20-30 de persoane, așa cum obișnuiau, și s au rezumat pînă la urmă numai la 8. Șase dintre noi, aveam învinuirea că alcătuiserm în toamna anului 1956 o organizație subversivă, care avea ca scop răsturnarea regimului comunist din România. Sediul acestei organizații era considerat în strada Maica Domnului-București. Pentru ceilalți doi, încadrarea era de omisiune de denunț la organizație subversivă. Pentru noi, cei șase, era vorba de articolul 209, pct.1- Cod penal, ceea ce însemna condamnări între 15 și 25 de ani de muncă silnică. Pedeapsa putea să fie moartea, dacă existau probe materiale. Am zîmbit în sinea mea, cînd am văzut justificarea Securității în ceea ce privește lipsa probelor materiale (arme, post de radio-emisie, cifru, cerneală simpatică, documente). Nu i-am subestimat niciodată, poate ei m-au subestimat pe mine. În orice caz, dosarul era complet , realizat fără probe, dar realizat. Existau și procese verbale ale martorilor acuzării, care culmea culmilor, erau tata și Doina. Acești martori ai acuzării, ne acuzau în sensul că ne cunoșteau, ceea ce era normal ca tatăl să-și cunoască fii și sora să-și cunoască frații !

La urma urmei, nu era necesar un dosar de 700 de file pentru a condamna 8 oameni, căci în România se stătea în închisori și fără dosare ce erau trecute cu pompă prin tribunalele militare.

Cîți n-au stat șase-șapte ani în lagăre sau penitenciare fără să fi fost condamnați ? Cîți n-au pierit în lagăre, după cinci-șase ani de anchetă, fără a li se fi făcut un cît de mic dosar de trimitere în judecată ? Și cîți români n-au pierit în bordeiele unde fuseseră aruncați cu domiciliul obligatoriu, pe baza unei simple ordonanțe a Ministerului de Interne ?

Așa că dosarul ce-l priveam respecta "legalitatea socialistă", ce era perfect realizată, ținînd seama de "umanismul socialist" !

La ora 13 civilul a venit să-mi ia dosarele, dar eu i-am spus că n-am terminat și-mi mai trebuie cîteva ore de studiu. El mi-a spus că e totuna dacă-l studiez sau nu, căci condamnarea va fi aceeași. Eu i-am răspuns că nu mă îndoiesc că are dreptate și dacă dorește poate să le ia și nesemnate, căci rezultatul va fi același. Mi-a tras o înjurătură, ce contrasta flagrant cu eleganța vestimentară ce-o afișa, a scrîșnit din dinți, a luat dosarele și a plecat. A apărut securistul cu ochelarii negri, pentru a mă conduce în celulă.

„Nea Costică m-a întrebat dacă am fost bătut. I-am spus că n-am fost , căci dacă aș fi fost , ar fi observat și el.

A două zi, 30 decembrie, zi memorabilă, căci trecuseră 12 ani de la abdicarea forțată a Majestății Sale Regele Mihai I, m-au scos la anchetă. Am găsit dosarele pe masuță și m-am apucat să le răsfoiesc. Nimeni n-a venit să mă deranjeze. Pe la 12 și jumătate am semnat prima filă. Reieșea c-am luat cunoștință de cele 729 de file ale dosarului ce urma să fie transmis la Tribunalul Militar București. Am continuat să-l răsfoiesc și să rețină diferite contradicții din cele scrise la anchetă, spre a le utiliza la proces. Multe afirmații le știam pe dinafară și căutam să le repet pentru a putea să-mi organizez apărarea la proces. Intenționam să utilizez la proces arma atacului, care este după mine cea mai bună apărare. La ora 13 intră ca o vijelie în cameră maiorul Enoiu, care se oprește în fața mea, dar pentru prima dată nu-mi dă cele două palme sau doi pumni ce mi-i administra mereu cînd ne întîlneam ! Mirosea a băutură, coniac, țuică și altele. Se uită pe foaie, vede c-am semnat ; ia dosarele și se așează la birou. Apoi pe un ton marțial îmi spune : "Să-mi mulțumești mie că n-ai murit încă. Ai să mergi la proces unde, dacă ai să fii sincer și ai să recunoști tot ce scrie în acest dosar, ai să primești o pedeapsă moderată. Dacă ai să pro-

cedezi așa cum te știu eu, ai să primești 25 de ani cu siguranță !". Apoi îmi face un calcul : "Acum ai 26 de ani, asta înseamnă, stă el puțin pe gînduri, că vei avea la terminarea pedepsei 51 de ani ! Depinde de tine ! Eu te fac atent că trebuie să elimini cît mai repede putregaiul din tine, ce ți l-a introdus educația burghezo-moșierească, spre a fi reabilitat de clasa muncitoare". N-a așteptat un răspuns la afirmațiile lui, a apăsat pe un buton și a ieșit din cameră.

Un securist m-a condus în celulă. Castroanele cu mîncare mă așteptau pe pat. Nea Costică nu era în celulă. După puțin timp a apărut și nu părea deloc agitat. I-am spus că am terminat ancheta și aștept procesul. El mi-a spus că astăzi a fost de acord cu ancheta pentru că, așa cum spunea el, "ce e drept și lui Dumnezeu îi place". L-am întrebat dacă s-a lămurit de ce a fost arestat. "Bineînțeles că m-am lămurit , și dacă mi-ar fi spus-o acum trei zile, le-aș fi recunoscut-o imediat și poate n-aș mai fi fost bătut", îmi răspunde degajat nea Costică. "Ei însă, continuă Costică, m-au luat pe departe, m-au făcut criminal și bandit , iar eu n-am fost de acord". Și nea Costică îmi povestește cum a fost "întîmplarea" că el e colegul meu. E un țăran sărac, fără pămînt , cu o casă modestă din chirpici și singura lui avere era un cal pe care-l iubea mult. Mi-a explicat că dragostea de cai o avea de cînd era copil, cînd îi plăcea la nebunie să călărească și să spele caii în lunca Ialomiței. Că prietenii lui cei mai buni au fost trei cai, ce i-a îngrijit și care, la rîndul lor, i-au asigurat o viață cinstită și modestă. Rămăsese cu unul singur, Murgu, pe care îl hrănea și-l tesăla cu dragoste, era de fapt mijlocul lui de existență. "Acum o lună, eram supărat , povestește nea Costică, deh, ca omul și fiind în grajd cu Murgu, i-am spus să mai aibă puțină răbdare că în curînd vor veni Americanii și va avea și el o masă mai bună, va mînca și ovăz nu numai iarbă și fîn. Să ne rugăm prietene Bunului Dumnezeu să vină ei, căci numai așa vom avea și noi libertate și ce mînca. Doar atîta i-am spus și iată-mă aici", încheie nea Costică povestea lui.

"Păi cine te-a spus nene, la securitate, că doar n-ai avut microfoane în grajd ?" îl întreb eu. "Am aflat eu astăzi cine, spuse plin de el Costică, vecinul meu Atudosei, care are grajdul lipit de al meu. Atudosei este un om rău, a lucrat cîțiva ani în miliție și apoi

l-au dat la munca de jos si a devenit paznic. Un om de nimic, o să-l pedepsească Dumnezeu după fapta lui", conchide nea Costică. Apoi mă întreabă : "Domnule inginer, sînteti un om cu carte, oare chiar mă vor ține aici, c-am vorbit cu calul în grajd ? Oare mă vor condamna pentru asta ? Eu n-am fost pînă acum niciodata certat cu politia si nici parintii parintilor mei n-au avut de-a face cu ea... l-am explicat lui nea Costică că nu va putea scăpa de aici, fără condamnare, că pentru comunisti e grav si dacă ai vorbit cu calul în grajd, dacă este ceva împotriva lor. Nea Costică mă priveste cu aerul pierdut. Eu zîmbesc si-i spun "Lasă, nea Costică, că vom tesi de aici în curînd, indiferent de condamnarea ce o vom avea". "Dar ce condamnare credeti că-mi vor da pentru vorba mea cu calul ?" "Totul depinde de cît de tare ai vorbit cu calul, îi răspund eu. Dacă i-ai spus mai încet că vin Americanii, s-ar putea să-ti dea doar 3 ani, dar dacă i-ai spus tare, cum vorbesti acum cu mine, s-ar putea să-ti dea 5 ani. Nea Costică mă privea cu lacrimi în ochi si mi-a spus că e bine că glumesc, că lui i-au placut mereu glumele, dar că mă roagă să nu mai glumesc cînd e vorba de viată si de moarte. Poate că avea dreptate. Fusesem prea dur cu el ! I-am vorbit apoi lui nea Costică despre picătura de sperantă ce trebuie s-o purtăm în noi, cît trăim. Că nu trebuie să disperăm niciodată, că Dumnezeu ne va ajuta să scăpăm din acest infern si vom deveni oameni liberi. "Cum poti să fii liber, dacă nu poti vorbi nici cu calul în grajd ?", intervine nea Costică. "Ai dreptate nea Costică, mai avem mult pînă la libertatea deplină, dar noi trebuie să avem speranta că vom supravietui, spre a putea cîstiga libertatea".

In asemenea discutii despre libertate si speranta de a fi liberi, ne-a gasit revelionul anului 1960. Peste două ore va veni Noul An si m-am gîndit în acest rastimp să mă rog Bunului Dumnezeu pentru libertatea mea, a lui Dan, a lui nea Costică si a tuturor celor ce suferă în temnita pentru credinta sau dragostea lor de libertate.

In primele zile ale lunii ianuarie, a avut loc o mare percheziție, făcută în timpul noptii. Ne-au trezit din somn patru securisti ce au intrat în celulă. Așa cum eram, în chiloti si cămăsi, ne-au pus să stăm cu fata la perete si mîinile la ceafă. Au verificat în

amănuntime toată celula ; unul s-a ocupat de hainele si pantalonii nostri, ce le-a rascolit în toate buzunarele. A mototolit fiecare centimetru de stofă, spre a verifica dacă n-avem ace sau pile. La pantaloni a desfăcut snurul de la partea inferioară, asa că vor trebui cusuti, spre a-i mai putea purta. Ce or fi crezînd că putem face cu acel snur ? Au rascolit saltelele si au făcut un nor de praf de nu se mai vedeau între ei. In sfîrsit au plecat dar au lăsat usa deschisă cîteva minute, asa încît celula s-a aerisit putin. In orice caz, am înghitit mult praf si n-am mai putut dormi. Nea Costică era tare mirat , mă tot întreba ce au vrut si de ce au venit noaptea. I-am raspuns că încetul cu încetul, trebuie să se obisnuiască si să-i cunoască. Au făcut o perchezitie care, fie că e planificată, fie că e neasteptată, se bucură de aceesi regie. In primul rînd, ei urmăresc să creeze o tensiune nervoasă arestaților si perchezitia are rolul ei bine definit în mentinerea acestei tensiuni ce oboseste si distruge psihicul. Apoi caută să suprime orice posibilitate de evadare sau sinucidere. Nea Costică m-a anuntat că această perchezitie se face pe tot celularul, căci el aude zgomot de usi. Deci se pare că a fost o perchezitie generală Poate s-a făcut în cinstea Anului Nou. Amîndoi eram mirati de ce ne-au scos snurul de la partea inferioară a pantalonilor Am aflat mult mai tîrziu că acest snur, dacă se strînge de la mai multi pantaloni, iti permite, fiind foarte rezistent , fie să te spînzuri, fie să-l folosească la o eventuală evadare.

Simteam nevoia să respirăm putin aer curat , dar desi trecuse o lună, nu ne scoteau în curtiscă de plimbare. Aerul era viciat si aerisirea celulei se făcea prin culoar. Fiind un culoar cu dublu tract deci cu celule pe ambele părti, aerisirea lui se făcea prin usi de extremitati, ce erau îndreptate către closete desi era iarnă, aerul si temperatura celulei ne oboseau Aerul era insuficient si urît mirositor, iar temperatura din ce în ce mai ridicată, căci si în cămasă ne era cald. La aceste amănunte se adaugă mirosul permanent al oalei de noapte, ce se dezinfecta rar si mirosea groaznic. Imi impusesem să fac usoare exercitii de gimnastică si să parcurg zilnic 4000 de pasi, dar eram din ce în ce mai obosit din cauza lipsei de aer. In plus , ceea ce era foarte grav, aveam o foame ce se accentua pe zi ce trecea. Imi dădeam seama că un fenomen curios se petrece cu mine, începusem să mănînc cu gîndul, înainte de a sosi mîncarea. Imi impusesem să nu mă gîndesc la mîncare, dar

era destul de greu, căci nea Costică îmi vorbea din proprie inițiativă despre diferite feluri de mîncare. Îl rugam să găsească un alt subiect de conversație, era de acord pentru moment dar fără să-și dea seama reîncepea. Într-o zi, cînd credeam că a uitat subiectul mîncării și cînd pe la ora 11 burta îmi chiorăia de foame, nea Costică se apleacă la ureche, așa cum dealtfel făcea mereu cînd vorbea cu mine și mă întrebă : "Cînd credeți că voi putea să mă așez la masă să pot mînca zacuscă făcută de mine ? Ce zacuscă, domnule !!! Să mănînci și să nu te mai saturi !" Și nea Costică, își lingea buzele ca și cum ar fi mîncat o porție dublă Deși nu-mi plăcea zacusca, totuși felul în care și-a lins buzele mi-a produs un gol în stomac și o amețeală de nedescris.

La 15 ianuarie nea Costică este scos la anchetă și după aproape o oră revine radios spunîndu-mi că în curînd va avea procesul, căci a luat cunoștință de terminarea dosarului.

În a doua jumătate a lunii ianuarie ne-au dus pentru a doua oară în patru luni, la plimbare. Nu știu ce s-a întîmplat că după 3-4 minute ne-au scos din curticica de plimbare și în mare viteză ne-au introdus în celulă. Ce se întîmplase nu știu, dar nu ne mai făcuseră între timp nici percheziția obișnuită în asemenea cazuri.

La 27 ianuarie a venit frizerul, ce era deținut de drept comun și în prezența securistului îie-a bărbierit. Un gardian mi-a adus un ac cu ață spre a-mi coase pantalonii. După aceste preparative, am dedus că în curînd voi avea procesul, poate chiar a doua zi.

Într-adevăr, a doua zi la ora 8 m-au anunțat că voi merge la proces Mi-am luat rămas bun de la nea Costică Georgescu, căci știam că după proces mă vor duce într-o altă celulă. Colegul meu mi-a făcut un semn al crucii și mi-a spus : "Să vă ajute Bunul Dumnezeu să scăpați cu bine" După cîteva minute, m-au scos din celulă.

IV

PROCESUL

Motto :
Nebiruit e omul ce luptă cu credință
El știe că pe lume nimic zadarnic nu
Că dincolo de truda și jertfa clipei lui
In taină vremea țese la sfânta biruință
Ca vuietele toate visează armonie,
Că este o dreptate și trebuie să vie
(Alex. Vlahuță Triumful așteptării)

Iata-ma in drum spre proces. Cu ochelarii negri pe ochi m-au scos în curte, unde m-au urcat într-o dubă, camion cu pereți metalici. În interior, duba avea un culoar îngust în mijloc și mici celule pe ambele parți. Dupa ce m-au introdus într-o asemenea celulă de 70 x 70 cm, mi-au luat ochelarii. În celulă era o banchetă pe care se putea sta. Presupun că duba avea maximum 10-12 asemenea celule. Mi-am dat seama ca ceilalți prieteni și Dan sînt în aceeași dubă. Mașina a ajuns relativ repede la destinație, pe strada Negru Vodă, unde era sediul Tribunalului Militar București. Ne-au coborît pe rînd cîte unul, fără a vedea pe altcineva. În colț la vreo 50 de metri, era un grup de oameni ce privea spre noi, dar care nu se putea apropia din cauza cordonului de securiști ce blocase strada. M-au introdus într-o cameră la parter și-am tresărit pentru că am văzut în aceeași cameră pe prietenii și colegii mei din

proces , ce stăteau pe o bancă din față. In fundul camerei, pe o altă bancă, era Dan cu încă trei persoane necunoscute, ce erau tot arestați. Pe mine m-au scos ultimul din dubă. M-a frapat figura lui Dan. Era extrem de slab, cu ochii scufundați în orbite, în care a tresarit o licărire de lumină în clipa cînd m-a zărit.

In aceeași încăpere erau trei securiști cu arme automate și un plutonier cu pistolul la cingătoare. Acesta ne-a atras atenția că nu acceptă nici o vorbă și nici un semn din partea noastră către ceilalți din sală. Profitînd de această remarcă, eu am ripostat imediat: "Bineînțeles , nici n-avem ce ne spune, căci cele scrise de anchetă sînt false". Riposta a fost rapidă și ceilalți au rămas ca năuci. Plutonierul s-a repezit spre mine și nu știu ce s-ar fi întîmplat dacă, între timp, ușa nu s-ar fi deschis. In ușă a apărut maiorul Enoiu, șeful anchetei, care a strigat : "Să nu vorbească nimeni că o pățiți ! Iar tu, și mă împinge, treci pe scaunul din fund cu fața la perete". In locul meu este trecut un necunoscut în vîrstă de 45 de ani, brunet și cu fața prelungă. Apoi Enoiu, venit să facă ordine, se adresează prietenului meu Iuliu Grama : "Iar tu băscosule, (căci avea o bască pe cap) treci pe scaunul din colț cu fața la perete". In ceea ce mă privea, eu spusesem ceea ce avusesem de spus , așa că puteam să stau liniștit.

Pe la ora 11, cei trei necunoscuți sînt scoși din cameră. Probabil procesul a început cu ei. Apoi din nou așteptare. Uitasem de foame și sete, orele treceau greu. Pe la ora 14 ne scoate din sala de la parter și ne urcă în sala de judecată ce se afla la etaj. In sală erau aproape 50 de persoane. Am zărit imediat pe bunica. Tata și Doina erau lîngă ea. Lîngă ușă l-am văzut pe doctorul Chinta, un excelent stomatolog, prieten cu tata, ce stătea îngîndurat. In prima bancă stăteau mai mulți bărbați și două doamne ce păreau să fie avocați. Aveau dosare în față și șușoteau între ei. Completul de judecată avea în mijloc pe vestitul maior Gheorghe Stoica și ca asesori populari, pe căpitanul Iancu Ghiță și căpitanul Haidău Samoilă.

Procurorul era locotenent-colonel, iar grefierul Teodor Bozas , era civil. După ce toată lumea a luat loc, președintele completului a dat cuvîntul procurorului militar, care mai bine de o oră a citit actul de acuzare făcut de anchetă. In concluzie a cerut condamnări severe, pentru toți dușmanii ce erau în boxă. In sală, toată lumea părea înmărmurită de cele auzite. Teama pe care fie

care o avea, se părea că ajunsese la paroxism, după ce ascultaseră pe procuror. Chiar dacă ne-ar fi pus în sarcină că am omorît o sută de oameni, asistența n-ar fi fost mai copleșită. Cele auzite și tonul patetic al procurorului i-a înspăimîntat.

Erau cîtiva care plîngeau, alții își trăgeau nasul, iar marea majoritate înlemnise mai rău ca la o înmormîntare. Președintele cere martorilor acuzării, care erau tata și Doina, să părăsească sala. Cere de asemenea inculpaților din boxă, cu excepția lui Nicu, s-o părăsească. Începeau deci interogatoriile de către completul de judecată. Pe mine și Mirel ne-au introdus într-o boxă alăturată sălii de judecată. După aproape o jumătate de oră sînt introdus în sală. Dupa ce mi se cer, de către președinte, datele personale, sînt întrebat dacă recunosc interogatoriile luate de anchetă. Președintele vorbea tare, căci eu i-am spus că n-aud bine. La întrebarea lui, dacă recunosc cele relatate de anchetă, întrebare pe care a repetat-o cu glas tare, am ripostat brusc : "Nu recunosc nimic din cele scrise de anchetatori pe foile de interogatoriu și am fost obligat să-mi pun numele pe acele foi, spre a-mi salva puținul auz ce mi-a rămas , căci am fost molestat în mod sălbatic" În sală s-au auzit murmure, iar un bărbat cu părul alb din primul rînd se ridică și cere să se consemneze de grefier cele spuse de mine. Președintele se adresează procurorului și-l întreabă dacă este de acord să se consemneze spusele mele. Procurorul se ridică pe jumatate din scaunul somptuos ce-l ocupa și cu jumătate de glas spune : "Să se consemneze". Apoi, parcă dîndu-și seama că a făcut o eroare, se ridică în picioare și cu glas hotărît spune "Este un neadevăr, ancheta s-a desfășurat în condiții legale" Apoi, face apel la președinte să țina cont de pregătirea intelectuală a inculpatului, care este dispus să nu recunoască nimic, căutînd să modifice realitatea prin diferite procedee și afirmații mincinoase. În sală erau murmure de dezaprobare și rumoarea crescuse după intervenția procurorului, iar președintele a suspendat ședința de judecată și a evacuat asistența. Între timp, același bărbat mai în vîrstă, a schimbat cîteva vorbe cu președintele completului, care a dat afirmativ din cap. După ce toată lumea a părăsit sala, acesta a venit lîngă boxă și a spus șefului pazei că este avocatul Lechek și are aprobarea președintelui să-mi vorbească. L-am rugat să vorbească tare, spre a-l auzi. Mi-a spus ca nu e bine să nu recunosc nimic, că el va încerca să schimbe încadrarea pusă de anchetă,

dar că poziția mea ar putea să-i îngreuneze misiunea. Cum mă va apăra, dacă n-a discutat cu mine și a tras concluzii numai din dosarul anchetei ? Dacă nu s-ar fi produs acest mic incident , nici acum n-ar fi avut ocazia să-mi vorbească. Mă întrebam chiar, dacă avocații nu vor vorbi cu noi după proces !! I-am spus avocatului că nu sînt adeptul acestui regim și sigur voi fi condamnat , dar nu sînt de acord cu ceea ce a scris ancheta, deoarece nu există dovezi materiale în sprijinul faptelor invocate de anchetatori. Săracul om, părea cu adevărat speriat. M-a rugat să am încredere în el, căci e numit de tata să mă apere pe mine și pe Dan. Se uita mereu cu coada ochiului la cei patru securiști ce ne păzeau în boxă.

Ședința de judecată s-a reluat , maiorul I. Gh. Stoica, președintele completului, m-a întrebat dacă am mai reflectat privind afirmațiile anterioare, iar eu i-am răspuns la fel ca avocatului. Apoi, avocatul meu a cerut expertiza medicală, spunînd că a vorbit cu mine și că într-adevăr nu aud, așa că e adevărat ceea ce am spus mai înainte. Procurorul s-a înfuriat din nou și a început să strige ca și el e de acord cu expertiza, spre a dovedi contrariul, că eu mă prefac și că aud foarte bine. Instanța a aprobat expertiza medicală și apoi cu glas tare, președintele Stoica mi-a pus întrebări pentru fiecare cap important al acuzării. Am răspuns pe scurt , aducînd ancheta și cele scrise de ea. Am arătat toate neadevărurile ce fuseseră trecute în actul de acuzare, am respins toate afirmațiile făcute de anchetă fără nici o probă materială. Astfel, privind postul de radio emisie, ce era trecut la anchetă, dar care nu se găsise nicăieri, eu am replicat că acest post de radio, fiind electronic, avea și proprietatea de a se face invizibil ! După depoziția mea au fost introduși și ceilalți coinculpați, în ordinea dosarului. Declarațiile lor au coincis cu ale mele și pe fețele avocaților se vedea o ușoară destindere. Se făcuse noapte, trecuse de ora 18 cînd cei doi inculpați învinuiți de omisiune de denunț au confirmat declarațiile inculpaților principali. Apoi au fost audiați cei doi martori ai acuzării, tata și sora mea Doina. Ei au recunoscut ceea ce au spus la anchetă și anume că ne cunosc. Astfel, tata a recunoscut că sîntem copiii lui, iar sora mea că sîntem frații ei. În ceea ce privește pe ceilalți coinculpați, au spus că-i cunosc, ca prieteni și colegi din liceu, dar că nu știu ce am discutat între noi și că nu ne-au văzut împreună decît cu ocazia unor zile onomastice sau

ceaiuri dansante ! Iată ce învinuiri serioase se făceau de către martorii acuzării ! Avocații au ridicat în discuție inexistența faptelor, lipsa probelor, lipsa unor veritabili martori ai acuzării. Ei au cerut martori ai apărării, iar avocatul meu și al lui Dan a cerut și pentru Dan o experiză medicală, că ar fi astenic și dispus să confabuleze. Instanța a stabilit un nou termen la 26 februarie și ședința de judecată s-a ridicat după ora 19.30.

Ne-au introdus în dubă și am luat drumul arestului de la Uranus. Eram mulțumit , căci realizasem ceea ce mi-am propus și-am început să lovesc cu pumnii în pereții de tablă ai dubei, ceea ce dealtfel făceau și prietenii mei din celulele alăturate.

La Uranus , m-au introdus singur într-o celulă. Nu mîncasem și nu băusem apă toată ziua, așa încît îmi era o sete cumplită. Am bătut în ușă și am cerut apă. Cana de apă ce am băut-o a reprezentat pentru mine echivalentul celei mai copioase mese. Am adormit tîrziu, după stingere, toate evenimentele acestei zile mi se roteau în fața ochilor ca într-un adevărat carusel. Pe la 3 dimineața m-am trezit. O persoană a fost introdusă în celulă, unde dealtfel mai erau două paturi goale. Era monseniorul greco-catolic Niculae, care era adus de la Gherla. Nu știa de ce, dar cu experiența lui de aproape 12 ani de închisoare, bănuia că vor să-l utilizeze martor într-un alt proces. Msg. Niculae era un om cult și cu un echilibru psihic deosebit. El mi-a fost un prețios coleg de celulă. Mi-a dat multe sfaturi bune pentru viața de închisoare, mi-a explicat ce importantă este credința în Dumnezeu și cum trebuie să ne rugăm Lui. De la el am învățat "Pater noster" și "Ave Maria" în limba latină, ca și o serie de învățăminte biblice ce nu le știam. El mi-a spus că pentru expertiza medicală, mă vor duce probabil la Spitalul Văcărești. Zilele petrecute în celulă cu Monseniorul Niculae, au fost zile de rugăciuni și interiorizări, ce mi-au creat acea rezistență necesară la șocurile ce au urmat.

Am părăsit pe bunul meu coleg într-o dimineață, cînd un securist m-a scos din celulă și m-a introdus într-o dubă cu destinație necunoscută. La coborîre, fără ochelarii negri ca de obicei, mi-am dat seama că sînt la Văcărești. Am observat biserica din curte și forma construcțiilor, ce o cunoșteam de afară, cînd treceam pe dealul Văcărești. Închisoarea era destinată dreptului comun dar la Spital aduceau și deținuți politici, ce erau ținuți la secret.

Probabil în aceeași dubă fusese adus și Dan, căci și lui trebuiau să i facă o expertiză medicală. Eu am coborît aproape în același timp cu un tînăr de 25 de ani, foarte slab, ce era ploieștean. Am fost introduși amîndoi într-o sală de baie. Afară era frig și zăpadă, iar noi eram în haine. Baia a fost obligatorie și cu această ocazie am răcit , căci a fost mai mult apă rece. Un frizer, probabil deținut de drept comun, a venit și ne-a tuns numărul zero pe amîndoi. Ne-au cerut hainele civile și ne-au dat cămăși lungi și mantale. Eu am protestat privind tunsoarea, dar mi s-a spus că este interzisă intrarea în Spitalul Văcărești a bolnavilor ce nu sînt tunși. Ei trebuie să aibă hainele spitalului. Hainele mele au rămas la magazia penitenciarului. Tînărul care era cu mine avea o condamnare de 5 ani, deoarece se plimbase în centrul orașului Ploiești cu o pancartă pe care scria : "Dați-ne carne, nu mîncîuni !". Îl aduseseră pentru o expertiză medicală. Sîntem introduși fiecare într-o cameră, din construcția numai cu parter, unde ferestrele zăbrelite dădeau spre un gard înalt. Camera, mai avea două paturi și avea confort , căci era dotată cu un closet și cu o chiuvetă mică cu apă curentă. Era mult mai civilizat ca la Uranus , căci nu era necesar să ieși de două ori pe zi cu oala de noapte la spălător și closet. Aveam și un prosop cu care mi-am făcut un turban, căci mi era frig. Fereastra era simplă, iar caloriferul nu funcționa decît din timp în timp. Mîncarea era mai bună ca la Uranus. Cîteva zile au trecut și nimeni nu m-a deranjat. Gardienii erau mai rezonabili, treceau invizibili și nu spuneau mai nimic. Cîte unul mă întreba ce profesie am și de ce sînt arestat. Cînd i-am spus unuia că sînt "politic", a făcut o figură speriată și a plecat repede. Altul, auzind că sînt arestat politic, m-a întrebat cîți comuniști am omorît. I-am spus că nici vorbă să fi ucis pe careva. Ei erau învățați cu deținuții de drept comun și eu eram o curiozitate pentru ei.

Am fost scos , în sfîrșit , la control medical. Mi s-au făcut niște analize banale și control O.R.L. Eram supus la diferite zgomote spre a vedea cum reacționez. Un medic înalt și prezentabil mi-a făcut diferite teste privind auzul. Un altul, ce nu era O.R.L.-ist , ci psihiatru, s-a purtat uman, iar atitudinea lui era în discordanță cu atmosfera din jur. Mă tot întrebam, ce caută un asemenea om printre atîtea vietăți cuvîntătoare, ce erau gata să-și bată joc de oamenii care sînt închiși. Doctorul Sergiu Bazilescu avea un zîm-

bet aparte, știa să vorbească de-o manieră specială și să se apropie de sufletul omului. El se deosebea de ceilalți medici ce m-au consultat , sau mai bine zis m-au interogat , în această perioadă. Nu, categoric, locul lui nu era în acest spital unde, numai din întîmplare ajunsese.

Se apropia vertiginos ziua procesului. În ajun, la 25 februarie, nu s-a petrecut nimic deosebit. Mă întrebam cum vor proceda, căci nu vor mai avea timp să mă ducă la Uranus spre a merge cu toții la proces. În ziua de 26, dimineața, nimic deosebit , dar pe la 9.30, cînd nu mai știam ce să cred, ușa se deschide brusc și un locotenent-major mă întreabă cu glas răstit , unde sînt hainele mele civile. Eu i-am răspuns că ele au fost oprite și depozitate la magazie, imediat după ce am ieșit de la baie. A plecat furios. Întrebarea lui mi s-a părut curioasă, pentru că nu decisesem eu unde să-mi pun hainele !

După cîteva minute mă scot din cameră și mă duc lîngă baie, într-o sală, unde un deținut de drept comun mă barbierește și apoi un altul îmi aduce hainele, întrebîndu-mă dacă le recunosc ca fiind ale mele ! Mi-am dat seama că e zarvă, căci îmi rătăciseră hainele și erau în întîrziere. După ce m-am îmbrăcat , m-au împins într-un jeep și mi-au legat ochii. Păzit de doi securiști înarmați, am plecat în mare viteză.

Iată-mă în sala de așteptare a arestaților, unde băieții erau deja aduși de la Uranus și unde sosise și Dan, care părea mai odihnit și senin la față. Ședința de judecată s-a deschis după ora 14, cu același complet condus de maiorul de justiție I. Gh. Stoica. Ni s-a luat un supliment de interogatoriu la fiecare și apoi s-au audiat martorii apărării. Interesant a fost că înainte de intrarea completului, maiorul Enoiu, care era în sală, a avut o discuție aprinsă cu procurorul militar, la pupitrul acestuia. Nu știu ce-au discutat și de ce s-au răstit unul la altul, dar toată lumea a observat că Enoiu i-a bătut cu pumnul în masă procurorului, deși acesta era în grad, superior lui Enoiu.

Martorii apărării au declarat cu toții ce elemente deosebite au fost toți inculpații, dar bineînțeles că nu s-a ținut cont de ceea ce au spus aceștia. Pentru mine a fost audiat , ca martor al apărării, inginerul Grigore Popovici, ce l-am avut șef la Întreprinderea 3 Izolații București și s-a dat citire la o referință excelentă dată de întreprinde-

rea de Construcții unde lucram cînd am fost arestat, semnată de inginerul șef Constantin Pupăzan. După audierea martorilor apărării, s-a dezbătut de către președinte, avocați și procuror, schimbarea încadrării articolului 209 pct. 1, în articolul 209 pct. 2, litera a și b cu penultimul alineat agravant. Maiorul Enoiu, din nou furios , s-a adresat procurorului gesticulînd și arătîndu-i ceva în dosar. Pînă la urmă însă și procurorul a fost de acord în principiu cu schimbarea încadrării făcută de anchetă. S-a făcut o pauză și în sfîrșit , am putut discuta fiecare 3-4 minute cu avocații. În fond a fost o formalitate, căci practic nu se putea discuta mai nimic, într-un timp așa de scurt.

Au început pledoariile avocaților, care au arătat că nu există probe materiale, că declarațiile sînt contradictorii, că martorii acuzării n-au acuzat și că martorii apărării au arătat bună conduită a inculpaților. Avocatul meu și al lui Dan a arătat că expertizele medicale au dovedit faptul că eu n-aud și Dan are o astenie pronunțată. Cu toții au spus că așa zisele acțiuni s-au desfășurat în perioada 1956-1957 și n-au fost de acord cu articolul 209, deoarece acest articol nu era în vigoare sub forma actuală în 1956-57. În concluzie, avocații au cerut condamnări minime, într-un articol din Codul Penal ce nu mai era de actualitate, căci fusese abrogat. Articolul 209, se aplica retroactiv, pentru acțiunile ce s-au petrecut în 1956, dar se judecau în 1960. Ei au arătat că sîntem cu toții tineri și la prima infracțiune de acest gen, spunînd ca vor depune și note scrise.

În fond, avocații și-au făcut meseria și nu puteau să spună mai mult fără ca să aibă neplăceri. Au fost cazuri, și știam cîteva, în care avocații ce-au pledat cu prea mult suflet și inimă, au intrat foarte repede după clienții lor la închisoare.

Președintele a ridicat ședința de judecată după ora 19, anunțînd că sentința se va da la 29 februarie. Asistența a părăsit sala. Cu toții aveau lacrimi în ochi și ne priveau parcă pentru ultima oară. Noi eram destul de destinși și chiar încercam să zîmbim. Încordarea dispăruse de pe fețele noastre. Eram bucuroși că cei doi introduși de anchetă la omisiune de denunț , urmau să fie eliberați, căci prin schimbarea încadrării se prevedea articol de condamnare numai pentru cei 6, ce fusesem inițial încadrați la art. 209 pct. 1.

Cînd am coborît în stradă spre a fi îmbarcați în dubă, am obser-

vat lume multă înghesuindu-se să ne privească și un cordon de securiști, care încerca să-i îndepărteze. Apoi, ne-au urcat în dubă și ne-au transportat la arestul din Uranus. M-au introdus singur în celulă și deși era aproape ora 22, n-am reușit să adorm. Îmi răsunau timpanele de glasuri răstite. Enoiu se certa cu procurorul militar, maiorul Stoica se certa cu avocații și parcă le spunea că sînt proști că au vorbit așa de mult , căci condamnarea era stabilită dinainte, indiferent de încadrarea din codul penal. Nu știu ce forță lăuntrică mă întărea, stăteam cu ochii deschiși și gîndeam departe, departe peste timp. Vedeam în jurul meu oameni liberi, fericiți, ce trăiau o viață îmbelșugată, în liniște și pace, desfătîndu-și inima și sufletul la comorile universale ale artei și culturii. Erau oameni liberi ce n-aveau teamă de a fi arestați în plină noapte, terorizați și schingiuiți..

Vizeta s-a deschis și un glas răgușit mă face să-mi dau seama de realitate. "Bă, tu, de ce stai cu ochii deschiși și nu dormi ?" M-am întors și am tras pătura peste cap. "Bă, lasă capul afară, că de nu te bag la izolare și acolo n-ai pătură" L-am lăsat afară și-am închis ochii. Am văzut că fericirea mea este că sînt lăsat să stau noaptea cu ochii închiși. La urma urmei, puteam și cu ochii închiși să mă apropii de oamenii liberi și fericiți, ce-i zărisem adineauri..

A doua zi vizeta se deschide și o figură necunoscută mă întreabă dacă nu sînt rudă cu Ozon fotbalistul, căci seamănă cu el Eu îi spun că nu. Gardianul cu o voce moale îmi face semn să mă apropii de vizetă. Se uită în lungul culoarului în amîndouă direcțiile și-mi spune că în schimbul lui, pot să stau culcat pe pat și dacă o fi un control, îmi va bate în ușă Am rămas profund mirat de gestul lui, care era în mare discordanță cu tot ce văzusem și auzisem pînă în prezent. Ar spune comuniștii că pădure fără uscături nu-i Eu aș spune că pădurea este poporul român, iar uscăturile sînt ei, torționarii comuniști !

De trei-patru ori mi-a ciocănit în ușă și m-am ridicat de pe pat. Aproape de fiecare dată am constatat că era cineva în control De două ori s-a deschis ușa și mi-au luat datele personale fără ca să știu pentru ce. La 1 martie, dimineața la ora 8, era tura gardianului "excepție", cum îi spuneam eu. A deschis vizeta, mi-a făcut semn să mă apropii, și după ce și-a luat precauțiile de rigoare, mi-a spus că voi pleca din arestul securității M-am uitat cu atenție la el și am

încercat să-i reţin figura. I-am spus că a avut o atitudine umană, dar nu ştiu dacă a înţeles ce am vrut să-i spun. "Ce bine ar fi dacă dumneata ţi-ai găsi o altă muncă", i-am spus eu. A aruncat privirea în jos n-a spus nimic şi a închis vizeta.

După aproape o jumătate de oră un alt gardian m-a scos din celulă. Am ajuns în cămăruţă unde sosisem exact cu 5 luni în urmă, cînd fusesem arestat. Mi-am luat restul hainelor şi pulloverul ce fuseseră la magazie. Am fost urcat într-o dubă, la fel ca cea care ne-a dus la proces. Probabil mă duceau la Jilava. Un capitol din viaţa mea după gratii se termina, dar un altul, plin de neprevăzut începea.

V

JILAVA

Motto :
L-au dus așa-ntre razvratitii
De după zidul fără glas ,
Dar și-au uitat nenorocitii
Ca gândurile i-au rămas.
(Octavian Goga - "Coarde vechi")

Drumul a fost mai lung ca data trecută, cînd am fost la Văcărești sau la tribunal. Mașina a mers pe un drum desfundat cu gropi, a făcut viraje ce-au reușit să mă ametească. Lipsa de aer din mica celulă cu pereți metalici mă obosise.

La un moment dat , mașina a început să coboare o pantă și apoi brusc s-a oprit. Cînd am coborît , am zărit un grup de oameni la 10 metri de dubă, cu fața la o poartă metalică. Sînt împins spre acest grup și-mi dau seama imediat că printre ei se aflau Dan și colegii mei. Ei fuseseră scoși din aceeași dubă înaintea mea. M-am îndreptat spre ei, l-am îmbrățișat pe Dan, dar n-am reușit să-i îmbrățișez și pe băieți, căci am primit o lovitură de cizmă în spate. Era un securist în apropiere, a cărui prezență n-o observasem. În orice caz, ținînd seama de legea compensației din natură, a meritat o îmbrățișare a fratelui contra unei lovituri cu cizma. Securistul care era acolo să ne ia în primire, a început să înjure și să ne amenințe. "Bă, ați venit la Jilava, dracul o să vă ia pe toți în curînd : Am ridicat ochii spre cer și-am observat scris cu litere mari, deasupra porții metalice : Fortul nr.13. Poarta s-a deschis și micul nostru grup de 10 persoane a fost înghițit în pîntecul vestitului fort , aflat sub pămînt. Fortul 13 Jilava, fusese executat împreună cu

alte forturi aproape similare, la începutul secolului, spre a apăra Bucureștiul. Dintre toate, fortul de la Jilava era cel mai mare. Nici unul dintre forturi n-a fost utilizat în scopul pentru care fusese construit. Multe au fost părăsite și s-au degradat. Fortul de la Tunari, a fost utilizat ca depozit de munitii, în perioada războaielor mondiale. Fortul de la Jilava a fost utilizat ca închisoare militară și apoi ca închisoare politică. Construcția este sub pământ , cu o serie de celule pe laterale și cu o curte interioară, unde este redutul cu celule mari și izolările, unde curge apa pe pereți. Ce poate fi mai sinistru decît această temniță cu bolți subterane, pline de umiditate, unde viața este mereu în primejdie ?

După intrarea prin marea poartă, am fost introduși într-o cameră de izolare și triere. Gardienii de aici purtau haine albastre cu petlite negre, deci aveau aceleași haine ca militienii, numai petlitele difereau, căci aceștia din urmă le au roșii. Cei de la securitate, din Uranus purtau haine kaki cu însemnele securității. După ce am fost introduși în cameră, ni s-a atras atenția să nu vorbim. Noi însă am început imediat să schimbăm impresii în legătură cu ancheta și procesul. Erau și persoane străine în acest grup, și-am recunoscut pe cei ce fuseseră la proces în aceeași zi cu noi. Unul dintre ei era inginerul Antonescu, pe care maiorul Enoiu l-a schimbat cu mine în sala de așteptare la proces. Toți băieții erau veseli că ne reîntîlnisem, dar toți aveau obrajii scofîlciți și urme de suferințe fizice și morale. Fiecare voia parcă să pară mai viteaz și mai curajos. În ochii celorlalți, ce nu ne cunoșteau, această situație părea stranie și poate fără înțeles. Pentru noi, această întîlnire neașteptată, era mai importantă decît durerea situației în care ne găseam. Dintre ai noștri lipseau cei doi, ce probabil fuseseră eliberați prin schimbarea încadrării și Sandu Butza, care nu fusese adus împreună cu noi de la Securitate. La ora 13 am primit masa, Un singur fel de mîncare, un sort de ciorbă cu cartofi, dar fără cartofi. Am primit și o bucată de turtoi, ce era un fel de mălai fiert și prăjit. Cum ne era foame, am mîncat tot și-am continuat discuțiile pînă seara, cînd am primit ca mîncare arpacaș cu marmeladă. După numărătoarea de la ora 19, cînd se schimbau turele, am continuat să așteptăm în picioare repartizarea în camere. După ora 22, deci după stingere, au început trierea, scoțînd cîte doi din cameră. Eu m-am cuplat cu Dan, spre a căuta

să rămînem împreună. Am fost scoși din izolator printre ultimii. Ne-au dus într-o încăpere-birou; unde ne-au dezbrăcat , ne-au percheziționat și ne-au luat la magazie hainele civile. Ne-au lăsat două cămăși, doi chiloți și două perechi de ciorapi, spunînd că hainele vărgate le vom primi a doua zi. Ne-au întrebat ce condamnări avem și pentru ce. Noi am răspuns că nu știm ce condamnări avem. Ni s-a spus că ne prefacem și că o să vedem noi pe dracul, că sîntem la Jilava ! După ce ne-au repetat amenințarea pe care o primisem la poartă, de la plutonierul ce mă înjurase și-mi dăduse o cizmă, ni se spune să ieșim pe culoar. Fiind numai în chiloți, am simțit imediat umiditatea Jilavei. Înaintea noastră, cu cheile în mînă, a pornit un gardian. Eu cu Dan ne-am ținut după el și în spatele nostru un alt gardian ce părea mai șef decît ceilalți. Deodată, pentru că îmi trăgeam mai greu piciorul lovit la intrare, mă pomenesc cu un pumn în spinare și-o înjurătură. "Mișcă banditule, că n-am timp", mi-a ripostat cel din spatele meu, ce mai tîrziu am aflat că era plutonierul Ungureanu. Ajunși în fața camerei nr.18, gardianul din față deschide ușa, iar Ungureanu ne împinge înăuntru.

Era după miezul nopții și locatarii camerei 18 dormeau. După intrarea noastră în chiloți și cu o boccea în mînă, unii s-au ridicat din pat , alții s-au dat jos din paturile suprapuse. Ne-am instalat fiecare în pat cu cine s-a oferit să ne primească, căci paturile erau ocupate. După 15 minute, ușa se deschide și intră Titus și Mirel. Apoi după alte 15 minute Nicu și ing. Antonescu. Iată că șansa a fost pentru moment de partea noastră și la triere am nimerit împreună. Am dormit profund și la 5 dimineața s-a dat deșteptarea printr-o talangă. Camera avea 8x4 m., iar paturile erau dispuse pe partea stîngă, cum intri. În dreapta era tineta de urină, "tunul" de fecale și în fund, lîngă fereastră, era hîrdăul cu apă. Fereastra zăbrelită, dădea către un zid înalt și nu se vedea decît o curte de 3 metri pînă la zid. Dimineața după numărătoare, am primit cafeaua de maltz și 100 de grame de pîine neagră. Aici nu se dădea ratia de 15 gr. de marmeladă, deoarece se introducea în arpacașul ce se servea de două ori pe săptămînă, seara. Cei ce erau de serviciu au cărat tinetele de urină și fecale și au adus un hîrdău cu apă de băut.

După ora 9, băieții ce stăteau la ușă de pîndă și-au dat seama

că se fac mișcări din camere. Au avut dreptate, căci după puțin timp, 10 persoane au fost scoase din camera noastră. In această cameră se stătea pînă venea sentința de condamnare. După aceea, cei ce-o primeau, erau mutați într-o altă cameră, unde stăteau pînă le venea recursul respins. In sfîrșit , după respingerea recursului, condamnații erau mutați în camerele de executare a sentinței, la reduit. Aici, la reduit se putea sta și cîteva luni și tot așa de bine cîțiva ani. Deși Jilava se considera un penitenciar de tranzit , totuși au fost mulți pentru care tranzitul a durat cîțiva ani.

Separarea celor condamnați se facea după felul articolului din Codul Penal, și după cuantumul pedepsei. In penitenciare, erau camere cu frontieriști, adică cei ce încercau să treacă frontiera : camere cu marea majoritate a celor arestați și condamnați prin articolul de uneltire contra ordinei sociale și crimă de uneltire Deasemenea cei condamnați pentru acțiuni armate, articolul 207. Cei pentru înaltă trădare și spionaj, erau separați în alte camere. Dealtfel, erau penitenciare ce erau ocupate în întregime de condamnați ce aveau aceiași culoare politică. Astfel, la Galați erau țărăniștii, la Aiud legionarii, la Făgăraș polițiștii și jandarmii. Cei ce n-aveau o culoare politică, deci nu apartinuseră fostelor partide politice, ocupau celelalte penitenciare și lagăre de muncă forțată din țară.

In camera noastră, nimeni nu era prea vechi, toți veneau de la securitate în așteptarea sentinței. In orice caz, rămăsesem 14 în 18 paturi. Am presupus că nu vom rămîne mult timp așa de lejer cazați și-am preferat să împart cu Dan un pat , deși pentru moment puteam să avem fiecare patul nostru. Era important pentru mine că eram împreună cu Dan și cu prietenii mei, căci parcă nu simțeam în toată tăria ei răceala de mormînt din Jilava.

In noaptea următoare n-am dormit aproape deloc. Din 15 în 15 minute se deschidea ușa și era introdus cîte unul sau doi. Intrarea lor, în chiloți și ținînd în brațe o boccea cu lenjerie de corp, figurile lor speriate, nu cred că se pot uita vreodată. Unii intrau, alții erau azvîrliți înăuntru și-și țineau capul între mîini spre a se apăra de lovituri. Era revoltător pentru demnitatea acestor oameni, indiferent în ce măsură aceștia încălcaseră legea, de a fi astfel tratați. Pentru ce pumni, picioare, lovituri cu cizmele, pentru ce bătăi și teroare înjosire și distrugere a demnitatii umane ??? Pentru că altfel comu

nismul nu poate să reziste : nu poate să supravietuiasca !!! El are nevoie, o imperioasă necesitate de a teroriza, de a introduce frica în oameni, spre a le distruge sufletele, a-i domina și mai bine exploata.

Au fost aduși în această noapte 16 persoane, printre care doctorul Constantin Răileanu, cercetator stiințific și mare specialist în morfologia celulei umane, Remus Niculescu și Toto Enescu, cercetători la Academia Română și specialiști în stampe, doctorul Sergiu Al. George, specialist în indianistică la Academie, Alexandru Paleologu critic de artă. Care cum intră, era primit în pat de un altul mai vechi și astfel am constatat dimineață, că majoritatea paturilor de la parter și primul nivel aveau doi ocupanți. Toți cei mai sus enumerați făceau parte dintr-un lot mai mare, în care se găseau și Dinu Pilat , Constantin Noica și regizoarea Marieta Sadova. Ei au fost anchetați cu toții și așteptau condamnarea, pentru discuții dușmanoase la adresa ordinei sociale, căci difuzaseră și comentaseră cartea lui Mircea Eliade "La forêt interdite". Această carte fusese adusă de la Paris de Marieta Sadova, cu ocazia unor spectacole ale Teatrului Municipal.

La anchetă nu prea fuseseră bătuți, dar aici la sosirea în Jilava se pare că au luat contact cu echipa de bătăuși.

Pentru mine era mai greu să vorbesc cu ei, căci nu auzeam și era dificil să vorbesc la ureche cu fiecare. De aceea, Dan sau băieții veneau și mă informau despre noutățile aduse de acești. Incetul cu încetul, fiind avertizați de situația mea în ceea ce privește auzul, unii dintre ei au venit să mi vorbească.

Doctorul Răileanu avea 60 de ani, era în pragul pensiei și era profund afectat de situația umilitoare în care se afla. Avea moralul scăzut , îmi spunea mereu că nu crede că va mai ieși viu din acest infern. Imi explica că el n-a făcut nici un fel de politică, că s-a consacrat numai sănătății oamenilor și științei și că a muncit o viață întregă spre a fi folositor societății. Mi-a vorbit despre lucrările lui științifice, ce sînt traduse în mai toate limbile de circulație internațională, despre congresele de medicină unde a susținut comunicări. Am încercat să-i ridic puțin moralul, să-i spun că n-are importanță condamnarea ce o va primi, că pînă la urmă porțile închisorilor se vor deschide și vom fi liberi : ca nu se poate continua la infinit cu această barbarie ; ca mai devreme sau mai tîrziu, crima și teroarea vor fi demascate și înfrînte. El îmi explica faptul

că sînt un idealist , că așa au gîndit și alții în 1945 și de atunci sînt unii ce fac pușcărie fără întrerupere de 15 ani. Că la vîrsta lui condițiile grele de penitență nu-i vor permite să scape viu. Am încercat zile întregi să-l conving și să-i insuflu speranță în ziua de mîine, dar nu am reușit. Am schimbat tactica spre a-l scoate din starea psihică în care era. I-am propus să pregătească cîteva conferințe pe înțelesul tuturor, privind morfologia celulei umane. Doctorul Răileanu m-a privit speriat și m-a întrebat dacă e posibil să facă așa ceva aici și dacă cei din cameră ar fi interesați. I-am spus că se pot lua măsuri speciale spre a auzi cînd vin gardienii și în orele după numărătoare e posibil să nu fim descoperiți. De asemenea, l-am asigurat de interesul tuturor pentru aceste conferințe.

Mi-am dat seama că această idee a prins , că doctorul a devenit mai gînditor, că avea o altă mină și chiar o altă stare sufletească. Începuse să se ridice deasupra situației critice în care se afla și se gîndea la conferințele ce trebuia să le țină în curînd. După două zile, mi-a spus că a pregătit un ciclu de 5 conferințe ce vor ține o oră, o oră și jumătate. M-am sfătuit cu ceilalți în ceea ce privește ora potrivită pentru a se ține aceste prelegeri și-am stabilit că cea mai bună perioadă este dimineața după "număr". Trebuia să alegem ziua în care era schimbul mai liniștit și care nu era în permanență la vizete. Am vorbit și-am propus și altora să pregătească conferințe care să intereseze pe toată lumea.

Într-o sîmbătă dimineața, imediat după "numar", am început ciclul conferințelor printr-o prelegere a doctorului Răileanu asupra celulei vii și a morfologiei celulei umane. Toata lumea a ascultat cu mult interes și gardienii nu ne-au deranjat. În ceea ce mă privea, eu eram serios handicapat că nu puteam auzi mare lucru deși stăteam lîngă conferențiar. Acesta, spre a nu se auzi pe culoar, vorbea în soaptă și de aceea multe fraze nu le auzeam. Pentru ceilalți, ce auzeau normal, această activitate ce începuse cu succes , era ceva deosebit. Activitatea noastră era de bun augur, căci ne ridica din sfera realității crude în care ne găseam, spre culmi negîndite că s-ar putea realiza aici. În acest fel contracaram intenția torționarilor noștri, ce doreau să ne distrugă nu numai fizic, ci și psihic, prin inactivitate intelectuală.

După prelegerea doctorului, discuțiile au continuat pe grupe mai mici. El continua să vorbească, se îmbujorase la față, explicînd

cu o pasiune si o fervoare deosebită. Părea într-adevăr alt om. A venit si m-a îmbrătisat , spunîndu-mi că ideea de a tine asemenea prelegeri reprezintă pentru el un tonic deosebit si că astfel, parcă nu mai are gînduri asa de negre ca înainte. I-am spus că e numai un început si că totul depinde nu numai de noi, ci mai ales de gardienii ce-i avem în tura respectivă. Doctorul era radios , mi-a spus că după conferinta de azi e mai sigur de el si mai optimist ca oricînd. Începuse să mănînce toată mîncarea si chiar si turtoiul de mălai. A doua zi a fost o prelegere despre istoria artelor si particularitati ale operei lui Rembrandt. Totul a decurs normal, fără incidente. Se crease o emulatie între toti, se discuta aprins , dar în soaptă. Ziua trecea mai repede si deseori parcă uitam unde eram si ce pericole ne pîndeau.

Prelegerile continuau, iar atmosfera din celulă era plăcută datorită calitatii intelectuale a celor care trăiau în ea.

Necesitatile fiziologice se transformau în operatii degradante, datorită lipsei conditiilor minime de confort si higienă. Tineta de urină mirosea îngrozitor, " tunul" de fecale de asemenea. Utilizarea lor se făcea în comun, căci nu exista un paravan de separare. Se fixaseră între noi orele de utilizare a " tunului", dar practic oraruî nu se putea respecta, căci foarte multi, mai ales cei în vîrstă, aveau diaree. In general două persoane, cu schimbul, tineau o manta de zeghe, spre a realiza un fel de paravan. Transportul si golirea acestor vase se făcea zilnic de către echipa de serviciu. Dar de teamă de a nu fi ciomăgiti, cei ce le transportau, nu stăteau să le curete si le aduceau repede în celulă. Asa se face că aceste vase nu se dezinfectau decît foarte rar. In general, cei mai în vîrstă erau scutiti, iar cei mai tineri făceau mai des această operatie.

Hainele vărgate ce ni le dăduseră a doua zi după sosirea noastră, ne veneau groaznic, căci n-am avut timp să le probăm si le-am luat la întîmplare. Eu aveam niste pantaloni trei sferturi si o zeghe cu mîneci lungi, iar mantaua avea dimensiuni uriase.

Trecuseră două săptămîni de cînd eram la Jilava, si nu primisem sentintele de condamnare. Astăzi, lotul din care făcea parte doctorul Răileanu a primit sentintele de condamnare. Fiecare primise între 6 si 9 ani de închisoare corectională. Semnînd că a luat cunostintă de condamnare si că face recurs , doctorul Răileanu mi-a spus : "Pentru mine 8 ani este identic cu condamnarea la moarte. Dacă m-ar fi condamnat la moarte poate ar fi fost mai bine". I-am

spus că trebuie să reziste și că în orice caz, nu va efectua 8 ani Am căutat să fiu cît mai convingător, i-am spus că situația internațională este cu totul alta, că R.P.R.-ul are nevoie de Occident spre a supraviețui economic și va trebui să facă concesii. Ori, una din concesii va fi și eliberarea deținuților politici. Nu am reușit să-l conving pe doctor. Căzuse iar pe gînduri și nu mai vroia să mănînce. Mi-am schimbat din nou tactica, i-am spus că fiica lui, și ea medic, pe care o iubea atît de mult , are încă nevoie de el. Dacă nu va mînca și nu va rezista spiritual, cînd va ieși nu va mai fi folositor nimănui. De asemenea am insistat să continue prelegerile de medicină, care sînt foarte interesante, că noi cei din celulă, avem nevoie de el. Doctorul, care părea căzut în transă, a deschis ochii și mi-a replicat : "Oare voi aveți nevoie de mine, oare poveștile mele vă interesează ?". "Bineînțeles , i-am răspuns eu. Nu trebuie să depuneți armele, ci din contră, să vă întăriți și să continuăm să rezistăm împreună". Doctorul și-a revenit și a două zi a ținut o altă prelegere, ce a fost ascultată și de torționarii noștri care au intrat în acțiune. Fereastra s-a deschis și-a apărut în rama ei un ofițer mătăhălos care a început să urle: "Culcat !". Unii s-au culcat , alții nu și între timp, în confuzia generală, ușa s-a deschis și au apărut trei gardieni. Locotenentul-major Ștefan, căci el era matahala de om din fereastră, trăsese cu urechea și fiind liniște, și a dat seama că se ține o cuvîntare. El nu înțelesese bine ce se spunea și voia să facă o anchetă. După ce ne strigase să ne culcăm, a schimbat ordinul : "Toată lumea cu mîinile la ceafă", și apoi a continuat : "Ce vorbeați, bă, criminalilor ? Nu știți că este interzis să se țină conferințe și să se vorbească în celulă ?". S-a făcut liniște, iar cei trei din ușă, își pregătiseră în mîini curele cu catarame metalice. Așteptau ordinul de atac. Eu eram între paturi lîngă doctor, iar Dan lîngă tinetă, deci amîndoi eram oarecum în afară razei de acțiune a gardienilor. "Nu se aude, tună Ștefan, cine vorbea aici și ce spunea ? Doctorul Răileanu, ieșe dintre paturi și din liniștea de cavou a celulei se aude glasul lui : "Eu, domnule, le vorbeam despre celulă, despre morfologia celulei umane". "Ce, ce celulă, bă ?", replică Ștefan, "ce măfălăgie bă, tu îți rizi de mine ? Te fac una cu pămîntul, banditule". Cei trei care aveau curele în mîini, au crezut că în curînd vor trece la luptă și au făcut un pas înainte în celulă. "Nu domnule, nu rid, pot confirma toți că am vorbit despre importanță

celulei umane care... ". Dar doctorul nu a mai continuat că Ștefan l-a replicat : "Tu să le vorbești despre celula de aici, unde veți sta pînă veți crăpa. Poți să le vorbești cum să o curățați și s-o spălați cu limba în fiecare zi. Ai înțeles ?". Dar doctorul n-a răspuns , spiritul lui era de mult plecat și numai trupul rămăsese acolo. "Toată lumea va sta culcată cu fața în jos și cu burta pe ciment pînă la ora 12 !", a stabilit locotenentul Ștefan și a închis fereastra. Cei trei s-au retras spre mirarea tuturor, fără a utiliza curelele. Au continuat să spioneze pe fereastră. Pedeapsa n-a fost mare, deși gimentul era neprietenos cu burtile noastre. Sosirea turtoiului la ora 12 ne-a dat semnalul că sancțiunea a luat sfîrșit.

Am stabilit să continuăm prelegerile "universității" noastre, dar să fim mai atenți și să punem două plantoane la ușă și fereastră, cele două puncte cheie unde puteam să fim surprinși. Prelegerile au continuat și au fost extrem de interesante. Ieri a avut loc o conferință despre "influența școlii de la Barbizon în pictura sec. al XIX -lea".

Noaptea au venit în cameră trei tineri "frontierișți" : Barbu Teodorescu, Sandu Botez și Oru Vasiliu. Ei fuseseră arestați la Constanța, pe litoral și învinuiți de încercare de trecere frauduloasă a frontierei. Erau tineri studenți în primul an, Barbu la medicină, Sandu la arhitectură și Oru Vasiliu la Construcții. Erau învinuiți că vroiau să fugă în Occident , dar eu nu înțelesesem prin ce mijloace. Îi întrebam dacă și-au propus să treacă marea înot... Fuseseră anchetați ca și grupul lui Răileanu, la arestul securității de la Malmaison, dar spre deosebire de aceștia, se pare că cei trei fuseseră serios ciomăgiți spre a recunoaște că intenționau să fugă. Se pare că recunoașterea lor ca urmare a bătăilor, l-a adus la proces și apoi aici, unde așteptau sentința. Toți trei erau simpatici, sociabili, reverențioși cu cei mai în vîrstă, gata să-i ajute. Am observat și aici că cei "7 ani de acasă" sînt foarte importanți.

A doua zi, vizeta s-a deschis și un plutonier de la grefă ne-a adus sentințele de condamnare. Le-am semnat , cu condiția ca de recurs să se ocupe avocații. Condamnările variau între 5 și 12 ani muncă silnică. Aveam și sancțiuni de 6-7 ani de degradare civică, precum și confiscarea totală a averii personale. Cu toții realizam 50 de ani de închisoare. Eu aveam 10 ani, iar Dan 5 ani. Doctorul, ca și mulți din ceilalți colegi ai noștri, erau mirați cum de am avut resurse să glumim și să zîmbim imediat după ce ni s-a comunicat

sentința l-am explicat că eu mă aștept la condamnări mult mai mari așa că sîntem foarte satisfăcuți de cele primite. "Totuși 10 ani de muncă silnică, murmură doctorul, nu-i floare la ureche. La cei 26 ani ce-i ai, adaugă 10 și vezi că numai la 36 de ani vei ieși de aici" "Domnule doctor, e o zicală veche, care spune . n-au ei posibilitatea să ne dea cît putem noi să rezistăm. Și apoi nu voi sta încă 10 ani de aici înainte. Eu am certitudinea că foarte curînd vom fi afară V am explicat motivele ce mă determină să am această convingere "Știu, știu, e bun curajul și optimismul dumitale pare chiar puțin patologic," dar e bine că îl ai. Dar trebuie să fim realiști". "Eu nu-mi fac iluzii, domnule doctor și nu cred în mila sau tertarea torționarilor noștri. Eu spun că vor fi obligați să ne elibereze, datorită conjuncturii internaționale și a situației catastrofale economice în care se găsesc, spre a cîștiga un ajutor din Occident" Doctorul Răileanu a luat figura lui clasică, cînd pînă la urmă era de acord cu mine și-a spus : 'Bine ar fi să fie așa. Să te ajute Dumnezeu".

La 1 aprilie 1960, au început să ne împrăștie și am avut impresia că au rămas numai 10 persoane în camera 18, printre care și cei trei tineri "frontieriști" ce nu primiseră condamnarea. Pentru mine a fost dureroasă despărțirea de Dan și de prietenii mei vechi și noi. Regretam despărțirea de activitatea ce-o aveam și nu știam dacă va fi posibil s-o continui în altă celulă. M-au mutat în celula 20, iar pe Dan în celula 25, pe același culoar. Eram într-o celulă cu condamnări între 10 și 20 de ani, iar Dan într-o celulă cu condamnări pînă la 10 ani. Era o separare ce se făcea pe condamnări, în toate închisorile politice din România. Cei ce aveau muncă silnică pe viață erau separați de ceilalți și rareori erau amestecați cu condamnați între 20 și 25 de ani.

Atmosfera din celula 20 am găsit-o pentru moment mai glacială decît cea din celula 18. Dan își uitase la mine o cămașă și cîteva coji de pîine pe care nu le mîncase. Am bătut la ușă și-am cerut gardianului să-i dea aceste lucruri ce-i aparțin. Unii din celulă au intervenit și mi-au spus că încercarea mea e zadarnică și că voi reuși să enervez gardienii, ce vor sări să ne ciomăgească. Eu am insistat . căci nu puteam să-l las pe Dan fără bucățelele de pîine ce rămăseseră în traista mea. Am avut șansa că era sergentul major Tudose, care a acceptat. El era considerat în categoria celor mai cumsecade dintre gardieni.

A trecut o săptămînă din aprilie, timp în care am stat mai mult singur cu mine însumi. Simțeam nevoia să discut cu mine și am profitat că n-aveam prieteni în această perioadă. In a doua decadă a lunii aprilie ne-au anunțat că vom face baie. Era o raritate, căci trecuseră două luni de cînd nu mai făcusem. Nu știam ce surpriză ne va astepta, dar și dacă am fi știut , tot n-am fi putut renunța. Ne-am pregătit , căci ni s-a spus să mergem în chiloți și cămăși, spre a nu pierde vremea. Culoarul era plin cu gardieni, care aveau în mîini curele sau ciomege de lemn mai lungi de un metru. La ieșirea din celulă, am auzit comanda : "Repede, repede !", și am început să alergăm spre baie. Dealtfel, chiar dacă n-ar fi fost comanda noi tot am fi fugit , să scăpăm de loviturile pe care ni le dădeau gardienii postați pe culoar. In fugă puteai să primești mai puține lovituri, decît dacă ai fi mers la pas. Cei mai bătrîni și bolnavi au fost crunt bătuți, mulți au avut lovituri pe figură, căci era greu să le parezi. Bătaia a fost organizată și condusă de locotenentul-major Ștefan și de un civil, probabil loctiitor politic, care incitau gardienii să lovească. La intrarea în baie toți erau speriați. Eu luasem 3-4 lovituri peste mîini, căci încercasem, în fugă, să mă apar cu mîna. Ne-am aruncat cămașa și chilotii de pe noi și la comanda de a trece sub teava de apă, ne-am înghesuit cîte trei sub aceeași teavă. A fost un jet de apă rece, apoi unul de apă clocotită și din nou unul de apa rece. La comanda : "Afară toata lumea !", cu toții, fără să ne stergem, cu cămășile în mîini și unii fără chiloți, am ieșit în fugă, în pas alergator spre celulă. Spre a nimeri în celula noastră și a nu gresi "direcția", culoarele aveau același gardieni cu bîtele în mîini, ce loveau la întîmplare și urlau ca niște sălbatici. Ei loveau cu sete mai ales în cei ce nu se îmbrăcaseră. A fost o zi de iad, dacă în iad s-o petrece așa ceva s' n-o fi ceva mai bine. Toți erau sleiți, cei mai în vîrstă cu răni deschise pe figură. Eu primisem la întoarcere cîteva curele pe spinare din care una mă lovise tare, căci "umanistul comunist" lovise cu catarama, care îmi făcuse o rană lîngă șira spinării. Față de chinurile de la camera de tortură, de la securitate, bătaia de azi a fost un fleac, dar panica și teroarea pe care le-au creat securiștii aveau un efect distructiv special. Mai ales că au creat surpriza, căci nimeni nu se gîndea că va avea loc o asemenea baie cu bătaie și sînge. S-a produs și un caz foarte grav căci avocatul Taflan

alunecat în fuga spre celulă și nu s-a putut ridica. Fiind în pielea goală, a căzut pe lespede, doi securiști și locotenentul-major Ștefan s-au repezit la el și l-au dat cu cizmele unde au nimerit. Nu știu dacă a scăpat cu viață, căci a fost lovit în cap și în testicole. Ulterior, am auzit de la Miu, un țăran ce fusese la infirmerie, că Taflan fusese dus în camera mortuară. Nu auzisem și nu știam ca există asemenea bătăi organizate, când se face baie. De altfel, pretexte se pot găsi cu ușurință !

În asemenea condițiuni de detenție era sigur că nu se pot parcurge nici măcar câțiva ani. Dar nu i-am spus eu doctorului Răileanu că în curînd vom fi eliberați ? De atâtea multe ori i-o spusesem că începusem să fiu chiar convins de veridicitatea logicii mele. Bătaia de la baie, n-a fost întîmplătoare, căci la ea a participat ofițerul de serviciu și un civil. Aceasta mi-a dat de gîndit că ne așteaptă zile grele, dar că trebuie să rezist.

Cunoșteam puțină lume în această celulă și majoritatea preferau să fie tăcuți și parcă toată ziua se rugau. Cei ce nu se rugau se mișcau de-a lungul celulei. Eu mi-am împărțit timpul între rugăciune și plimbare. În timp ce rugăciunea mă întărea spiritual, mișcarea mă obosea. Începuse să-mi fie din ce în ce mai multă foame. Burta îmi chiorăia și simteam înainte de ora mesei o ameteală caracteristică, din cauza foamei. M-am hotărît să circul din nou mai puțin, dar era greu să stai în picioare, căci pe paturi nu era voie ! Ne mai așezam noi, dar era interzis , așa că riscam să ne pomenim ciomăgiți cu toții din bun senin. În ceea ce mă privea eu eram convins că eram umiliți prin bătaie, după un plan dinainte stabilit și bine dirijat. De ce nu fuseserăm bătuți când am fost în celula 18 ? Era o celulă de așteptare a sentinței. Aici eram deja condamnați și cu pedepse între 10 și 25 de ani, dar eram în așteptarea judecării recursului. Dacă acum se poartă așa cu noi, spuneau pesimiștii, cum se vor purta după respingerea recursului ? Atunci ne pot omorî cu ușurință. De ce continuau aceste măsuri, probabil la anumite celule ? Considerau oare că nu imprimaseră suficient teroarea ? Aceste elemente de barbarie ce fac rușine umanității în secolul nostru, creau în sufletele oamenilor o teamă înmănunchiată cu ură. De ce să fim bătuți și umiliți, înjurați și batjocoriți ? Sîntem doar condamnați să executăm un număr mare de ani de închisoare și, atît practic cît și teoretic, ar trebui să

supraviețuim spre a-i executa. Nu am fost condamnați la moarte prin bătaie sau la umilință și batjocură pînă la moarte.

Iată ce gînduri mă urmăreau cînd toți dormeau. Am coborît din pat și m-am dus pînă la hîrdăul cu apă, mi-era sete. Vedeam chipurile colegilor ce dormeau, figurile lor galbene-albe, unele speriate, altele destinse. Ce visau oare acești oameni pe care regimul, așa zis popular și democratic îi aruncase aici, în temniță sub pămînt? Se hotărîse oare exterminarea noastră indiferent de condamnarea ce o aveam ? Nu cred că visau libertate, căci simțurile le erau atrofiate de teroare. Ei visau probabil schingiuiri și bătăi, teroare și umilințe, căci așa era viața noastră zilnică.

În celulă era un tînăr brunet cu mustăcioară pe care-l chema Costache. El spunea că e muncitor, dar că îi place matematica. M-am declarat gata să fac cu el matematică, dar nu aveam rechizitele necesare, hîrtie și creion, ce erau interzise cu desăvîrșire. Am utilizat un vechi și cunoscut mijloc de a scrie în condițiile vitrege în care eram. Utilizam fundul castroanelor metalice, pe care dădeam cu săpun și apoi cu praf de var de pe perete. Utilizam un betișor de lemn în loc de creion. Iată rechizitele pentru studiul matematicii, deci la treabă ! Costache găsise două bețe de chibrit aruncate pe jos de gardieni, deci aveam două creioane ! Iată-mă profesor de matematici la Jilava. Faptul că puteam să mă concentrez și să compun exerciții, reprezenta o bună gimnastică a minții. Costache era un elev sîrguincios și-și făcea toate exercițiile pe care i le dădeam. Începusem de o săptămînă și progresasem binișor, căci deși începusem de la regula semnelor în algebră, terminasem capitolul expresii algebrice, puteri și radicali și ajunsesem la ecuația de gradul I.

La 17 aprilie au fost Sf. Paști. În celulă aveam doi preoți, pe părintele Vasilachi și pe călugărul-preot Dobzeu. Ne-am strîns în ajun în jurul lor și cu glasul în surdină am cîntat "Christos a înviat". Părintele Vasilachi fusese vicar la patriarhie și secretar al Patriarhului Nicodim. Se ocupa de slujbele transmise pe vremuri la radio de la Sf. Patriarhie. Era un om excepțional, de mare cultură, cum rar am întîlnit printre preoții ortodocși. Preotul Dobzeu era un habotnic, care toată ziua se ruga. El era un alt gen de om, mai simplu, dar cu multă dragoste pentru credința în Dumnezeu.

Amîndoi aveau un glas vibrant şi cald, atunci cînd se rugau sau cîntau. Cu orice risc, i-am rugat să facă slujba de Sf. Paşti. Unii mai în vîrstă au obiectat , spunînd că nu-i bine să-i supărăm pe gardieni. Eu am spus că, dacă este să luam bătaie sau să fim ţinuţi cu burta pe ciment , apoi acest lucru se poate petrece şi dacă nu se face slujbă. Pînă la urmă au fost de acord să se facă slujbă, căci Dumnezeu ne va ajuta şi nu ni se va întîmpla nimic. Slujba a avut loc în două etape, înainte şi imediat după "număr", spre a deruta pe gardieni. Slujba ţinută de părintele Vasilachi şi călugărul Dobzeu a fost înălţătoare şi cred ca n-am s-o uit. Această slujbă s-a întipărit în sufletul meu pentru totdeauna. Totul s-a petrecut în linişte, toată lumea a fost mulţumită şi la ora 22 cînd s-a dat stingerea, toţi au adormit cu mîinile împreunate într-o rugăciune tăcută către Domnul Nostru Iisus , Mîntuitorul tuturor celor în suferinţă. Fie ca învierea Ta Doamne, să aducă şi o înviere a sufletelor noastre în libertate, într-un viitor apropiat. După o săptămînă, am primit recursul respins şi deci sentinţa de 10 ani muncă silnică era o realitate.

Costache m-a întrebat dacă ştiu să joc şah şi la răspunsul meu afirmativ a început să execute piese de şah din miez de pîine. A doua zi, i-am dat şi eu miezul de la felia mea de pîine spre a termina şahul. Pe spatele unei mantale de culoare albastră, am desenat cu o bucată de tencuială tabla de şah. Am hotărît să jucăm la anumite ore, cînd făceam pauză la matematică. Două zile, totul s-a desfăşurat normal, dar a treia zi s-a produs inevitabilul. Un gardian ce utiliza pîslarii pentru cizme, a reuşit să ne surprindă jucînd şah. A deschis vizeta şi a urlat : "Aduceţi jocul !", dar n-a aşteptat , ci a deschis uşa şi s-a repezit înăuntru, a luat piesele le-a aruncat pe jos şi le-a sfărîmat cu cizma. Apoi, aşa cum eram, spre şansa noastră cu zgheaa pe noi, ne-a scos din celulă. Pe culoar a început să ne înjure şi să dea în noi, împingîndu-ne spre capul culoarului. În fugă şi spre a scăpa de lovituri, noi am intrat în camera gardienilor, unde am găsit un ofiţer ce părea a fi ofiţer de serviciu în acea zi pe celular. Sergentul major, a rămas surprins să vadă pe locotenent în biroul respectiv şi nu ne-a mai lovit , explicînd acestuia că ne-a urmărit şi a constatat că am jucat table pe turtoi şi pîine. "Sînt nişte capitalişti putrezi, ce joacă jocuri de noroc, tovarăşe locotenent", a spus sergentul. I-am spus că nu-

adevărat , că am jucat șah și nu table și asta pentru a ne amuza. Locotenentul a cerut să vadă șahul, iar noi i-am spus ca sergentul l-a sfărîmat în celulă cu cizma, căci era din pîine. Locotenentul a chibzuit că pentru această abatere de la regulament să fim sancționați cu 5 zile de izolare. Iată-ne deci, la izolare ! Celula era lungă de 10 metri și lată de 2 metri. Era complet goală, n-avea fereastră și pe jos se prelingea apa ce curgea pe peretele din fund Era o celulă lugubră. Pentru a nu fi în întuneric, avea un bec slab deasupra ușii de intrare. In celulă era frig și umezeală. Am circulat spre a ne încălzi. Seara, la ora 22, ni s-a dat o saltea și o pătură și ni s a spus să ne culcăm. Salteaua era umedă, dar așa cum eram îmbrăcați, cu zeghea pe noi, ne am instalat spate în spate, ne-am învelit cu pătura și ne-am culcat. La ora 5 dimineața, după ce s-a dat deșteptarea, ni s-a luat salteaua și pătura și ni s-a schimbat tineta cu una goală, dar care mirosea groaznic. După numărătoare, am primit o cană cu apă caldă și o felie de 100 grame de pîine. Apoi nimeni nu ne a mai întrebat nimic Nu puteam să stăm decît în picioare, sau chirciți pe vine, dar fiind umezeală și frig trebuia să gasim o soluție pentru a ne încălzi Am făcut o minge din ciorapi și am jucat fotbal. Cînd eram spre sfîrșitul "partidei" ușa s-a deschis și am fost avertizați că dacă vom continua să jucăm fotbal, avem șansa să mai facem 7 zile de izola re. Eram destul de bine încălziți, dar și obosiți, așa că ne am oprit La izolare, masa se servea o dată la trei zile și în rest numai 100 de grame de pîine și apă caldă. Era deci clar că trebuia să ne liniștim cu fotbalul, căci nu aveam șansă să mîncăm. Oricît de mare ne era foamea, ne-am dat seama că trebuie să facem mișcare, căci altfel amorteam de frig. Ne-am instalat spate în spate într-un colț și am avut impresia că e mai bine. Părea să fie o soluție pentru moment Tot era bine că sîntem doi și putem sta în această poziție. A mai trecut o noapte și am dormit pe aceeași saltea umedă înveliți în aceeași pătură. A doua zi am primit o sută de grame de pîine și în loc de apă caldă am primit ratia de cafea ! Ziua a trecut greu și foa-mea nu ne dădea pace. Am bătut în ușă și-am cerut apă de băut După vreo oră, ni s-a adus o cană cu apă. După a treia zi n-am mai simțit foamea. Am căutat să urmez sfatul doctorului Răileanu de a bea apă, cît mai multă apă ! Dar aici, la izolare, nici apa nu ni se dădea decît cu ratia Dacă beam două căni de apă, aveam

impresia că nu-mi mai este foame ! A treia noapte am avut șansa să ni se dea o a doua pătură, așa că ne am învelit cu amîndoua, dar n-am renunțat la poziția spate în spate. A venit și ziua cînd aveam dreptul să mîncăm. Felurile de mîncare din acea zi ni s au părut excelente. Arpacașul cu marmeladă părea o prăjitură, tot așa de gustoasă ca și plăcinta cu mere, ce era prăjitura mea preferată Au urmat două zile numai cu 100 de grame pîine și apă caldă și tătă că sîntem duși în celulă. Colegii ne așteptau cu bunătăți. Părintele Vasilachi mi a dat 300 de grame de pîine, adică ratia lui pe trei zile, spunîndu-mi că s a rugat pentru mine ca Bunul Dumnezeu să-mi ajute să fiu sănătos și să rezist la această încercare Ce figură de sfînt era acest preot ! Ce impuls poate aduce într-o ființăa umană minunate calități, pe care cu greu le poți descrie ? Preotul Vasilachi avea un frate, tot preot , ce era închis ca și el de vreo 10 ani dar nu mai știa nimic de fratele lui de mai bine de 7 ani. El fusese prin mai multe închisori, iar acum era aici unde pri mise o nouă condamnare de 8 ani pentru niște lucrări religioase ce se descoperiseră ulterior în locuința lui Presupunea că fratele lui fusese eliberat , căci îi expirase condamnarea de 8 ani ce o avusese.

Viața în celulă, fără aer suficient , fără soare și fără a putea vedea cerul albastru sau înnourat , era mereu aceeași. Era important să poți organiza anumite prelegeri literare sau chiar tehnice, spre a căuta să evadezi din acest interior sumbru. Lecțiile de matematică ce le făceam cu Costache ne erau de ajutor, deși riscam, în caz că ne prindeau, izolare și bătaie. Discuțiile erau parcă mereu aceleași și deseori se povesteau lucruri banale, spre a trece timpul Eram destul de amestecați din punct de vedere al pregătirii intelectuale, dar aceasta nu împiedica chiar și pe cei ce aveau patru clase primare, să fie doritori să afle cît mai multe lucruri noi. Un țăran din partile Buzăului, Gheorghe Stana, se luptase contra colectivizării și primise 15 ani de muncă silnică. Multă carte n-avea, dar în schimb avea o orientare și un bun simț exemplare. El nu înțelegea prea bine politica și ideologia comunistă, dar își dădea seama că prin colectivizare nu mai e proprietar. El mi-a spus că țăranul român nu e interesat să muncească pămîntul unui străin, chiar dacă acesta se numește boier sau Statul Colectivist. Mă întreba cînd va fi mai bine, dacă azi după 15 ani e mai rău că înainte ? "Boierul îmi dădea să lucrez în parte cît pămînt puteam,

munci și eu primeam jumătate din produse și-aveam tot ce-mi trebuia. Aveam și boi și vacă și oi și capre. Acum, partidul comunist și Statul făcut după chipul și asemanarea lui, îmi dau o bucățică de pământ și restul l-au luat ei, zicînd că e al "nostru", dar noi lucrăm ca pe vremea iobăgiei. Eu is țăran liber și pot munci, dar vreau să am pământul meu, așa am moștenit de la moșii mei". Am vorbit mult cu badea Stana, care era vădit interesat de cele auzite. Stana avea 15 ani de condamnare, dar nu știa suficiente date despre caracteristicile structurii comuniste bazată pe impostură și teroare. La un moment dat , după lungi discuții, mi-a spus că-m' mulțumește, că a înțeles mai bine de ce este aici în închisoare. L-am avertizat că aici, între noi, există poate turnători ce pot să facă rău și că deja viața noastră atîrnă de un fir de pai, așa că e bine să fi prevăzător. Badea Stana înțelesese cu adevărat de ce este în închisoare, cine l-a adus aici și ce reprezintă comunismul pentru poporul român. A început să explice altor țărani ceea ce reprezintă regimul comunist , așa cum înțelesese el. Le vorbea despre cele patru caracteristici : minciuna, impostura, crima și teroarea, ce alcătuiau dictatura proletariatului.

Îmi dădeam seama că există o școală a închisorii ce învață oamenii să înțeleagă mai bine anumite fenomene ale vieții și societății. Lecțiile de matematică, conferințele de artă, literatură, știință, completate cu prelegerile de filozofie, politică și experiență de viață, i-au instruit pe mulți în închisori. Chiar dacă unii n-au fost anticomuniști cînd au intrat în închisori, ei au devenit datorită politicii de asuprire și teroare morală ce au desfășurat-o reeducările, puse la cale de regimul comunist.

Colegul meu de pat Costache, progresase mult la matematică și confecționase un nou șah din miez de pîine. Îmi spunea mereu că ar fi fericit dacă ar putea să stea mereu cu mine, pînă vom fi eliberați. La 5 mai, ușa s-a deschis și un plutonier major gras , cu capul rotund și cu o listă în mînă a strigat : "Cine îți auzi numele, iei tot bagajul și ieși. Da' repede că n-am timp !"

Printre alte 10 nume figura și al meu. Costache era bucuros că pleca împreună cu mine. Au ieșit împreună și părintele Vasilachi cu Stana. Ne-au condus la reduit , dar la intrare ne-au separat în două grupe de cîte cinci, spunînd unora s-o ia la stînga, altora s-o ia la dreapta. Costache, văzînd că l separă de mine a luat-o și el la

stînga după mine. Plutonierul Ungureanu, care era șeful turei la reduit , l-a zărit și a sărit la el. În pumni și picioare l-a condus în partea dreaptă. Am fost introdus împreună cu părintele Vasilachi și ceilalți trei în celula nr. 34 de la reduit. Aceasta celulă avea 15x6 m. și 60 de paturi, adică 20 de paturi pe trei nivele. Se găseau aici peste 100 de persoane. După intrare, fețe necunoscute s-au îndreptat spre noi și ne-au întîmpinat. Deodată, din fund, vine repede și mă îmbrățișează colonelul Bombonel Negoescu, colegul meu din celula de anchetă de la Uranus. Bucuria revederii a fost nespusă și imediat colonelul mi-a propus să împartă patul lui cu mine, el fiind printre puținii ce erau singuri în pat. Dealtfel, după o jumătate de oră, au mai apărut în celulă încă 8, așa că peste tot erau cîte doi într-un pat. Colonelul avea patul la primul nivel spre fereastră. Era mai bine că eram mai departe de zona tinetelor urinare și de fecale ce miroseau permanent. Am vorbit mult cu colonelul, reluînd firul de cînd m-au luat la anchetă și n-am mai revenit. Acesta mi-a spus că, a prevăzut ce s-a întîmplat cu mine și a aflat că sînt la Jilava de la colegi de-ai mei din celula 18. Am întîlnit și alți colegi de la celula 18 și de la 20. Am aflat și noutăți despre Dan și ceilalți băieți.

Situația la reduit era dificilă din cauza măsurilor barbare ce le luaseră lt. major Ștefan și plutonierul Ungureanu. Colegul meu, colonelul Negoescu, era profund revoltat pe maiorul Enoiu, șeful anchetei, ce-mi distrusese auzul, și îl considera criminal. La 21 mai îi expira sentința de 10 ani și nu reușiseră să-i facă un alt proces. Dealtfel, el nu-și făcea iluzii și era aproape sigur că-i vor da domiciliu obligatoriu în Bărăgan !

Colonelul m-a prezentat unor prieteni de-ai lui mai vechi și așa am făcut cunoștință cu Diki Cesianu, avocat și diplomat , un om deosebit de care m-am simțit legat prin multe fibre nevăzute. Cu o putere de reflexie și interiorizare deosebită, Diki a fost pentru mine, în perioada închisorii, ca un frate mai mare. Întotdeauna sfaturile și înțelepciunea de care a dat dovadă, mi-au fost călăuzitoare. Ceea ce mă uimea la Diki, ca și la Bombonel Negoescu, era rezistența lor spirituală la toate barbariile și umilințele ce se petreceau în fața noastră. Diki efectuase 5 ani de închisoare, între 1950-1955, din care cîțiva ani la canalul morții Dunare-Marea Neagră. Acum avea o nouă condamnare de 6 ani. La 21 mai, era Sf. Constantin și

Elena. Dimineața mi-am luat rămas bun de la colonel, căci normal era ca în acea zi să fie eliberat. Cînd vor trece și cei 10 ani ai mei, să pot să-mi iau rămas bun de la prieteni ? La 30 septembrie 1969, așa cum reieșea din hotărîrea definitivă de condamnare ? Optimismul meu înnăscut mai mult , decît făcut ? îmi spunea că mult mai înainte...

Era schimbul plutonierului Stanciu și deci era mai multă liniște Nu se auzeau urlete de oameni schingiuiți, așa cum se puteau auzi, cînd era schimbul lui Ungureanu. La ora 9 ne-a anunțat că vom ieși la plimbare, în curtea de aer de la reduit. A fost o adevărată surpriză, căci reușeam să văd cerul, după aproape 5 luni. Mulți se așteptau ca la ieșire și la intrare să ne bată cu ciomegele, căci așa era la modă, cînd se făcea baie sau se ieșea la aer. Ieșirea la plimbare s-a făcut normal, toți au mers încolonați și după golirea tinetelor am stat în curtea de plimbare aproape o jumătate de oră. Cînd eram la plimbare, un plutonier a venit și l-a strigat pe Bombonel Negoescu, care ne-a făcut un semn din ochi și a plecat. Mă bucuram nespus că pleacă de aici și m-aș fi bucurat și mai mult dacă aș fi știut că pleacă acasă.

La întoarcerea de la plimbare, care s-a desfășurat fără bătaie, am găsit celula răvășită de o percheziție ce se efectuase în lipsa noastră Au găsit două cuie, un ciob de sticlă, cîteva bețe de chibrit utilizate, un șah din miez de pîine și două zaruri tot din pîine. Un adevărat arsenal de piese interzise. Cei ce aveau paturile, acolo unde s-au găsit aceste obiecte au fost scoși din celulă și n-au revenit decît după 5 zile. Cei opt au fost sancționați prin 25 de lovituri fiecare și apoi 5 zile de izolare. La întoarcere aveau fundul negru, dar nu se văitau. Se făcuse liniște în celulă, cei peste 120 priveau cu oroare la ce se petrecuse. Mulți își făceau semnul crucii și se rugau. Bătrînul Lambrino, din vestita familie cu același nume, spunea că el n-ar fi rezistat și ar fi murit. Avocatul Caliga i a replicat să nu se grăbească cu moartea, căci poate are zile să constate cît de rezistent este, la cei 70 de ani ai lui.

In celulă era și generalul Schipor din jandarmerie, vărul colonelului Schipor, aghiotant regal. Colonelul Alexandru Schipor, un bun prieten al tatălui meu, făcea pușcărie de mai bine de 12 ani. Generalul Schipor, cu obrajii roșii, era mereu cu zîmbetul pe buze. Avea o condamnare de 20 de ani muncă silnică și aștepta să fie transportat

la Făgăraș, unde erau închiși polițiștii și jandarmii. Pentru a distruge pe foștii polițiști și jandarmi, s-a transformat cetatea din mijlocul orașului Făgăraș în închisoare. Aici au adoptat o acțiune de umilire, înfometare și bătaie zilnică, care a lichidat practic pe cei închiși. Astfel marea majoritate a fost asasinată sau a murit de foame, iar supraviețuitorii, cei ce erau mai tineri, au devenit niște schelete ambulante. A fost o decimare bine organizată, despre care se poate face un voluminos dosar de acuzare contra regimului comunist din România, ce poate fi cu ușurință învinuit de crimă contra umanității. Barbaria în secolul nostru are mijloace sofisticate și cei ce-o utilizează, caută să escamoteze realitatea, amețind lumea cu minciuni. Sînt încă la putere și pot s-o facă. Mulți au dispărut și din mormînt nu mai pot vorbi. Dar sînt destui cei ce au scăpat și aceștia au obligația să vorbească. Oare voi fi printre cei ce nu mai pot vorbi, sau voi avea șansa să pot relata adevărul trăit de mine?

Iată ce gînduri mă obsedau în acest mai al anului 1960, la Jilava. În iunie și iulie au fost călduri mari, singura fereastră ce asigura aerisirea era închisă și în celulă erau peste 100 de persoane. Era o înghesuială cumplită ce făcea imposibil să stea toți în picioare. Pe de o parte era bine că puteam să stăm pe paturi, dar numai pe cele de jos și dinspre ușă. Tot mai bine era să stai pe marginea patului decît în picioare!

Din cauza lipsei de aer și a zăpușelii, Gheorghe Ștefănescu, un fost industriaș de textile, în vîrstă de 70 de ani, și-a pierdut cunoștința și a fost transportat la infirmerie, de unde n-a mai revenit. Era înalt, cu părul alb și cu o privire pătrunzătoare. N-avea o condamnare mare și nu făcuse mare lucru împotriva comunismului. Fusese mutat din casa lui într-un garaj și aici trebuia să supraviețuiască, împreună cu bătrîna lui soție, din mila prietenilor, căci n-aveau pensie și le luaseră totul. N-aveau nici copii ca să-i ajute. Soția lui murise de inimă rea și de foame, iar el a preferat să schimbe garajul cu Jilava. Constatase că nu poate să trăiască demn și preferase să spună tot ceea ce avea pe inimă. Înainte de a-și pierde cunoștința, mi-a spus că viața n-are nici un rost pentru el. Cu cît va muri mai repede, cu atît va fi mai bine și înseamnă că Dumnezeu îl iubește mai mult. Se pare că Dumnezeu l-a iubit într-adevăr, căci după o săptămînă s-a sfîrșit la infirmerie și a fost îngropat în cimitirul necunoscuților de la Jilava.

Aici în celulă, l-am cunoscut pe Ion Ganea, din Bucureşti, care îl cunoştea pe tata. Auzisem despre el că este un excelent specialist ceasornicar. Am constatat că este un om dîrz şi cu o conduită demnă. Nu mai făceam matematică, nici şah, dar în schimb aveam discuţii interesante cu Diki Ceslănu, Lambrino, Ion Ganea, avocatul Caliga, generalul Schipor şi cu cei simpli şi mulţi, ţărani şi muncitori. În celulă erau peste 70 de muncitori şi ţărani, deci mai mulţi decît intelectuali. Mi-am dat seama că acest comunism a reuşit să fabrice mulţi duşmani, mai mulţi decît îmi închipuiam. O mulţime de ţărani, muncitori, tineri sau bătrîni, au fost zvîrliţi în închisori fără să ştie bine de ce. Au fost condamnări la ani grei de temniţă în multe procese, cu dosare inventate sau transformate, spre a agrava faptele. Securitatea vroia să-şi dovedească utilitatea în faţa stăpînilor, dar acestia nu erau păziţi decît în mică măsură de această securitate. Stăpînii de la Bucureşti, erau păziţi de Armata Roşie şi de "armata comunistă", ca şi de slăbiciunea de care a dat dovadă "lumea liberă".

Cu şi fără multe din aceste procese, cu şi fără multe din crimele care s-au comis, regimul comunist de la Bucureşti ar fi continuat să existe şi nu securitatea l-a salvat. Barbaria securităţii şi a sistemului penitenciar de muncă forţată a distrus mulţi oameni nevinovaţi şi a mărit numărul celor ce-au văzut cu propriii ochi şi-au înţeles ce înseamnă comunismul. Mulţi au devenit, fără s-o fi gîndit, anticomunişti convinşi pînă la sfîrşitul vieţii lor.

Printre noi, erau şi cîţiva foşti membri ai partidului comunist, dintre care unii fuseseră elemente marcante. Unii dintre acestia erau foşti membri ai partidului Social Democrat, condus de Titel Petrescu, care trădaseră şi pactizaseră cu partidul comunist, după Congresul Extraordinar din 10 martie 1946 al P.S.D. Au putut să-şi dea seama unde i-au adus tovarăşii lor comunişti. Erau cunoscuţi şi-n general erau izolaţi de ceilalţi, care nu le vorbeau. Eram de acord cu justificarea acelora care propuneau izolarea lor, căci pentru crimele şi fărădelegile făcute, comunismul nu poate fi niciodată conciliat cu poporul român. Totuşi eram interesat să le aud părerea şi mai ales să văd dacă îşi fac sau nu "mea culpa". De aceea nu i-am evitat, ci din contră i-am provocat la discuţii, spre a vedea ce gîndeau. În marea lor majoritate, regretau amarnic naivi-

latea pe care o avuseseră de a crede în tovarăşii de drum comunişti şi erau duşmani înverşunaţi ai acestui sistem. Am găsit mulţi ce erau duşmani mai fermi ai comunismului decît cei ce nu fuseseră nici socialişti şi nici comunişti.

Un caz deosebit a fost Ştefan Budescu, care în 1945 1946 a fost prim-secretar al partidului comunist la Timişoara. El fusese un comunist din ilegalitate. După ce şi luase şi o diplomă de inginer, ajunsese cu funcţii mari în conducerea partidului, care l a numit Director General al Hidrocentralei de la Bicaz. Împreună cu un contabil şef, făcuse anumite neregularităţi şi era urmărit pentru drept comun. Arestat pentru aceste afaceri, i s-a făcut ún proces politic pentru că se exprimase necuviincios despre Chivu Stoica, pe care îl făcuse porc. Pentru această faptă gravă primise 10 ani condamnare. El continua să fie furios pe C Stoica, pe care îl considera o nulitate şi susţinea că acesta l-a băgat în puşcărie, spre a scăpa de el, căci era cel mai serios concurent la postul de prim-ministru. El explica că metoda de înlăturare a adversarilor, la comunişti, îi este bine cunoscută Îmi explica cum fusese înlăturat Lucreţiu Pătrăşcanu şi alţi comunişti capabili, de către Gheorghiu-Dej, aşa cum a fost şi el înlăturat Ştefan Budescu îşi făcea "mea culpa" Poate că era sincer. Nu ştiu de ce, dar îl vedeam pe Budescu, cu statura lui masivă, cu ceafa lată şi cu impertinenţă caracteristică primilor secretari de partid, conducînd la Bicaz pe Chivu Stoica şi Gheorghiu-Dej spre a le arăta ce-a realizat acolo. Oare în această perioadă 1950-1953, cînd Budescu era la Bicaz, n a observat miile de deţinuţi politici care erau obligaţi să muncească şi să moară pe acest şantier ? N a observat Budescu suferinţa unui întreg popor şi nu şi-a dat seama că din 1944 şi pînă în 1959 a mîntuit şi-a profitat de aceste minciuni din plin ? Acum era în dizgraţie şi l făcuse porc şi prost pe prietenul lui din ilegalitate, cu care băuse împreună, şi acesta l-a eliminat în stil pur comunist. Am căutat să fac o prospecţiune în sufletul lui şi nu ştiu dacă a meritat Voi căuta să mi amintesc de asemenea personaje cu altă ocazie

La 1 august se deschide uşa şi un plutonier de la grefă mă strigă să-mi iau bagajul şi să ies. Am timp să întind doar mîna spre prietenii ce-i părăseam şi pe care poate nu i voi mai revedea. Nu ştiam unde mă vor duce, dar eram sigur că voi părăsi Jilava, căci din camerele de la reduit nu te mutau decît rar în altă celulă Sînt pro-

babil transferat într-un lagăr de muncă sau în altă închisoare. După colț , pe culoar, m-a pus cu fața la perete și m-a împins în spatele unui slăbănog în chiloți ce avea o boccea în mînă. În fața mea, la numai cîțiva centimetri, se afla Dan, fratele meu. Nu-mi venea să cred. M-am uitat în jur să văd dacă este vreun gardian în apropiere și nevăzînd niciunul, l-am îmbrățișat. El nu mă văzuse, stătea cum primise ordin, cu ochii în perete. Gardianul a apărut și a strigat să scot zeghea și pantalonii și să le arunc în spate împreună cu mantaua vărgată. De asemenea mi-a spus să nu întorc capul și să privesc numai în față Am înțeles că era un deținut de drept comun care stringea hainele vărgate și nu trebuia să-l vedem. În mare viteză hainele au fost strînse și am rămas și eu în chiloți și cu o boccea în mînă. Începusem să dîrdîim de frig, deși era în august. Pe acest culoar sub pămînt era ciment , umezeală și curent. În curînd s-au mai strîns cîțiva, printre care și Costache, fostul meu elev și Marinescu, un amic de al lui Dan, un tînăr blond și cu fața rotundă. După cîteva minute apare și Titus Sima, prietenul nostru și coleg de liceu.

Iată că mă reîntîlneam cu Dan după patru luni de la venirea la Jilava. Ne-au introdus într-o celulă, unde ne-au adus hainele ce erau depuse la magazie Eram cu toții 10 gata de plecare, dar nimeni nu știa unde vom pleca. Ni s-a dat hrană rece pentru trei zile, pîine, marmeladă și o bucată de slănină rîncedă. Ne-au mutat într-o altă celulă, unde am primit masa și turtoiul de prînz. Am schimbat impresii cu Dan și ceilalți. Părerea generală era că ne vor duce într-un lagăr de muncă forțată Nu mă interesa unde mă duc, important era că eram împreună cu Dan și că plec din faimoasa Jilavă, unde n-aș mai dori să revin, decît dacă voi fi invitat să asist la demolarea ei.

VI

LAGARUL "LUCIU -GIURGENI"

Motto :
Eu port adesea' n mine-o închisoare
In care striga facatori de rele.
Din negura adâncurilor mele
Ei vin flamânzi de aer si de soare...
(Octavian Goga - "Pace")

Imediat dupa masa de prînz, am fost urcati într-o masină dubă, dar cu un singur compartiment şi nu cu mici celule, ca cea care ne adusese de la securitate. Am stat pe o banchetă, unii peste alţii, căci duba era mai mică decît cealaltă, cunoscută nouă. Am ajuns , duba a oprit şi ne-au coborît lîngă nişte şine ferate. Eram la Bucureşti-triaj, în apropierea unui vagon-dubă. Am fost predaţi gardienilor de pe dubă, care s-au grăbit să ne introducă în vagon. Celula-compartiment era de trei locuri, dar noi eram cinci. Costache s-a urcat în plasă, unde părea că e mai comod, deşi trebuia să stai chircit. Marinescu, Titus , Dan şi cu mine ne-am înghesuit pe cele două banchete de un metru din care una se ridica, spre a permite utilizarea closetului. Ca dimensiuni, celula avea maximum 1,20x1,00 m. Fereastra era cu gratii şi un sistem de oblon din fîşii de sticla nu-ţi permitea să vezi, decît cel mult picioarele celor ce treceau pe lîngă vagon. O idee diabolică de a transporta oameni, chiar dacă aceştia sînt condamnaţi. Ideea aparţinea, după unii, Anei Pauker, iar după alţii, lui Constantines cu-Dubă, general de securitate, director al penitenciarelor.

Băieții s-au pus pe mîncat slănină rîncedă, căci le era foame și nu mai mîncaseră de mult slănină ! Eu m-am abținut și bine am făcut , căci foarte curînd closetul a fost utilizat la maximum.

Vagonul a fost alipit la un tren și apoi ne-am pomenit în Gara de Nord. Se vedeau picioarele celor grăbiți să se urce. Costache scoate din buzunar un capăt de creion și o hîrtie. Cu toții am rămas cu gura căscată ca la o adevărată minune. Să vezi o bucată de creion și o hîrtie, în asemenea condiții, era ceva cu totul deosebit. Hîrtia era mică și ne-am consultat ce-am putea să scriem pe ea. Nu se putea scrie un mesaj pentru familie, căci eram prea mulți. Am propus să scriem un mesaj ce privește pe toată lumea, sub forma unui manifest. Am scris cu majuscule : "LIBERTATE PENTRU DETINUTII POLITICI" - "DISTRUGETI DICTATURA COMUNISTA". Am lăsat biletul pe gaura closetului, înainte ca trenul să plece din Gara de Nord. La megafon s-a anunțat plecarea trenului spre Constanța.

Iată-ne, spre Marea cea albastră. De altfel noi eram de mult în vacanță, dar "pensionul" în care eram, nu ne onorase cu o astfel de plimbare. Am mers cîteva ore și apoi am stat toată noaptea pe o linie moartă. Ne era sete, dar gardienii spuneau că nu au apă. De dormit nu se putea dormi, căci nu aveam loc nici să stăm pe bancă. Cînd cineva trebuia să utilizeze closetul, unul dintre noi trebuia să stea în picioare. Costache o ducea mai bine în plasă. Mi-a propus locul lui și-am acceptat cu plăcere. Dealtfel, am propus să facem fiecare pe rînd cunoștință cu acest loc pașnic din plasă. Aici se putea chiar atipi. Am închis ochii și mă vedeam într-un vagon de dormit , călătorind prin Europa. Ce departe eram în acest vis ! Ziua a venit cu o căldură îngrozitoare și datorită lipsei de aer și apă, situația devenise critică. Am coborît din plasă și am început să bat în ușă, spre a cere apă. Pînă la urmă gardienii au găsit apă, dar ne-au dat numai o cană la fiecare. Apă cu rație ! Trenul a mai făcut cîteva ore și iar s-a oprit. Ne era o sete cumplită, ne sufocam, ne dezbrăcaşem și rămăsesem în chiloți. După cîteva ceasuri de așteptare pe o linie moartă, am fost atașați la o locomotivă ce părea că n-are decît 2-3 vagoane. În sfîrșit , ne-am oprit și am auzit zgomote. A început debarcarea, Ne-au coborît la aproape 200 de metri de stația terminus Luciu-Giurgeni. Sîntem deci lîngă Dunare, destul de aproape de podul

de pontoane de la Vadul Oii. Ne au asezat jos , pe o iarbă uscată de soarele dogoritor de august. Am fost imediat inconjurati de pază armată, ce era alcatuită din 10 securisti cu pistoale automate si 4 gardieni. S a făcut predarea, cei trei gardieni de pe vagonul dubă, ne-au predat cu dosarele respective si apoi au urcat iarasi in vagon. O locomotiva mică ce pufăia nervos , a tras agale vagonul-dubă pină in gară. Ce pază serioasă pentru zece persoane care de abia mergeau ! Pentru zece condamnati, paisprezece paznici ! Seful gardienilor era un sergent tigănos si cu o privire fioroasă. După ce ne a numărat de 4-5 ori si a verificat datele din hirtii, desi mai făcuse această operatie cind ne luase in primire, a inceput să strige : "Drept!", apoi, "Stati jos" si asa de 7-8 ori, de credeam că e vorba de o instructie, ca la armată. Căldura era din ce in ce mai insuportabilă, era probabil ora 2 sau 3 după amiaza Noi eram tunsi numarul zero, aveam soarele in cap, pamintul ardea, eram slăbiti, obositi, ne simteam complet sleiti de puteri. Ne gindeam că va urma un mars pe jos si această idee ne ingrozea. Ne am pus pe cap o batistă pe care o tineam cu mina. Am cerut apă de băut , iar sergentul Scarlat a ris si-a spus că el ne poate arunca in Dunăre, unde putem să bem pină vom crăpa ! Dealtfel ne-a tinut si o "conferintă", in care ne-a anuntat că am fost adusi aici să muncim, spre a ne plăti aerul si apa ce le aveam la dispozitie. Ne-a anuntat că cine nu va munci si nu si va face norma, va fi aspru sanctionat. Că avem incă in noi putregaiul capitalist. Ne-a mai spus că el este clasa muncitoare si că poporul l-a pus să ne distrugă, dacă el crede că nu ne-am reeducat ! La cele două clase primare ale lui, nici nu era de mirare cum tinea "conferintă". Ne-a intrebat pe fiecare ce meserie avem si ce virstă. I-a dat două palme lui Costache, care i-a spus că i muncitor. I-a mai spus că muncitorii nu sint inchisi si că numai intelectualii putrezi si capitalistii sint arestati. Costache, desi avea fata rosie, i-a spus că ri-are dreptate cerindu-i să se uite in dosarul lui. Scarlat s-a infuriat si i-a dat o cizmă in spate. Lovitura a fost de o manieră specială, cum nu văzusem la Securitate si la Jilava, adica si-a apucat piciorul cu mina si a izbit cu cizma. M-am mirat cum nu si-a pierdut echilibrul si n-a căzut. Iată că Scarlat dovedeste că are o tehnică a loviturii cu cizma, care l-ar lasa invidios chiar pe maiorul Enoiu sau lt. major Ştefan, experti in lovituri similare.

Costache, ce se astepta, a fandat putin corpul si lovitura a fost în parte amortizată. Apoi s-a trîntit jos si a început să urle cît îl ținea gura. Garda de securisti a scos armele din bandulieră. Scarlat a avut un moment de ezitare. Dintr-un nor de praf a apărut un tractor si o remorcă, care a oprit lîngă noi. Incidentul a luat sfîrsit ! Sosirea tractorului si a remorcii a fost în avatajul nostru, căci nu se știe ce turnură ar fi luat evenimentele cu un specialist în reeducare ca Scarlat !

Am fost îmbarcati si am stat jos , cu conditia de a nu privi peste oblonul remorcii. Dealtfel, nu se vedea nimic deosebit , numai cîmp si iar cîmp, iar soarele era parcă si mai puternic ca înainte. Am ocolit un sat si-am mers cred aproape 10 km., cînd la un moment dat , după un pîlc de arbori am zărit cîteva barăci, îngrămădite, cu sîrmă ghimpată si cu prepeleacuri de pază.

Iată deci lagărul de muncă Continuam să privesc spre zare, căutînd să zăresc Dunărea, care presupuneam că este în apropiere. Am intrat pe poarta lagărului pe jos , căci am fost coborîti din remorcă lîngă poartă. Ne-au introdus într-o încăpere la poartă unde foarte curînd a venit un civil, care ne-a ținut o cuvîntare. Ne-a spus că am venit să muncim si că vom avea si club unde vom citi dumunica, ziare si cărti. Vom putea juca sah si dacă vom face norma de muncă, vom putea scrie o carte postală în fiecare lună si vom avea voie să primim un pachet de 5 kg. Ne-a întrebat dacă mai avem mîncare si a zis că poate ne dă o mîncare caldă dacă va mai ramîne.

Iată noutăti ce pareau uimitoare si ne-au lăsat cu gura căscată, căci contraziceau flagrant tot ceea ce văzusem noi pînă acum si chiar afirmatiile si faptele lui Scarlat. Si pentru a ne convinge, ne-a condus în așa zisul club al lagărului, ce era o sală mare cu mese. In această sală era o bibliotecă cu vreo 100 de volume bine înșiruite si o gazetă de perete, unde erau trei articole scrise de aceeasi mînă. Articolele explicau cum se face o cultură de sfeclă de zahăr, cum se prăseste porumbul si cum se culege soia. Era ceva deosebit să poti să citesti ceva, chiar neinteresant , după ce nu putusesi să citesti nimic zece luni. Seara a venit încet , noi am rămas încuiati în club. Am primit apă si tinetele pentru necesităti fiziologice. Ni s-a spus că fiind izolati, n-avem voie să mergem la closetul lagărului. Seara am primit o zeamă caldă. Am văzut,

brigăzile ce veneau de la muncă pe la ora 19 și care au intrat direct în dormitoare. Toți erau arși de soare. N aveau paloarea și slăbiciunea noastră. Ni s a comunicat că putem dormi în club, cum putem, pe mese sau pe jos , căci n au posibilitatea să ne aducă paturi pentru o noapte. Eu m am culcat cu Dan pe o masă și am adormit spate în spate imediat. Ceilalți s au culcat cam tot așa, pe jos sau pe mese.

A doua zi, era într-o duminică, ne au sculat la ora 5 și după numărătoare și cafeaua de malțz, a venit un sublocotenent mic de stat și cu ochi negri. Acesta a strigat o listă pe care figurau numai patru nume, Marinescu, Titu, Dan și cu mine. Ceilalți șase au fost scoși și treciți într o baracă alăturată. Costache avea lacrimi în ochi, că l desparte iar de mine. Pe noi ne au scos din faimosul club și ne-au dus la poartă. Aici sublocotenentul cel mic ne a spus că pe noi ne va duce la o unitate anexă a lagărului și că până acolo vom merge pe jos. Am ieșit încolonați câte unul și păziți de patru securiști înarmați, doi gardieni și de sublocotenent. Ne-au dus pe un drum ocolit spre a nu trece prin sat , pe un dig și ne-am apropiat de Dunăre. La un moment dat am mers chiar zece minute pe malul ei. Se vedeau șleapuri sub pavilion străin. Aerul era mai proaspăt , mai curat. După o mică colină am zărit brusc între sârmă ghimpată o masă de oameni în haine de clovni. Erau haine kaki și albastre, de credeam că sînt miliției ori soldați în termen. Cu toții erau pe malul Dunării, lîngă care era acostat un mare bac ce parcă aștepta să încarce pe toți cei ce erau acolo. La o primă vedere păreau cel puțin 500-600 de oameni, ce stăteau unul în spatele altuia în formație, cum stau militarii, grupați pe plutoane, companii.

Am intrat pe o poartă direct în lagăr, numai cu sublocotenentul și cei doi gardieni. Sublocotenentul, ce era și comandant aici, a chemat un omuleț mic și bronzat ce era tot deținut și i-a spus să ne ia în brigada lui. Astfel l-am cunoscut pe brigadierul Tăutu, ce fusese locotenent în armată și care avea o condamnare de 8 ani. Brigada lui Tăutu avea 25 de deținuți și cu noi deci, 29. Eram împărțiți în patru grupe. Tăutu era simpatic și ne-a primit bine. La prînz am luat masa pe malul apei și-am primit o ciorbă mai mult apă și o bucată de mămăligă rece cu un gust dubios. Am aflat o mulțime de lucruri străini. Astfel, bacul ce era ancorat nu

pleca, ci era dormitorul nostru. Aici erau 20 de brigăzi si aproape 600 de detinuti. Regimul era aspru, cu bătaie aproape zilnică cu si fără motiv. Am aflat că toti locatarii din celele bacului sint intelectuali si că, în lagărul prin care noi trecusem, detinutii erau muncitori si tărani. Se părea că acolo unde rămăseseră Costache si ceilalti colegi ai nostri din Jilava erau aproape 1000.

Deci separaseră pe muncitori si tărani de intelectuali. Se părea că pentru tărani si muncitori era adevărat că le dădea posibilitatea să citească duminica o carte sau un ziar. Noi avem alt regim si alt fel de locuintă. Privind cu mai multă atentie noua noastră locuintă, observ că bacul purta numele GIRONDE si avea chiar pavilion francez. Pe cabina vasului scria cu litere mari S.F.N.D., adica Societe Francaise de Navigation Danubienne. Asta era culmea ironiei să fim prizonieri politici, în România, pe un vas ce purta nume si pavilion francez. Vasele austriece, germane sau iugoslave ce treceau pe Dunăre, dădeau salutul lor vasului francez, GIRONDE, la care acesta răspundea cu sirena manevrată de unul dintre gardienii ce ne păzeau. Am aflat că toată lumea lucra la prăsitul orezului. Munca în orezării era mult mai dificilă decît celelalte munci agricole, căci trebuia să stai în apă pînă la genunchi. Activitatea se desfăsura de la ora 6 dimineata pînă la ora 18 seara. De la bac si pînă la orezării se făceau două ore dus întors. Duminica era liberă si se stătea pe malul apei, dacă nu ploua, sau în cala bacului, dacă era timp urît. Ne am bucurat că am întîlnit pe Nicu si Mirel, ce veniseră înaintea noastră cu două saptămîni. Am putut să aflam noutăti despre noua viată ce trebuia s-o ducem aici. Am cunoscut cîtiva tineri simpatici, cu care am rămas prieteni. Ei fuseseră studenti în ultimul an la facultatea de filozofie, cînd au fost arestati. Ei visaseră chiar un tip de societate socialistă, asa cum o văzuse Jean Jaures sau nenea Traian. Ajunsi la realitate, isi dăduseră seama de miopia si utopia celor ce au pactizat cu comunistii. Pe seară, comandantul lagărului-bac, ne-a tinut o cuvîntare. El ne-a spus că de mîine, cine nu munceste să-si facă norma, va fi oprit la poartă si sanctionat. Ne-a spus că nu ne plătim cu munca noastră nici aerul si nici piinea pe care clasa muncitoare ni le dă. După plecarea comandantului, s-a produs o perioadă mai calmă, parcă toti gardienii plecaseră. Se putea discuta si cu ceilalti din celelalte brigăzi. Am aflat că la Jila-

va se faceau anchete. Stana fusese anchetat si bătut , deoarece ducea o activitate de agitatie contra ideologiei comuniste. Impreună cu el mai multi tărani erau învinuiti de discutii dusmănoase. In celulele unde erau Stana si ceilalti, fuseseră turnători, care spuseseră totul ofiterului politic. Ei cereau să lasă la ofiterul politic cu diferite pretexte si îi spuneau acestuia tot ce auzeau in celulă. Se spunea că intr-o celulă la reduit , unde era Stana, se găsea si un contabil, Niculescu, care era turnător. Pînă la urmă, acest Niculescu fusese scos din celulă, spre a nu fi linsat de detinuti, căci se demascase că-i turnător. Multi oameni au fost anchetati si schingiuiti din cauza acestui Niculescu. Nu se stia unde a fost mutat , dar se pare că a fost adus in lagărul de muncă, spre a i se pierde urma. Se spune că atunci cînd Niculescu venea de la ofiterul politic, era mereu surizător si le spunea celor din celulă că cei ce se reabilitează vor fi eliberati înainte de expirarea pedepsei ! De asemenea, spunea ca trebuie demascati cei ce persistă să vorbească dusmănos contra regimului. Multi turnători au fost bătuti de colegii lor de celulă, dar ofiterul politic si oamenii lui nu se lăsau si-i schimbau din celulă in celulă, spre a li se pierde urma. In celula in care stătusem eu, ca si in celula in care statuseră Dan si Titu, situatia fusese mai bună, din acest punct de vedere.

Cum e posibil si ce schimbări se pot produce in sufletul unui om care, aruncat in această situatie degradantă de comunisti, devine aliat al lor si tortionar al colegilor lui de suferintă ? Ce demon crează această psihoză si transformă anumiti detinuti in scule servile ale administratiei închisorilor ? Schimbările ce se produc si demonul ce există, se găsesc cu usurintă in teoria si practica politicii comuniste, dusă in acest domeniu cu o abilitate deosebită. Mi-am amintit de cele relatate de colonelul Negoescu despre reeducarea de la Pitesti si alte penitenciare din perioada 1949-1953. Vinovat de această pervertire a sufletelor oamenilor este regimul comunist , care utilizează acest procedeu al delatiunii, nu numai in închisori, ci si afară, in "curtea" marii închisori ce este Tara Românească. La Pitesti in special, s-a actionat prin persoane teleghidate, prin roboti, care umileau, băteau, schingiuiau. Nu trebuie să ne lăsam impresionati. Trebuie să vedem adevăratii vinovati, pe cei ce au format acesti roboti, pe

cei ce i-au teleghidat în acțiunea aceasta mîrșavă. Vom găsi foarte ușor adevărații vinovați : regimul comunist și uneltele lui.

Se apropia numărătoarea, în jur de ora 18. Toți au luat poziție de drepți și brigadierul șef Litescu, a dat raportul. La numărătoarea făcută de gardieni, n-a coincis numărul și s-a produs panică printre ei. Au început să alerge în toate direcțiile. A apărut și comandantul care dadea ordine și numărătoarea a reînceput. La prima numărătoare nu ieșeau doi și de aceea s-a dat alarma. La a doua, au ieșit patru în plus , probabil noi, ce veniseram astăzi. In sfîrșit , comandantul personal a refăcut numărătoarea, dar stupoare, unul nu răspundea la apel, A început să urle, și cum era de-o schioapă, era hazliu să-l vezi agitat , dînd din mîini și tipînd. A ordonat să ne culcăm imediat la pămînt și să nu mai mișcam. După cîteva minute, totul reintră în normal. Ce se întîmplase ? Nici o minune, căci operația de adunare era dificilă pentru posibilitatea intelectuală a gardienilor, care regulat făceau greșeli. Astăzi însă, noi cei patru ce veniserăm dimineața, eram cauza erorii la numărătoare. Pentru comandant eroarea consta în faptul că omisese să scadă pe studentul clujean Pop, care după 8 ani de închisoare, decedase astă-noapte. Acest tînăr murise din cauza bătăilor primite regulat în ultimul timp, ca și din cauza unei greve a foamei ce o făcuse în ultimele zile. Stătuse în lanțuri și fără hrană 15 zile.

Am fost introduși în cala vasului, unde am împărțit cu Dan un pat la nivelul doi și am reușit să dorm fără vise. A două zi începea munca în orezărie, era 4 august 1960

La ora 6, cînd soarele răsărea, noi eram în mars spre orezării. Drumul pe jos dura o ora și n-ar fi fost greu, dacă nu eram obligați să mergem în mars forțat , ținîndu-ne de brat... Paza era asigurată de securitatea din regiune, cu soldați și grădați în termen. Gardienii, care deseori erau însoțiți de cîini dresați, răspundeau de una sau două brigăzi. Brigada noastră avea ca gardian pe sergentul Scarlat , cel care ne primise la vagonul dubă. Pe Scarlat , deținuții îl numiseră "cățelarul", căci umbla cu un cîine după el, pe care îl asmuțea asupra noastră, ca să se distreze. La orezărie trebuia să stăm tot timpul aplecați în apă spre a plivi orezul. Apă nu era decît pînă la genunchi, dar trebuia să stăm aplecați și

n-aveam posibilitatea să ne îndreptăm șalele. Nu mai simțeam mijlocul și eram obligați să ne lăsăm în apă pînă la gît , spre a ne întinde sub apă. Cine încerca să stea drept . risca să fie lovit de Scarlat , ce patrula pe marginea parcelei cu un ciomag de doi metri în mînă. N-aveam voie să lucrăm în chiloți și fără cămașă, așa că ne muiam în apă cu hainele pe noi. Era singura soluție de a ne îndrepta trupul, căci nu puteam să stăm încovoiați toată ziua. La prînz era o pauză de o jumătate de oră, cînd sosea masa și apoi lucrul continua pînă seara. Au trecut cîteva zile de cînd venisem la bac și activitatea era aceeași. În brigadă cu noi erau și cîțiva credincioși din "Oastea Domnului" și "Martorii lui Iehova" Într-o zi, un ardelean, Martor al lui Iehova, ce se numea Vîlsan, din poziția aplecat în care plivea orezul, se îndreptă de șale. Își pune mîinile împreunate și probabil începe să se roage. Sergentul Scarlat a reacționat imediat. A început să urle și era gata să cadă în apă, cînd a început să dea cu bîtă în Vîlsan. Dan, care era lîngă Vîlsan, s-a ferit aruncîndu-se în apă, căci loviturile cădeau ca ploaia. Vîlsan continua să stea în picioare deși primise cîteva lovituri pe spinare. La un moment dat , Scarlat și-a găsit o poziție mai bună și i-a dat o lovitură în cap. Vîlsan s-a rostogolit în apă lîngă mine. A sărit Tăutu, care împreună cu mine, i-am ridicat capul din apă. Toți erau îngroziți și intraseră în apă cu totul, strîngîndu-se în mijlocul parcelei. Scarlat continua să înjure și să urle bătînd apă cu bătul, căci nu mai ajungea pe nimeni. La auzul acestui scandal au sărit și alți gardieni de la parcelele alăturate, căci nu știau ce s-a întîmplat. A aparut și plutonierul Cornea, ce părea să fie șeful pazei. El a dat ordin să-l transportăm pe Vîlsan la mal și apoi să continuăm lucrul. Vîlsan își pierduse cunoștința, îi curgea sînge pe față din două lovituri la cap, dar se părea că respiră. Scarlat urla că Vîlsan se preface și că-l va învața el minte Plutonierul Cornea i-a cerut lui Tăutu să stea cu Vîlsan și să steargă sîngele. Toți gardienii aveau bîte în mîini, mai puțin Cornea și soldații de pază. Cornea îl întrebă pe Tăutu dacă Vîlsan nu s-a lovit la cap cînd a căzut în apă. Acesta i-a spus că în plantație nu există pietre și că nu-i un accident prin cădere. Toată lumea a văzut că Scarlat i-a dat cu bîta în cap lui Vîlsan. "Ai să dai scris că Vîlsan s-a împiedicat și a cazut", i-a spus Cornea lui Tăutu. Șansa a fost că Vîlsan, care era foarte rezistent , s-a refăcut după

trei zile la infirmierie. A fost o sansă nu numai pentru Vilsan, ci și pentru Tăutu, căci altfel ar fi fost obligat să mintă pentru a acoperi barbaria lui Scarlat.

A doua zi după acest incident , Scarlat a trecut la o altă brigadă, iar în locul lui a venit un altul.

Brigadierii de aici, de la secția "Bac", erau "de-ai noștri", nu fuseseră pervertiți și nu erau turnători. Numai doi, Danaricu și Popa erau mai zgomotoși în ordinele ce le dădeau celorlalți și își făceau partea lor de mîncare și pîine. Avantajul brigadierilor era că nu lucrau, ci dirijau munca. În mod normal erau considerați ca ochii și urechile administrației și mulți brigadieri au făcut jocul ofițerilor politici, aducînd mult rău colegilor de suferință.

În brigada noastră erau cîțiva care participaseră la tăierea stufului în Delta. Paul Antal, un tînăr ce făcea închisoare de 8 ani, muncise în Delta la stuf. El ne-a povestit fapte și evenimente abominabile ce s-au petrecut în lagărul de la Periprava. Era iarna și lucrau la tăierea stufului. Locuiau pe un bac, la fel ca cel pe care stăteam noi. Aveau aceeași foame cronică, erau tot așa de murdari ca noi. Aceeași bătaie, cu și fără motive, îi pîndea zilnic. În plus trebuiau să îndure și gerurile iernii. În fiecare noapte mureau 2-3 și nici nu puteau să-i îngroape , căci totul era înghețat. Din cauza înghețului, nici alimentele nu puteau veni. Morții erau ținuți pe puntea bacului, cîteva zile, pînă se strîngeau 5-6, spre a face o groapă comună. Nu numai Paul, ci și alții din cei ce au fost la stuf, ca profesorul A. din Craiova, ne-au istorisit evenimente și fapte de-a dreptul terifiante, ce ar face pe oricine să tremure de mînie.

În septembrie, parcă nu mai era așa de cald, începuse să și plouă din cînd în cînd. Cu ocazia asta, ne mai spălam și noi, căci baie nu mai făcusem de la Jilava și de atunci trecuseră trei luni. Preferam să stau îngălat ca aici, decît să fac o baie ca cea de la Jilava ! Cînd cineva a pomenit de baie, ni s-a replicat că fiind la orez și stînd mereu în apă, n-avem nevoie de baie. Eram pe malul Dunării și duminica stăteam sub un soare torid îmbrăcați, de-ți venea să te arunci în apă. O asemenea baie ne-ar fi adus cîțiva plumbi în cap, căci s-ar fi considerat "încercare de evadare". Pentru un observator imparțial, e curios să afle că, deși eram pe malul Dunării, n-aveam voie să ne spălăm, pentru că se făcea noroi. Closetele erau formate

din niște gropi cu scurgerea în apă. Deoarece în apă de băut se găseau diferite impurități, s-a prezentat o echipă de civili, ce păreau a fi medici, care au decis să se pună în butoaiele cu apă pastile de cloramină spre a o dezinfecta.

Într-o duminică, în septembrie, cu mare pompă, s-a aprobat pentru brigadieri și încă pentru cîțiva să scrie cărți poștale acasă. Era cu adevărat un eveniment , căci puteau să primească un pachet de 5 kg. S-a adus o masă și un scaun și pe rînd, cei 30 au scris cartea poștală, ce avea un model special : "Dragii mei, eu sînt perfect sănătos , o duc bine...". Apoi se puteau înșira ce alimente preferau.

Procentul de 5%, a acelora favorizați de soartă, n-a mirat pe nimeni. Cartea poștală era un lat , spre a prinde pe acela care ar fi crezut că muncind mai mult și dovedind mai mult servilism către administrație, ar putea cîștiga o carte poștală și un pachet. Foamea era din ce în ce mai profundă și ideea că poți primi un pachet cu zahăr, kaiser, prăjituri, brînză, țigări, era ceva apetisant. Mai ales pentru fumători, posibilitatea de a primi 400 de țigări era ceva formidabil. Iată cum încerca administrația să formeze delatori, permițînd pachete la cei ce munceau mai mult , sau la cei ce turnau pe alții ! Măsuri diabolice, pentru a îngenunchia oamenii, a-i depersonaliza, a le distruge demnitatea. Reușeau cu promisiunea unui pachet și a unei cărți poștale să dezbine și să învrăjbească deținuții. Chiar de a doua zi, o serie de înfometați au crezut că nada cu scrisoarea e adevărată și văzînd că 30 au și scris , s au apucat să muncească cu disperare. Acest impuls excesiv, pe mulți i-a pus la pămînt. Alții mai rezistenți și mai tineri au continuat , dar mulți din colegii lor, ce nu puteau să țină pasul la avîntul acestora, au rămas în urmă. Cei care rămîneau în urmă erau mereu bătuți cu ciomegele de gardieni. Iată un prim rezultat al operațiunii "pachet și scrisoare", pe care o declansase cu succes administrația lagărului de la bac.

După 15 septembrie, am început să lucrăm la munci agricole și am cules porumb. Cum eram înfometați, am mîncat boabe de porumb și parcă eram mai sătui. Mulți aveau dureri abdominale din această cauză. Spre sfîrșitul lunii septembrie, cînd se așteptau să sosească primele pachete, s-a anunțat că scrisorile au fost anulate căci nu se făcuse norma ! Iată cum se încheie capitolul de diversiune

cu scrisoarea si pachetul, pe care l-a făcut administratia lagărului de la bac, la Luciu Giurgeni.

Am împlinit un an de la arestare si am "sărbătorit" ziua la culesul sfeclei de zahăr. Era mai greu ca la porumb, dar aveam posibilitatea să sugem sfecla, ce era dulce si ne mai lua din foame. Sergentul Scarlat revenise la brigada noastră si nu se anuntau zile prea senine. Pentru culesul sfeclei ne transportau cu un ponton peste Dunăre. Masa de prînz, ca întotdeauna, era mai mult rece, căci se aducea cu o căruță din lagăr. Nu exista o ora fixă, iar pauză se făcea numai pentru a minca. Cu apa aveam mereu dificultăti, căci fie n-aduceau sacaua, fie o aduceau, dar nu puneau cloramină în ea. Aici nu se putea bea altă apă decît cea din Dunăre. Dunăre, Dunăre, apă tulbure...

In brigadă aveam pe Grigorov, un profesor de istorie, care era mai în vîrstă decît noi. Noi căutam să rămînem mereu pe acelasi rînd si să n-o la nimeni înainte. Spre sfîrsitul zilei de muncă, Grigorov nu mai poate să tină pasul si ne spune în soaptă că are ameteală. Noi îl încurajam să mai reziste putin, dar Grigorov cade pe săpăliga cu care scotea sfeclă. Scarlat a observat si-a asmutit ciinele pe el, iar acesta a început să-l muste si să-i rupă cămasa. Dan, eu si Tăutu am sărit pe Grigorov. Între timp Scarlat , cu un ciomag în mînă, începe să ne lovească. Îi dă una în cap lui Tăutu si acesta cade, dar ciomagul s-a rupt. Sare cu pumnii pe Dan si dă si cu picioarele. Eu îl împing din spate. Scarlat cade, dar se ridică si-mi dă pumni si picioare pînă cad pe o grămadă de sfeclă. Între timp tot el urlă si strigă ajutor. A apărut seful pazei, plutonierul Cornea, care a privit scena, într-adevăr gravă. Tăutu avea capul spart , i se prelingea sîngele pe nas. Dan avea mîinile la gură si era plin de sînge, avea si doi dinti rupti în mînă. Eu eram ca într-o fază intermediară de la Securitate, după bătaia din camera neagră. Grigorov îsi pierduse cunostinta înainte de scandal, dar sărise Scarlat cu picioarele pe el, iar ciinele îi rupsese cămasa si pantalonii. Scena avea aspectul de apocalips. Toti rămăseseră muti, chiar si gardienii. Plutonierul Cornea strigă : "Culcat". A început cercetările. A vrut să ne ducă în lagăr, dar nu ne puteam deplasa pe jos. Pînă la urmă ne-a dus cu căruta, ce transporta marmitele cu mîncare. Loviturile primite ne-au scos din activitate. Dan, săracul, îsi pierduse trei dinti din fată, din care doi fuseseră retezati în lovitura primită. Tăutu avea capul bandajat. Grigorov era mai grav, avea lovituri în burtă, căci nu se

putuse apăra în nici un fel. A rămas mult timp la înfirmierie, care era si camera mortuară pe bac. Loviturile primite de Grigorov, care deja era cu cunostinta pierdută, demonstrează sălbăticia lui Scarlat , care si a dat seama că acesta e inert si nu se poate apăra. Eu m-am apărat cu mijloace clasice, am strins genunchii, am pus capul între mîini si m-am rostogolit. Dan n a avut timp si a primit lovituri în plină față. Tăutu a primit lovitura în cap, iar Grigorov a primit toate loviturile în plin...

Doamne, fă din suferință, pod de aur, pod înalt
Si din lacrima de lintă, fă un pat adînc si cald.
Din durerile nedrepte, fagure să faci si vin:
Din înfringeri scări si trepte : din căderi ureus alpin
Si din fiecare rază si crepuscul stins în piept .
Doamne, fă lăstun albastru si fă-mi zîmbet înțelept

Aceste versuri nu-mi aparțin, ele au fost însă permanent un îndreptar al nostru după gratii. Autori cunoscuți ca Nichifor Crainic, Radu Gyr, alături de altii mai putin cunoscuți, au creat o poezie a închisorii, a durerilor si suferințelor ce ajunseseră la paroxism. Versurile lor dovedeau rezistența măreață a românilor în fața suferinței si teroarei, reprezentau pentru noi elemente de curaj si tărie. Imaginea poetică era legată de viață noastră de zi cu zi, o viață cu totul alta decît cea normală, unde poezia are o altă semnificație, căci reprezenta o încurajare prin întărirea spiritului. Existau apoi o serie de maxime si proverbe ce se repetau des între noi. Ele arătau curajul si rezistența acelora ce luptau cu ei însisi, spre a-si menține optimismul si pentru a supraviețui : "Nu ne pot ei da, cît putem noi duce", e elocvent în acest sens.

Dacă se privește gama largă de suferințe si umilințe trăite în închisorile comuniste din România, se poate mai bine înțelege rolul acestui dicton :

Dacă poți să aștepți fără a obosi așteptînd,
Dacă poți vedea tot ce ai realizat o viață întreagă distrus ,
Dacă poți să refaci fără a schița nici cel mai mic gest de părere de rău pentru pierderea ta."

Dacă... și dacă... și mai mulți dacă... ce indicau evenimente extreme și greu de realizat de ființa umană. R. Kypling în "If" conchide : "Numai atunci vei fi un om, fiul meu...

S-au luat măsuri, astfel sergentul Scarlat a fost schimbat și Tăutu la fel. În locul lui a fost adus un brigadier, Filimonescu, un fost căpitan. În locul lui Scarlat a fost adus un alt sergent. Nu-i știam numele, dar fiindcă ceilalți gardieni îl spuneau "Bă Ioane", noi l-am spus la fel. El nu bătea, dar avea o plăcere deosebită să înjure și mereu cu aceleași înjurături ca la ușa cortului. Tot era mai bine decît să dea cu bîta, să spargă dinții, sau să spargă capul oamenilor, cum făcea Scarlat. În orice caz, "Bă Ioane", era un sfînt pe lîngă Scarlat.

În octombrie, a murit la bac un bun prieten a lui Dan și coleg de suferință de la Jilava, profesorul de filozofie Marinescu. Avea multă încredere în viață, radia mereu un optimism robust , deși mai fusese de două ori arestat și condamnat. Era puțin mai în vîrstă ca noi și n-a putut să reziste fizic la munca intensivă și la barbariile la care a fost supus. Dan a fost profund afectat de moartea profesorului Marinescu. Cîteva nopți la rînd a plîns prin somn...

La sfîrșitul lui octombrie, într-o duminică, ne-au anunțat că mergeam să facem baie. Distanța de la bac și pînă la locul unde trebuia să facem baie, era de aproape 9 km, adică în comuna Giurgeni. Pînă acolo am fost duși în pas alergător și din spate ne alerga Scarlat și cîinele lui. Sub țeava de apă, ce a fost mai mult rece, am stat 3-4 minute. Apoi, în mare viteză, am fost goniți spre lagăr tot în pas alergător. La un moment dat , cînd alergam pe dig și eram în apropierea baculuI, Scarlat a ordonat să ne culcăm acolo unde a văzut că e praful mai mare. Așa se face că am ajuns la bac cu mai mult praf pe noi decît atunci cînd plecasem să facem baie. Am avut totuși șansa că n-am fost ciomagiți ca la Jilava.

La începutul lui noiembrie ne-au repartizat să culegem soia. Culegerea se făcea cu mîna și trebuia să smulgem vrejul cu totul. Aceasta operațiune de smulgere a vrejurilor, ce pare simplă la prima vedere, era în fond complicată, căci terenul era foarte tare și vrejul îți tăia palma. Am încercat să smulgem cu cîrpe, batiste, dar vrejul ceda greu și mîinile noastre erau numai răni. Ajunsesem la disperare, aveam mîinile pline de sînge, cînd a venit veste

salvatoare că vom pleca. Unde ? Nu se știe, dar se pare că vom pleca cu bacul. Am primit hrană rece pentru patru zile. Am fost introduși în caiele bacului. Nu mai sîntem scoși la muncă și putem să ne oblojim palmele ce erau numai răni. S-a făcut o echipă de serviciu spre a spăla puntea bacului și Dan a fost prins în acea echipă Plutonierul ce răspundea de bac, îl pusese să închidă bocaportul, adică capacul metalic de la una din cale Piesa era foarte grea și se mișca pe o șină metalică. Dan a împins-o, dar nu știu cum s-a făcut că bocaportul, ce cîntărea 300-400 de kg., s-a prăbușit în cală și a rupt scara de acces. Toți au rămas îngroziți, inclusiv plutonierul, căci prin cădere, această piesă masivă putea să omoare pe toți cei ce erau dedesubt. Din fericire nimeni nu a fost acolo, așa că nu s a întîmplat nici o nenorocire ! Dan era și el speriat , pentru că totul s-a petrecut fulgerător. Plutonierul a început să urle și să l lovească cu pumnii, spunînd că Dan ar fi vrut să-l bage în pușcărie ! Apoi, în pumni și picioare l-a aruncat pe Dan în izolare, pentru 5 zile. A fost bine că nu s-a întîmplat un accident mortal, căci ar fi fost în stare să-l pună în sarcină lui Dan. După acest accident nimeni n a mai fost scos la suprafață, toți au rămas în cală. În cele trei zile ce-au urmat nimeni n-a ieșit la closet , așa că s au utilizat tinetele pentru nevoile fiziologice. În cală aerul devenise irespirabil din cauza tinetelor și a aglomerației. Noaptea nu se putea dormi Șobolanii, mari cît pisicile, atacau traistele noastre, în care aveam pîine, mămăligă și slănină. Mai toți se luptau cu șobolanii Utilizam bocancii în această acțiune, dar se pare că șobolanii nu se prea intimidau. Era curios , pentru că știam că șoarecii și șobolanii sînt speriosi. Aici însă nu le mai era frică, era teritoriul lor preferat.

Am simțit că bacul se mișcă. Nu știam direcția, dar era cert că plecasem.

Aveam certitudinea că un alt capitol după gratii se încheiase Mergeam spre alte zări, ce trebuie să fie mai bune în orice caz !

VII

LAGARUL "GRADINA"

Motto:
Zadarnic bate din aripa
Si' n goana moartea' i da fiori.
Zadarnic huhurezii tipa
Din turla negrei inchisori.
(Octavian Goga "Coarde vechi")

Am mers o zi si o noapte In cala era un aer irespirabil. Tinetele erau pline, iar gardienii nu acceptau să le scoatem si să le aruncăm In sfirsit , in timpul noptii au fost de acord să se verse tinetele. Deoarece scara de iesire din cala era foarte ingustă si tinetele se manevrau greu, cu ocazia scoaterii s au vărsat , asa că era o mizerie de nedescris.

Avind in vedere impertinenta sobolanilor, care circulau peste tot si atacau resturile de piine si mămăligă, s-a lansat ideea că exista pericolul să ne scufunde. Cei care au lansat această idee c puneau pe seama nervozitătii sobolanilor El spuneau că astfel ar fi putut scăpa cu usurintă de 600 de detinuti politici, spunind că a fost un accident. Nelinistea sobolanilor, eu o puneam pe seama deplasării baculul Nu credeam că vor recurge la o asemenea crimă, care n-ar fi fost chiar asa de simplu musamalizată, cum sustineau unii Iată că am ajuns la destinatie ! Bacul a fost ancorat si se pare că remorcherul s-a decuplat si a plecat. Noi continuam să rămînem in cală unde situatia era dramatică. Multi aveau ameteli si nu mai puteau să se tină pe picioare. Iată că apare Dan de la izolare impletindu se. Avea o figură pămintie

Bine că i-au dat drumul ! Probabil a avut sansa că am ajuns la destintie. Avea niște vinătăi sub ochi, ceea ce însemnă că a fost serios bătut. La întrebarea mea cine l a bătut , mi a răspuns : "Un caraliu criminal". Noi numeam gardienii caralii.

Au mai trecut cîteva ore de așteptare și iată că se dă comanda de pregatire pentru ieșirea la suprafață cu tot bagajul. Această veste ne bucura, căci înseamnă că părăsim definitiv bacul. Ne-am grăbit să ne luăm traista cu diferite obiecte de lenjerie și cîte unul, căci scara era îngustă, am ieșit la aer proaspăt. Era într-adevăr minunat să poti inspira în plămîni aer curat. Aproape de locul unde ancorase bacul, era un dig, ce părea că fusese executat nu de mult, timp din pămînt bătut. Am mers pe acest dig, cîteva sute de metri și am zărit lagărul de muncă. Deci ancorasem în "portul lagărului". Toti răsuflau usurati că scăpasem din cala bacului. Cu toții speram că putem locui într-o baracă unde să avem aer curat.

Așa cum eram încolonați pe brigăzi, ne-au introdus în lagăr. Ni s-a repartizat o baracă destul de spațioasă cu paturi pe dublu nivel. Brigada noastră, avînd ca brigadier pe capitanul Filimonescu, a ocupat zona de la intrare. Eu cu Dan am împărțit patul de la nivelul 2, de lîngă ușă. Patul de sub noi era ocupat de către brigadier. Patul nu era prea bine amplasat strategic, căci gardienii care intrau, dădeau cu ochii de noi imediat. Dar n-am avut posibilitatea să alegem. Pentru moment era liniște. Această baracă era izolată de toate celelalte prin sîrmă ghimpată. În restul lagărului erau numai cîtiva detinuți ce trebăluiau pe la bucătărie. Brigăzile erau la muncă. Am aflat că sîntem în insula Brailei și lagărul se numește Grădina.

Toată lumea părea destinsă. Ne gîndea că am fost aduși să lucrăm la grădină. Aproape toți visau să culeagă, adică să mănînce roșii, castraveți și alte legume. Unii, care erau mai veseli, spuneau că s-ar putea să ne pună să culegem struguri ! Imaginația fiecăruia zburda liberă și toate dorințele noastre erau legate de posibilitatea de a ne potoli foamea care ne rodea. Și cum foamea domina pe toți, din ce în ce mai mult , fiecare era gata să-și închipuie că vom culege, deci vom putea mînca tot felul de minuni. Unii mai modești, spuneau că ar fi bine să ne pună la scos cartofi. Ce buni sînt cartofii cruzi ! La masa de seara pluteau prin ciorbă foi de varză. Unii s-au bucurat , căci au dedus că am fost aduși să

culegem varză și deci puteam mînca varză crudă. În starea noastră de înfometare, era normal să speri să mănînci ceva, indiferent ce, numai să mănînci. După ce s-a întunecat , unii s-au fofilat lîngă sîrma ghimpată și au vorbit cu deținuții care veniseră de la muncă. Astfel s-a aflat realitatea, care nu era deloc roză, cum o speraseră unii dintre noi. În celelalte barăci erau aproape 1500 de deținuți care lucrau în condițiuni grele la construcția digului de pămînt , ce înconjura Marea Insulă a Brăilei. Deci nici vorbă de a lucra la grădinărie sau la vie, care nici nu existau aici. Existau și anumite munci agricole, la porumb, sfeclă de zahăr, soia, dar se pare că sînt alte lagăre care muncesc la cîmp. Pe noi ne-au adus pentru a întări brigăzile de muncă la dig, spre a-l termina mai repede. Și aici, că și la Luciu-Giurgeni, era mirajul cu scrisoarea și pachetul. Se spunea că cei care vor face norma de 4 metri cubi de săpătură pe zi, vor primi dreptul la o scrisoare și un pachet pe lună. Pînă acum nimeni nu primise, dar unii scriseseră scrisoarea și așteptau pachetul.

Seara tîrziu, înainte de a se da stingerea, s-au fixat plantoanele pentru schimbul I, II, III, și s-a anunțat de un plutonier că a doua zi vom merge la construcția digului. Brigăzile vor rămîne în aceeași formă, cum au venit de la Giurgeni. Ni s-a spus că sîntem în carantină trei săptămîni și n-avem permisiunea să luăm contact cu deținuții mai vechi din lagăr. Același plutonier ne-a anunțat pe un ton martial, că aici vor fi sancționați numai aceia care nu vor să muncească și aceia ce nu-și îndeplinesc norma. Am dormit un somn adînc, fără sobolani și cu aer curat. Iată, mi-am zis — că e bine să fii optimist. Atunci cînd nu mai crezi într-o îmbunătățire a situației și ești la limita disperării, apare ceva, o fărîmă infinită, care schimbă în bine situția. De multe ori mi s-a întîmplat acest fenomen și cred că rugăciunile mele au ajuns la Dumnezeu și numai El m-a ajutat.

A început activitatea la dig. Drumul era obositor, mai ales la întoarcere, căci făceam 10-12 km. Eram obligați să mergem ținîndu-ne de brat și în rînduri strînse, de ne loveam de cel din față. La prînz, masa venea cu întîrziere și era aproape rece ca și mămăliga ce avea un gust mucegăit. Munca era istovitoare și norma nu se putea realiza. Fiecare trebuia să sape patru metri cubi în teren

tare si să-l transporte cu roaba 50 m. Situtia era din ce în ce mai grea, căci nu aveam apă de băut. Noi le ceream apă de băut , iar ei ne spuneau că nu au. Nu le era greu să ne aducă apa din Dunăre, dar ni s-a spus că s-a interzis să ni se dea să bem asemenea apă. Se aducea o cisternă transportată de un tractor, o dată la trei zile. Această cisternă ajungea numai pentru o zi si jumătate, asa încît o zi si jumătate stăteam practic fără apă. De vină eram noi detinutii, care beam prea multă apă si nu întelegeam ce greutăti are administratia cu transportul cisternei de la Piatra-Frecătei, o localitate ce era la 6 km de Grădina. Eram obligati să bem apă din gropile de împrumut , de unde se adăpau si alte vietăti. Într-o zi am găsit în groapa de unde beam un sobolan mort si-am alertat pe toti despre pericolul imens la care sîntem expusi. În noiembrie s-a făcut o mare perchezitie. Ne-au dezbrăcat în pielea goală în curte si ne-au verificat si n anus , dacă n-am ascuns ceva. Cu această ocazie ne-au confiscat două bidonase ce le aveam de la Giurgeni si în care băietii preparaseră din marmeladă si apă un sort de vin. Acest vin era special făcut pentru ziua mea. Sansa a fost că n-au stiut cine sînt proprietarii bidoanelor, căci ne-ar fi ars o bătaie si ne-ar fi introdus în izolare, cel putin 7 zile.

La 20 noiembrie era ziua mea. Băietii mi-au făcut surpriza să mă felicite si s-au strîns seara, sus în patul meu si al lui Dan. Nelu Sendrea si Nelu Popescu mi-au făcut un tort din miez de pîine si marmeladă. A fost un excelent tort si fiecare a putut servi o bucătică. Si fără vin am putut serba ziua mea, iar pentru cîteva secunde, parcă uitasem unde mă aflu. S-au spus poezii, multe poezii. Nelu Sendrea stia multe poezii de Eminescu. Ne-a spus în întregime "Luceafarul" si "De la Nistru pînă la Tisa". S-au spus si multe maxime ce se vehiculau prin închisori, ca si poezii din închisoare de Radu Gyr si Nichifor Crainic.

Sfîrsitul lui noiembrie a fost ploios. Munca la dig continua si pe ploaie. Drumurile erau impracticabile si noroiul era pînă la genunchi. Deoarece eram obligati să ne tinem de brat , era suficient să cadă unul, spre a dezechilibra si trage pe ceilalti. Zile în sir a plouat , dar munca n-a fost suspendată. Eram uzi în întregime, în bocanc' clipocea apa. Aveam impresia că sîntem îmbrăcati, dar că lucram în apă, cu hainele lipite de corp. Cîtiva au făcut febra si au fost

internați la infirmerie. Se ridicase carantina și am putut lua contact cu ceilalți. Am întîlnit pe Dr. Sergiu, Al. George, Ion Ganea, Mihai Musceleanu și alte cunoștințe de la Jilava. Colegul meu de la Uranus , nea Costică Georgescu, s-a repezit și m-a îmbrățișat spunîndu-mi : "Mare dreptate ați avut , domnule inginer, cînd mi-ați spus că nu voi scăpa necondamnat , fiindcă am vorbit cu calul meu în grajd. Știți, mi-au dat 4 ani, din care am făcut deja unul bătut pe muchie" Nea Costică mi-a oferit o țigare și cîteva bucățele de zahăr. El fiind în brigăzile de muncitori și țărani, primise un pachet de la sora lui în urmă cu două săptămîni S-a scuzat că a împărțit bunătățile cu colegii ce nu primiseră pachet și m-a asigurat că data viitoare îmi va da din bunătățile ce le va primi Bucățelele de zahăr le-am împărțit cu Dan, iar țigara, ce era un veritabil "Carpați", am dat-o băieților. Ce bună a fost țigara pentru prietenii mei, ce nu mai fumaseră de un an ! Au împărțit-o în patru și-au fumat-o cu nespusă plăcere. Nelu Sendrea și-a amintit că făcuse 7 zile de izolare, pentru că din chistocuri și o bucățică de ziar își făcuse o țigară. A făcut 7 zile de izolare și vorba lui, nici măcar n-a fumat țigara ! Într-o seară m-am întîlnit din nou cu nea Costică. Mi-a spus că, probabil la Crăciun, va mai primi un pachet de la sora lui, căreia i-a scris să-i trimită zacuscă. Ce om simplu și ce suflet mare avea nea Costică !

La începutul lui decembrie se făcuse iar timp frumos. Era cer senin, dar era răcoare. Munca de la dig continua cu înfrigurare și zilnic, erau opriți în poartă deținuții care chipurile nu-și făceau norma. Brigadierul nostru făcea măsurătorile și întindea metrul, raportînd că făceam norma. Erau și alți brigadieri, ca Negrău și Niculescu, care lăsau la poartă pe cei care, susțineau ei, nu și-au făcut norma. Aceștia erau bătuți cu cravașa sau ciomagul și deseori erau aduși pe brațe de la poartă Se pare că Niculescu era același Niculescu, turnătorul de la Jilava, care fusese trimis în lagăr, căci era demascat în toate celulele.

Se auzea că vor fi reorganizate brigăzile și vor fi numiți brigadieri din cei speciali aduși pentru a face reeducarea. Se părea că situația va lua o turnură gravă. După sosirea de la muncă nu mai aveam permisiunea să discutăm cu alții, de la alte barăci, Unii

fuseseră prinși că găsiseră pe jos niște petice de ziar și le citiseră. Au fost bătuți crunt și introduși 10 zile la izolare.

6 decembrie 1960, era o zi senină și relativ caldă. Lucram pe dig la o distanță de 8 km de lagăr. Era Sf. Nicolae și parcă toți eram mai destinși, deși vestile ce le aveam erau îngrijorătoare. Noii brigadieri, Negrău și Niculescu, erau decișt să facă jocul ofițerului politic și în colaborare cu plutonierul Donea, începuseră o reeducare în brigăzile lor. Deținuții din aceste brigăzi erau torturați, bătuți pe rînd, în așa fel încît practic nici nu mai puteau lucra. Pentru un spectator imparțial ce nu cunoaște sistemul comunist , totul ar părea bizar și anacronic. De ce să fie oamenii bătuți la sînge și înfometați spre a nu putea munci, cînd s-ar presupune, normal, să fie hrăniți spre a putea executa lucrările ? Așa-zisa reeducare era mai importantă decît munca la dig, căci se urmărea în fond distrugerea lentă a personalității și demnității noastre. Ei urmăreau transformarea noastră în epave, din toate punctele de vedere.

Oare ce se întîmplă în Statele Unite ale Americii și în Europa Occidentală ? Popoarele ce iubesc libertatea și drepturile omului nu vor interveni într-un fel sau altul ? Sau propaganda comunistă a reușit să le anestezieze ?

Seara, la întoarcerea în lagăr, mă simteam foarte obosit. Mergeam ca întotdeauna de brat , aveam în dreapta pe Dan și-n stînga pe Titus. Încă de la plecare am simțit dureri pătrunzătoare în ochi și la ceafă. Pe drum, a apărut o amețeală și dacă nu eram de brat cu Dan și Titus , n-aș fi putut să merg. Le-am spus să mă susțină, că nu mai văd, și simt că voi cădea. Mă simteam dus pe sus și nu mi-am dat bine seama cînd am ajuns în lagăr M-au dus direct la infirmerie, unde m-au așezat pe un pat și mi-au luat febra aveam 39,5 grade. La infirmerie era ca medic deținut , doctorul Ciobanu, care se purta bine cu colegii lui deținuți. Din cînd în cînd venea și un medic civil al Ministerului de Interne. La infirmerie mi au dat o aspirină și m-au oprit acolo. Eu nu vroiam, căci mă separau de Dan și de băieți. Dar Dan, Titus , Nicu, și ceilalți băieți, care între timp se strînseseră în jurul meu, m-au convins. Dealtfel, în starea în care eram, nu puteam să mă opun.

A doua zi situația era aceeași. Febra varia între 38° și 39°. La infirmerie mai erau 11 persoane cu febră. Infirmeria, ce avea 12

paturi era plină. Se astepta medicul Ministerului de Interne, pentru a decide, căci în ultima săptămînă, aparuseră 10 bolnavi cu o febră ce nu scădea. Seara, după muncă, cînd băieții și Dan au venit să mă vadă, nu li s-a mai permis accesul. Infirmeria fusese înconjurată cu sîrmă ghimpată și nimeni n-avea voie să intre și să iasă fără aprobarea doctorului Ciobanu. După simptome, doctorul ne considera ca suspecți de febră tifoidă. Se părea, după numărul mare de cazuri, că e vorba de un început de epidemie. Doctorul a cerut urgent prezența medicului civil, spunînd că situația e gravă și că ar trebui să ne interneze la Salcia, în spital. Salcia era deținutul unui alt lagăr, mai mare decît Grădina, ce se afla la 5 km și unde era un spital. Se pare că aici aveau și anumite medicamente, care la Grădina lipseau. Doctorul, amabil, ne lua temperatura, tensiunea, ne dădea seara o aspirină sau un antinevralgic și ne completa fișele medicale. Nu puteă să facă altceva în așteptarea medicului oficial de la Ministerul de Interne.

Trecuseră 10 zile și febra persista. Mă simțeam din ce în ce mai slăbit. Într-o zi, pe seară, este adus pe brațe un tînăr înalt, slab ce nu cred că avea mai mult de 17-18 ani. Părea leșinat, căci nu mișca. Am crezut că fusese bătut în poartă, dar apoi am aflat că pe cei bătuți și care își pierd cunoștința, nu-i mai aduc la infirmerie. Pentru ei au făcut o cameră unde îi țin pînă își revin. Aici, eram izolați noi, cei cu febră și, de teamă, nici gardienii nu mai intrau să ne numere. Se uitau pe fereastră și ne puneau să ridicăm mîna. Tînărul ce fusese adus avea febră. A venit imediat doctorul, care i-a luat tensiunea, pulsul și temperatura. Un alt caz trecut pe listă de suspecți de febră tifoidă. În aceeași seară au mai venit trei cu febră. Începusem să fim doi într-un pat. Tînărul ce venise era proaspăt bacalaureat și era tiz cu mine, îl chema Doru Dumitrescu. După două zile, cînd și-a mai revenit, am discutat cu el. Fusese elev la liceul Matei Basarab și avea o condamnare de 8 ani. Avea febră de o săptămînă și a dus-o pe picioare la muncă. Pînă la urmă, n a mai rezistat și așa s-a pomenit adus pe brațe la infirmerie. După încă cîteva zile, eram 20 în 12 paturi. Numai eu și încă trei rămăsesem singuri în pat. Mă întrebam ce face Dan, el n-are oare febră, căci am stat în același pat ? Se apropia Crăciunul, cel de al doilea făcut cu Dan și cu prietenii mei. Iată-i pe ei dincolo de sîrma ghimpată, dar înconjurați de o alta. Parcă

cei de acasă, sînt ei într-adevăr liberi, nu sînt înconjurați de o altă sîrmă ghimpată ce e frontiera, adica cortina de fier ? Febra mă făcea să trec de la o idee la alta, de la o imagine la alta. Mă vedeam închis într-o celulă pe care nu puteam s-o părăsesc, apoi îl vedeam pe Dan și pe băieți într-o clădire cu mai multe camere pe care nu le puteau părăsi. Apoi vedeam pe tata, Doina, bunica și alți prieteni în curtea aceleiași clădiri, care era înconjurată cu sîrmă ghimpată, fără posibilitatea de a o părăsi. Dealtfel, alături de ei, erau într-o pseudo-libertate toți românii, căci cu toții erau în aceeași curte mare, cît țara întregă. Și-n jurul lor era o cortină din sîrmă ghimpată, pe care nimeni n-o putea părăsi. Alte forme, ale acelorași viziuni. Ce înseamnă febra, îți dă posibilitatea să înțelegi fapte sau evenimente care altfel cu greu le deslușești !

Era 20 decembrie, medicul de la penitenciare nu venise, deși era așteptat de trei săptămîni. La infirmerie veneau mereu alți bolnavi cu febră. Eu aveam două saptămini de cînd începuse boala. Am luat coleg de pat pe Ionel Diaconu, un economist din București , care era cam de aceeași vîrstă cu mine. Doctorul ne-a spus că amîndoi sîntem suspecți de febră tifoidă. Deși el nu ne putea face analize, putea să ne pună diagnosticul după simptomele ce le prezentam. Doctorul cerea în fiecare zi raportul comandantului și-i spunea că sîntem într-o situație critică. I se răspundea că trebuie să așteptăm sosirea medicului civil. Acesta nu mai venea, deși ar fi trebuit să sosească de o lună. Într-unele paturi erau trei bolnavi ce stăteau unii peste alții. Eu nu mai puteam să mănînc, căci aveam dureri abdominale. Mîncarea era aceeași, cu mămăligă mucegăită, iar doctorul ne recomanda să nu mîncăm, că ne face rău. Unii care erau într o fază incipientă a bolii, mai aveau încă poftă de mîncare și erau dispuși să mănînce și mîncarea altora, care erau mai grav

Un țăran de lîngă Craiova, Stan, care mînca toate mămăligile ce nu le mîncau alții, a intrat în comă. I s-a întărît abdomenul și doctorul i-a pus diagnosticul : ocluzie intestinală. S-a cerut imediat că Stan să fie transportat la Spitalul Salcia spre a fi operat. N! s-a răspuns că spitalul e plin. Cînd Dr. Ciobanu a spus că omul va muri, plutonierul Donea a ridicat din umeri și-a spus că el nu e Dumnezeu, să-l salveze !

Stan era în patul de sub mine, căci paturile erau suprapuse.

Cel care era în pat cu Stan nu mai putea să doarmă şi stătea pe marginea patului. L-am invitat la noi, adică la mine şi la Ionel, căci amîndoi eram proprietari ai patului. Colegul de pat al lui Stan era Mitu, un tînăr învăţător dintr-un sat de pe malul bătrînului Danubiu, înalt şi slab, cu ochii albaştri, încercănaţi de febră şi oboseală. Ne-a mulţumit şi s-a urcat alături de noi. El urmă să stea cu capul la picioarele noastre.

Stan, în patul de sub noi, răsufla greu. Doctorul era lîngă el, dar nu putea să-l ajute cu nimic. Intestinele, probabil subţiate de febră, se perforaseră şi creaseră starea de şoc. Numai operaţia ar fi putut să-l salveze. La ora 5 dimineaţa, în 22 decembrie, doctorul n-a închis ochii toată noaptea veghind la capul lui Stan, şi-a cerut din nou raportul comandantului. A anunţat din nou că dacă în două ore nu este operat, bolnavul va sucomba. La ora 8, comandantul şi doi civili intrară în infirmerie. Doctorul Ciobanu îi întîmpină şi-l anunţă că de 5 minute Stan încetase din viaţă. Maiorul Andrei, cu o mină arogantă, se răţoieşte la Ciobanu : "De ce doctore nu mi-ai spus că e grav, că l-aş fi trimis la spital ?". Unul din cei doi civili nu s-a sinchisit cînd a auzit vestea, dar al doilea s-a îndreptat oarecum afectat către patul lui Stan. Doctorul Ciobanu îi răspunde comandantului că el a anunţat de ieri că deţinutul Stan are ocluzie intestinală şi că trebuie operat. Nimeni n-a mai spus nimic. Se pare că al doilea civil nu era medic, căci a început să fluiere şi să se uită pe fereastră. Apoi a început să discute în soaptă cu comandantul. Celălalt civil, cărula Ciobanu i s-a adresat cu "domnule doctor", după ce a constatat moartea lui Stan şi a spus să-l ducă la morgă, s-a apropiat de noi. Ne-a întrebat pe fiecare de cînd avem febră, ne-a luat pulsul şi ne-a întrebat de ce stăm trei în pat. Apoi, fără să aştepte răspunsul nostru, a trecut pe lîngă comandant şi a discutat cu el şi cu celălalt civil. Pe o brancardă, acoperit cu o pătură, doi deţinuţi au scos afară, corpul neînsufleţit al lui Stan. Majoritatea bolnavilor erau culcaţi, unii se ridicaseră în coate şi mai toţi şi-au făcut semnul crucii. Fără teamă de a fi văzuţi de cei trei, cu toţii, inclusiv doctorul Ciobanu, ne-am închinat la ieşirea brancardei cu Stan. Doctorul civil a fost vădit mişcat de această scenă; maiorul Andrei privea zeflemitor, iar celălalt civil fluiera şi privea pe fereastră. Am văzut atunci un mic sat de lîngă Craiova, cu o casă modestă unde pe prispă stătea o femeie şi cei patru copii. Copiii vroiau să ştie unde le e tatăl care dispăruse într-o noapte, în urmă cu patru ani

arestat de securitate. Femeia a plîns și n-a știut să le răspundă. Tatăl acestor copii murise la 22 decembrie 1960 în lagărul Grădina! După discuții aprinse între doctorul civil și ceilalți doi, s-a stabilit să fim transportați cu toții la spitalul civil din Constanța, în mare urgență, chiar a doua zi. Se părea că vor fi aduși la Constanța și bolnavii suspecți de febră tifoidă de la Salcia. Nu știam cum să-l anunț pe Dan de plecarea mea. Doru, tizul meu, a lăsat pe scară la gardul de sîrmă ghimpată, unde venea de obicei Dan să se intereseze de mine. Astfel că, mesajul meu a fost transmis. Trecuseră 18 zile de cînd aveam febra 39° și nu puteam să merg decît cu mare greutate.

Iată deci că boala mă va izola de Dan și de băieți. Cine știe dacă îi voi mai întîlni pe aceste meleaguri, de după gratii?

VIII

SPITALUL CONSTANTA

Motto :
In pieptul zbuciumat de doruri
Eu simt ispitele cum sapa.
Cum vor sa' mi tulbure izvorul
Din care sufletul s' adapa.
Din valul lumii lor ma smulge
Si cu povata ta' nteleapta.
In veci spre cei ramasi in urma.
Tu, Doamne, vazul meu indreapta !
(Octavian Goga "Rugaciune")

A doua zi, era ajunul Crăciunului. La ora 6 am plecat în caruțe trase de cai, spre Piatra-Frecăței, unde era și comandamentul lagărelor din Balta Brăilei. Cele trei lagăre, Grădina, Salcia și Stoienești, ce se aflau pe malul Borcei la o distanță de 5-6 km. unul de altul, aveau în această perioadă mai mult de 6000 de deținuți politici. La Piatra, se părea că aveau și deținuți de drept comun, ce aveau condamnări mari.

Aici ne-au ținut într-un izolator, aproape două ore și apoi ne-au îmbarcat într-o remorcă de tractor. Sediul lagărului Piatra, era pe malul opus al Borcei unde trecusem cu un ponton. Trebuia să mergem în remorca tractorului până aproape de Hîrșova, unde ne așteptau ambulanțele. Drumul în remorcă era dificil, căci era noroi și atît tractorul cît și remorca derapau. De două ori am fost la un pas de a ne răsturna în apă, căci drumul de pămînt era pe malul Borcei. A doua oară am avut șansă, că remorca s-a oprit într-un ciot de arbore, care a rezistat. Cu grijă am coborît din

remorcă. Vreo cîțiva, care stăteau pe marginea oblonului spre apă, au fost loviți de ceilalți, cînd s-a aplecat remorca. La coborîre mi-am dat seama că nu mai pot să păsesc. M-au ajutat Ionel și Miu, tînărul învățător, colegii mei de pat. Tractoristul a încercat să replieze remorca, dar n-a reușit. Cînd a tras-o mai puternic, remorca s-a răsturnat , iar tractoristul a sărit speriat. Urmăream cu toții scena, ce părea să fie dintr-un film de groază și ne gîndeam că numai Dumnezeu ne-a salvat viața. Cei trei gardieni ce ne acompaniau, au început să înjure și unul a fost obligat să ia drumul pe jos înapoi, împreună cu tractoristul, spre a aduce o nouă remorcă. Am rămas în așteptare, așezați pe malul apei, păziți de numai doi securiști cu pistoale automate. Sigur că nimeni n-ar fi putut evada, chiar dacă nu erau gardieni, căci de abia ne trăgeam picioarele. Pe la ora 2 după amiază a apărut tractoristul cu un alt tractor și altă remorcă, împreună cu niște cabluri, spre a scoate remorca din apă. După o oră de manevră au reușit să scoată remorca și s-o așeze pe roți, dar la întoarcere una din roți s-a rupt. Ne-am continuat drumul cu cealaltă remorcă pînă la intersecția dintre drumul ce venea de la Tulcea și cel ce mergea de la Hîrșova la Constanța. Se părea că de la Saicia fuseseră transportați 14 bolnavi, în aceeași zi, la Constanța. La acea intersecție ne așteptau trei ambulanțe destul de încăpătoare. Am ajuns la spitalul din Constanța cu puțin timp înainte de a se întuneca. În curtea spitalului era multă lume, bolnavi, vizitatori, personal medical. Ne priveau cu multă compasiune, căci felul în care arătam era probabil jalnic. Ne-au introdus în încăperi de dezinfecție, pentru a face baie. Mi-am amintit de baia de la Jilava, cu bătaie și sînge, ca și de baia de la Giurgeni, cu instrucție și praf !

Aici după baie am primit pijamale, pe care mulți dintre noi nu le mai utilizaseră de ani și ani de zile. Aproape că uitasem că e posibil să-ți pui o pijama curată după baie. Pentru că aveam o stare de amețeală și slăbiciune accentuată, m-au condus de brat Ionel și Miu. Sosirea la spitalul din Constanța reprezenta pentru noi toți o salvare de la o moarte lentă și sigură. Pînă în prezent rezistasem aproape trei săptămîni, cu febra și fără medicamente. Rezistase propriu-zis tineretea noastră, căci mai toți aveam mai puțin de 40 de ani. Un pavilion fusese rezervat pentru noi. Ne-am instalat cîte doi într-un pat , căci nu se amenajaseră decît patru

camere la etaj și două la parter. Ni s-a promis că se vor amenaja încă două camere la parter. Era noaptea de Crăciun. M-am rugat Bunului Dumnezeu și i-am mulțumit că m-a ocrotit să ajung la spital, unde am șansă să fiu salvat. M-am rugat pentru Dan și cei din lagăr, ca și pentru cei dragi de acasă, care cu siguranță nici nu știu unde sîntem și dacă mai trăim.

Ziua de Crăciun a fost prima zi de spital, cu analize și consultație medicală. La ora 8 dimineața, am primit un kg. de lapte fiecare. Nu ne-a venit a crede, căci nu mai văzusem lapte de mai bine de un an. Ce curios să simți că ești în posesia unui kilogram de lapte cald ! Cine poate cu adevărat să înțeleagă, cîtă abrutizare au putut să infiltreze în sufletele noastre acești torționari !? Să fi văzut chipurile uimite ale băieților, care murmurau : "Lapte, lapte". Colegul meu Miu, a rugat pe infirmiera să-i aducă traista ce a uitat o aseară la baie. Femeia s-a dus și i-a adus traista. Miu s-a repezit și a scos o bucată de mămăligă. Infirmiera s-a apropiat de el și l a întrebat ce este. Miu i-a raspuns radios : "Mămăligă". Săraca femeie a făcut o figură speriată, a luat repede bucata de mămăligă și a aruncat-o la coșul de gunoi. Miu părea dezolat de această pierdere. Infirmiera l-a asigurat că nu va avea nevoie de acea bucată de mămăligă, căci va avea pîine albă. "Deh, știu eu ?", a raspuns Miu și s-a lăsat pe pat

Scena cu mămăliga mucegăită s-a răspîndit repede în tot spitalul. Au apărut medici și surori. Ni s-au dat nume fictive, pentru că nimeni nu trebuia să cunoască numele nostru adevărat. Mie mi s-a spus "Lama" și în fișa medicală, în locul numelui și prenumelui, era trecut "Lama". Dar cînd gardianul nu era în ușă, toți ne întrebau cum ne cheamă, ce profesie și ce condamnare avem. Erau cu toții îngroziți de condamnările mari ce le aveam și se uitau la noi că la niște arătări ce veniseră de pe o altă planetă. În principiu, n-aveam voie să intrăm în alte camere. Atunci cînd mergeam la closet mai greșeam camera și intram și în camerele vecine. Așa am putut cunoaște o serie de persoane ce veneau de la Salcia. De la Salcia era cu același diagnostic, de febră paratifoidă, doctorul Milică Plesea. Ne am împrietenit repede, datorită felului lui franc de a se comporta. Eram de aceeași vîrstă și-l cunoșteam din liceu, căci stăteam în același cartier, Tei. El avea o condamnare de 6 ani și făcea parte din lotul de la medicină, împreună cu mai mulți

medici si studenti printre care Dorin Palade si doctorul Victor Gordan. Tot aici am cunoscut pe scriitorul si poetul Ion Omescu, actor la Teatrul National din Iasi. El fusese condamnat a doua oară pentru scrieri ce atacau comunismul. Prima dată făcuse 7 ani de închisoare, din care cîtiva la canalul morții Dunăre-Marea Neagră. Acum avea din nou o condamnare de 6 ani din care făcuse vreo trei. Atmosfera la spital era destinsă. Nu se bătea si nu se injura in prezența personalului medical. Eu eram la regim hidric, deci aveam voie să beau numai lichide. Aveam medicamente si puteam să mîncăm. Îngrijirea medicală a fost mereu excepțională. De noi s-a ocupat doctorita Bacalbasa, iar seful secției era doctorul Vasiliu. Surorile medicale Netty, Sanda si Vera, au avut o grija deosebită față de suferința noastră. Personalul medical de la Spitalul din Constanta, care a îngrijit deținuții politici în perioada decembrie 1960 mai 1961, face cinste medicinei românești și jurămîntului lui Hipocrat.

După o săptămînă de regim hidric am trecut la regimul normal. In fiecare zi primeam o jumătate de franzelă si mîncare suficientă, spre a începe să mă refac. Febra scăzuse dar nu complet. Tot aici, la spital, i am cunoscut pe Titi Rohat , instrumentist si compozitor de muzică ușoară, Radu Ion, un tînar ce făcea deja 8 ani de închisoare, si pe Toma, un fost locotenent. Aici, la spital nu ne simteam in închisoare. Erau într-adevar gratii la ferestre, dar nu erau obloane si puteam privi lumea de pe stradă. Era în apropiere o piață unde circulau mulți oameni si multe masini. Pentru noi era ceva distractiv să putem privi pe fereastră. Intr o zi am avut o inspecție cu un colonel si doi maiori. S au uitat urît la noi si-au dat dispoziție să ne bată în cuie ferestrele. Insemna că nu se mai putea face aerisirea camerelor. Doctorii s-au opus. Ei n-au fost de acord, si au spus că înainte de a fi deținuți, noi sîntem bolnavi si că avem nevoie de aer. Spre cinstea si onoarea lor de medici, au insistat pe această poziție si astfel ferestrele nu au fost bătute în cuie. Au încercat să facă niște obloane, dar n-au reușit pînă la urmă nici cu această idee. După trei săptămîni de convalescență ne simteam mai bine. Doctorul Milică Plesea, un mare iubitor de muzică, împreună cu Titi si Toma, au formnat un trio si au interpretat melodii de muzică ușoară. Unele din melodii erau

compuse de Titi si versurile facute de Milică si Toma. Sansa noastră era si faptul că cei ce asigurau paza, erau gardieni de la penitenciarul Constanta si erau obisnuiti cu detinutii de drept comun. Gardienii ce se ocupau de detinutii de drept comun nu erau parcă asa de fiorosi ca cei special dresati pentru detinutii politici. Intr-o zi una din surori a venit cu o muzicuță. A fost o mare veselie, căci toti ne-am strins intr-o cameră si Tomiță, Milică si Titi ne-au prezentat un specatcol de muzică usoară. Au fost prezentate si melodii in primă audiție create de Titi pe versuri de Milică.

Astfel noi raze de optimism se infiltrau in sufletele noastre. La spital am aflat o serie de noutăți din viata internațională. Mi se întărea convingerea că se va trece la o eliberare treptată a detinutilor politici in viitorul apropiat. Regimul comunist va fi obligat s-o facă, spre a convinge Occidentul să-i dea împrumuturi si ajutoare pentru a supravietui economic. Apoi la O.N.U., mereu se ridica aceeasi problemă a celor peste 100.000 de detinuti politici, ce-i avea in lagăre si închisori regimul de "democratie" comunistă din România...

Rămăsesem singur in pat. Ionel, prietenul meu, se instalase într-un pat lingă mine. Pe mine m-a ajutat enorm Ionel, mai ales în perioada cînd nu puteam să merg singur. Aproape 10 zile m-a condus , săracul băiat , si la closet. Avea suflet bun si era gata să ajute, fără nici cel mai mic interes pe oricine.

După trei săptămini, tizul meu Doru, se făcuse bine si urma să plece in lagăr. Eu strînsesem niste franzele si marmeladă si l-am rugat să le ducă lui Dan, dacă se va opri la Grădina. Auzisem că pe toti cei ce avuseseră febră tifoidă, ne vor izola in lagărul de la Stolenesti. Dacă nu va fi posibil să-l găsească pe Dan, i-am spus să le mănînce el. După încă o săptămînă, a plecat si Ionel. I-am dat si lui niste provizii să-i dea lui Dan si băietilor. Eu am avut o formă mai grea de tifoidă, datorită faptul că am stat aproape trei săptămini cu febră mare si fără tratament la Grădina. Desi luasem mult cloramfenicol, febra nu scăzuse complet si zilnic aveam 37,5 grade. Eram, după 5 săptămini, aproape ultimul din seria ce a venit o dată cu mine. După 6 săptămini, desi febra nu-mi scăzuse complet , a trebuit să plec spre a face loc altora. Se părea că epidemia de tifoidă continua si apăruse si o epidemie de leptospiroză. Aceasta, era o boală gravă, ce se transmitea prin sobolani si

materii fecale, ca dealtfel și tifoida. Veniseră cîțiva tineri ce aveau acest diagnostic. Printre ei, un tînăr de 18 ani, avea picioarele paralizate. Ne-a spus că înainte de a i trimite la spital, în lagărul Stoienești muriseră doi de leptospiroză : un țăran din Bucovina, ce-l chema Stăniciuc și un tînăr din Turnu-Severin, Dorel Teodorescu. Se vorbea că tatăl lui Dorel, ar fi fost secretar de partid comunist , iar fiul său era pe baricada opusă.

Am plecat de la Spital împreună cu Milică și Titi. Aveam fiecare traista plină cu pîine albă și marmeladă. Ne-au dus cu o dubiță pînă la Piatra, apoi am trecut cu pontonul Borcea. Am mers pe jos pînă la Grădina, unde am stat doua ore într-o izolare. Am tot sperat să l văd pe Dan, dar nu a fost posibil. Ne-am continuat drumul pînă la Stoienești, încă 12 km. pe jos. Am trecut prin fața lagărului de la Salcia

IV

LAGĂRUL STOIENEȘTI

Motto :
De câte ori îmi bat dupa zabrele
Sî' ar vrea sa frânga vechile zavoare...
I' aud cum cer în departari sa zboare
Cu glas dogit cu urlete rebele
(Octavian Goga - "Pace")

Am ajuns pe la ora 18 la Stoienești. Am fost introdusi într-o baracă, unde am întîlnit toti prietenii de la Constanta. Aici erau izolati toti cei ce avuseseră febră tifoidă, aproape 160. Lagărul de la Stoienești era mai mic ca cel de la Salcia, cu barăci mai proaste, desi erau tot cu pământ pe jos. Conditiile de higienă erau aproape inexistente si sobolanii erau la ei acasă. Aici a izbucnit epidemia de leptospiroză, boala fiind cauzată de un microb ce-l poartă sobolanii. Acestia erau foarte multi si-si aveau culcusul în gropile cu fecale ce reprezentau closetele. Cum se-umplea o groapă, ea era acoperită cu vreascuri de salcie si o altă groapă se săpa... Erau astfel 4-5 gropi; unde se înmulteau sobolanii. Apoi noaptea, dădeau buzna pe la paturile detinutilor si pe la bucătărie. De multe ori, mămăliga ce se făcea cu o zi înainte, mirosea a urină, pentru că sobolanii o atacau noaptea. In acea perioadă, era medic detinut al lagărului doctorul Victor Gordan. Acesta era un excelent medic si un om deosebit. A avut multe necazuri, deseori era înjurat si bătut , pentru că lua apărarea bolnavilor si făcea rapoarte prin care sesiza pericolul de epidemie. Astfel, doctorul Gordan, a sesizat comandantului, căpitanul Petrescu, si plutonie-

rului Prisăcaru, de nenumărate ori situația cu gropile, mămăliga si sobolanii. Acestia îl rideau în față si nu-l ascultau. Victor a raportat acelasi grav fenomen ce va aduce o catastrofală epidemie si medicilor civili Scurtu si Georgescu, dar nici acestia n-au vrut să audă. Cînd si-au dat seama, era deja prea tîrziu. Tîzul meu, Doru, mi-a spus că a reusit să-i dea lui Dan pîinea si marmelada. Vestea asta m-a bucurat mult. In schimb, Ionel n-a reusit să facă acelasi lucru. Din cele auzite de la colegi, situatia din lagăr nu era deloc roză. Se făceau percheziții dese si se băteau detinutii cu si fără motiv. Tîficii nu lucrau, dar se auzea că se va face o brigadă cu cei mai tineri si mai volnici. Eu nu mă simteam deloc restabilit , aveam încă febră, dureri de cap si din cînd în cînd diaree. Doctorul Gordan m-a luat în evidentă, dar cu toată grija ce mi-o acorda, nu avea ce să-mi facă, căci nu avea medicamente. Spre a fi util bolnavilor, săracul doctor nu stia ce să mai facă. A vorbit cu tăranii ce lucrau într-o brigadă la dig si i-au adus diferite plante, pe care Gordan le-a utilizat cu mult succes pentru detinuti. Astfel, mi-a dat si mie ceaiuri din plante, pentru diaree si dureri abdominale. Era aproape singurul medicament ce-l putea da la cabinetul medical al lagărului. Tot la insistentele lui Gordan, mi s-a înlocuit mămăliga, cu 200 de grame de pîine si o mîncare ce era mai de regim. Deoarece febra nu-mi scădea, Victor a anuntat pe medicul Scurtu, care a decis să mă interneze la spitalul Salcia. Înainte de a fi dus la Salcia, la sfîrsitul lui Februarie 1961, a fost bătut un tăran din Moldova de plutonierul cu magazia. Acest tăran, nu-mi amintesc numele, a fost lovit în cap si adus în stare de comă la cabinetul medical. Avea răni pe corp, pe cap si doctorul Gordan a scris în condică situatia reală, de contuzie cerebrală cauzată de loviturl. Săracul om a fost transportat imediat la Salcia si doctorul Gordan s-a ales cu două palme si înjurături de la plutonierul Prisăcaru, pentru că scrisese în condică adevărul.

Am ajuns si eu la spitalul Salcia, dus cu o căruță cu cal. Spitalu avea patru camere si aproape 18 paturi. Noi, cei cu febră, eram tinuti izolati. Am auzit că tăranul adus cu citeva zile înainte era pe moarte, nu-si revenise. Se pare că doi civili se ocupau cu ancheta, în legătură cu situatia lui, căci diagnosticul lui Gordan a fost dat mai departe de medicii civili. La spital, erau doi medici detinuti, chirurgul Trifan si internistul Orăseanu. Cei doi medici au avut o bună comportare fată de bolnavi si-au făcut tot ce-au putut să le aline durerile. Cazurile

mai grave de febră tifoidă si leptospiroză, se transportau la Constanta.

La spitalul Salcia l-am cunoscut pe Robert Eisenbraun - pseudonim Caculeanu sau Andrei Ciurunga, despre care auzisem că este un mare poet. Sensibilitatea lui îngemănată cu dragostea pentru libertate l-au adus în închisoare de doua ori. Prima dată în perioada 1948 - 1954 si a doua oară, primise 18 ani, din care făcuse trei. Era închis , căci era vinovat , dupa cum spunea el, pentru propriile lui cuvinte. Era un omulet cu ochelari cu zeci de dioptrii, retras visător si totusi extrem de virulent în discutiile contradictorii. Avea si el febră si era suspect de tifoidă. Talentul si sensibilitatea, ca si ironia lui robustă în fata suferintei, m-au apropiat de el Am avut sansa să fiu printre primii care puteau auzi versurile create de el. Multe îmi revin mereu în minte. În camera de spital îl zăream cum stătea cu ochii închisi într-un colt al camerei si apoi îmi spunea versurile ce le făcuse. O poezie a lui, intitulată "Credintă", pe care am auzit-o la Salcia, o aud parcă si astăzi :

Acestei fete de-mpărat de sub pleoape
I-aș fi un paj atit de credincios
C-aș apăra-o de oglinzi si ape
Si de amurgul muritor, frumos.
Si-aș astepta, cu ora sau cu veacul,
Să treacă-n taină prin pădurea mea,
Cînd se-nfloară ca de nuntă, lacul
Si prinde-n pumni lichefiata stea"

La spital era destul de multă liniste, căci gardienii nu intrau în camera noastră de frica de a nu se molipsi de febră tifoidă. La numărătoarea ce se făcea, tot de două ori pe zi, doctorul Orășeanu dădea efectivul si se părea că era crezut pe cuvint. După trei săptămîni, în a doua jumătate a lunii martie, s-a hotărît să ne trimită la spitalul din Constanta. Eu eram suspect de recidivă la febra tifoidă, căci aveam în continuare febră. Am plecat împreună cu Robert si alti 6 colegi. Drumul a fost acelasi, cu mai putine peripetii. Am trecut prin fata lagărului de la Grădina, dar n-am vazut pe nimeni, erau cu totii la dig. La Piatra, am ajuns tîrziu după-amiază si am înnoptat într-o mică cameră, unde am dormit unii peste altii, în trei paturi. A doua zi dimineata ne-au dus

direct la spitalul din Constanța, sub prelata unui camion al Securității. Personalul medical era același și cu aceeași corectitudine și dăruire ne-a primit și ne-a îngrijit. Am avut o medicație corespunzătoare și o mîncare bună. Se dădeau mereu suplimente cu alimentele ce se refuzau pe secțiile spitalului. Foarte mulți erau distrofici, eu aveam 48 de kg, și picioarele mereu umflate. După trei săptămîni de spital și o alimentație bună, mă simțeam iar mai bine și febra scăzuse. Aici l-am întîlnit pe tînărul Barbu Teodorescu, pe care nu l-am mai văzut din camera 18, de la Jilava. Primise o condamnare de 3 ani pentru tentativă de trecere frauduloasă a frontierei. Eu îl necăjeam și-l spuneam că a vrut să treacă înot Marea Neagră, pînă în Istambul ! Robert se restabilise și continua să creeze zilnic noi și noi poezii. La gîndul că ne vom reîntorce în lagăr și vom relua viața de infern de acolo, găseam din nou argumente optimiste. Eram mai bine informat și din nou îmi confirmam punctul meu de vedere că, în mod treptat , în cîțiva ani, regimul comunist va fi obligat să ne elibereze pe toți, indiferent de condamnarea ce-o avem. Era teza optimistă cu argumentele mele, ce era în contradicție cu alte teze, ce aveau argumente ale trecutului apropiat și chiar ale prezentului.

Robert era într-un pat lîngă mine. Eu credeam că doarme, era culcat cu mîinile peste ochi. Se ridică brusc, se așează pe marginea patului meu și-mi spune la urechile ultimile versuri :

La logodna visului cu luna,
Cînd sub gene candele s-aprind
Stelele coboară cîte una
Din mătăsuri palide fosnind

Zălogiți nimicului tăcerea
Plopii ce din caiere și-o torc.
Vîntul doare lin ca mîngîierea
Mîinilor ce nu se mai întorc

Sieși neputînd să-și mai încapă
Sub adîncă zare-a nimănui,
Sufletul se varsă ca o apă,
Dincolo de limitele lui.

"Ce zici dacă i-aș spune "Limite", merge ?" "Sigur că da, i-am răspuns eu, numai că-te rog s-o repeți, căci vreau s-o reținː".

In această perioadă, la spital, am urmat și un tratament O.R.L., spre a încerca o ameliorare a auzului. După loviturile primite la securitate de la maiorul Enoiu, a fost o perioadă lungă, cînd n-am auzit aproape nimic. Apoi treptat , am reînceput să aud cîte puțin, dar de la Jilava, situația era staționară. Se pare că nu se poate face mare lucru, căci sînt afectate oscioarele din urechea mijlocie, scărița și nicovala. Tratamentul cu insuflații în ureche a fost făcut de doctorița Alla Petrescu, ce era rusoaică și se căsătorise cu un ofițer de marină român. A fost profund afectată de situația mea și a încercat să mă ajute efectiv.

In ziua plecării, am fost conduși cu privirile de aproape întregul personal al secției de boli contagioase, ce ieșise la ferestre sau în curte. In ochii lor, vedeam neputința de a ne ajuta și durerea ce o încercau că nu pot să împiedice plecarea noastră. Nu știuseră cum era viața noastră în universul concentrațional al lagărului, dar din spusele noastre aflaseră ! La mulți din cei cunoscuți ca și la necunoscuți, am zărit lacrimi în ochi. Mi-am spus atunci, că dacă voi reuși să relatez viața mea de după gratii în România, nu voi uita, să arăt devotiunea ce o voi avea mereu pentru aceștia. Felul cald, prietenesc, în care am fost conduși, ne-a dat o mare rază de speranță în sufletele noastre.

Drumul l-am parcurs sub prelața unui camion pînă la Piatra. Apoi, am traversat Borcea cu pontonul și-am mers pe jos , pînă la Stoienești.

In lipsa mea din lagăr, se formase o brigadă de muncă din cei mai tineri și care erau mai sănătoși. Pe mulți din prietenii mei, i-am găsit la muncă. Milica mi-a spus că va avea posibilitatea să scrie o carte poștală și dacă vreau, poate s-o scrie acasă la mine, spre a-și da seama ai mei că trăiesc. Am fost foarte bucuros de propunerea prietenului meu, care a dovedit o mare afecțiune pentru mine, pe care n-am s-o uit niciodată. In perioada de înfometare, sosirea unui pachet de 5 kg, reprezenta o adevarată minune. Pentru mine, nu era atît de important pachetul, cît vestea ce puteau s-o primească ai mei. Eram sigur că tata era toată ziua pe drumuri spre a afla dacă mai trăiesc și unde mă aflu. Cîteva rînduri, chiar scrise de o altă mînă, dar semnate "Dudu", cum îi plăcea lui

să-mi spună adeseori, ar fi fost o bucurie pentru el.

Brigada de tifici, lucra la prasitul porumbului. Cei ce rămăseserăm în lagăr, n-aveam voie să ieșim din baracă decît dimineața și seara o jumătate de oră pentru closet. Cei ce mergeau la muncă, ne aduceau bucățele de ziare, ce le culegeau fără să fie văzuți, de pe drum. Seara, în paturile de la nivelul trei și sub pătură, puteam afla diferite noutăți politice. Ne interesau pregătirile pentru alegerile prezidențiale americane. Toți credeau că dacă Nixon ar ajunge președinte, se vor schimba multe în lumea comunistă. Se știa că este anti comunist , căci făcuse anumite declarații în acest sens. Mă simteam mai bine, nu mai făceam febră și situația părea mai calmă. Mă gîndeam să pregătim iar o "universitate" ca cea din Jilava. Am discutat cu cîțiva să facă prelegeri pentru seară. În ceea ce mă privea, am reînceput lecțiile de matematică. Elevii mei erau Doru Dumitrescu, Niculae Vasilescu și Radu Ion. Modalitatea de scris era aceeași ca la Jilava, adică pe spatele castroanelor metalice se dădea cu săpun și cu praf de var. Se utiliza și folia de plastic de la anumite alimente ce veneau în pachet. În locul creionului se utilizau betișoarele de chibrit. Se preparau mai multe castroane, pentru teorie și exercițiile se făceau pe folie de plastic. Aici nu era supravegherea de la Jilava, deci aveam condiții mai bune de activitate. Sigur că eram atenți, căci se putea în orice moment produce o percheziție în baracă. De multe ori a trebuit să ștergem repede tăbliței de scris , căci se dăduse alarma de către cei ce stăteau la ferestre. Dar încetul cu încetul, avansam mulțumitor. Elevii mei erau sîrguincioși, își făceau exercițiile și erau atenți. Le-am spus că au cap de matematicieni și că ar fi bine cînd ajung acasă să facă facultatea de matematică. La întoarcerea de la muncă, prietenul meu Milică Plesea, văzuse pe jos 3-4 pătlăgele roșii și s-a aplecat să le ia. A fost văzut de gardian, care l-a oprit la poartă, unde plutonierul Prisăcaru i-a tras o bătaie și l-a azvîrlit în izolare pentru 7 zile. M-a durut mult această veste și m-a revoltat barbaria cu care au procedat. Încăperea de izolare era anexată la o baracă, relativ aproape de cabinetul medical. Am căutat posibilitatea de a introduce pîine și mămăligă la izolare. Ca toate barăcile din lagăr, pe jos avea pămînt și între ușa și pardoseală exista o diferență de 3 cm. Într-o cîrpă am înfășurat bucățele de pîine sau mămăligă și

cu grijă, fără a fi văzuți, le am introdus pe sub ușă. Am fost bucuroși că am reușit de cîteva ori operația aceasta. Era spre sfîrșitul lui mai, doctorul Plesea ieșise din izolare și continua să muncească în aceiași brigadă. Noi continuam cursurile "universității" noastre. Ion Omescu ținea prelegeri despre regia de teatru și diferite subiecte din piese de Shakespeare. Eroul preferat al lui Ion, era Hamlet și despre el ne vorbea mereu cu pasiune. Știam că Ion Omescu a fost unul dintre cei mai perfecți interpreți ai lui Hamlet pe scenă. Cunoscîndu-l pe Ion, mi-am dat seama că a trăit pe Hamlet , nu numai că l-a jucat pe scenă. Ion Omescu era și profesor de limba franceză și avea ca elevi pe elevii mei de la matematică și pe Sandu Mihalcea, care era ahtiat să învețe limbi străine. Se dădeau și lecții de germană și engleză, iar amicul meu Ionel lua lecții de italiană.

Într-o seară, după ce brigazile veniseră de la muncă, Milică a fost chemat să primească pachetul ce venise de la București. Conținutul mi l-a adus într-o zeghe și l-a deșertat în pat. O mulțime de bunătăți, zahăr, ciocolată, biscuiți, salam de Sibiu, alimente. Am încercat să împart aceste bunătăți prietenilor. Am început cu țigările din care n-am oprit nici una. Am oprit tubul de pastă Clorofila, periuța de dinți și un săpun. Nu mă mai spălasem pe dinți de aproape doi ani !! Aveam gingii ce-mi sîngerau și cîteva măsele ce se mișcau. Pentru a putea utiliza cît mai multă pastă de dinți, am amestecat-o cu săpun și astfel mi-am asigurat posibilitatea să mă spăl pe dinți mai mult de un an !

Intr-o duminică din iunie, un civil a venit în dormitor și ne-a citit o pagină din ziar în legătură cu zborul satelitului artificial sovietic și apoi cu zborul navei lui Gagarin. Ne-a spus că U.R.S.S.-ul este cea mai mare forță militară din lume și că R.P.R.-ul, împreună cu aliații ei sînt invincibili. "Dacă e așa, de ce ne mai țineți aici ?" s-a auzit o voce. Am crezut că va izbucni un scandal, dar civilul părea calm și n-a răspuns la întrebare. Ne-a arătat ziarul și chiar ni l-a lăsat o jumătate de oră spre a-l citi. Eram curioși, căci nu mai văzusem de ani de zile cum arată un jurnal. Era o pagină dintr-un ziar mai vechi, din aprilie 1961, cînd a avut loc zborul lui Gagarin. Unii începuseră să comenteze evenimentul și sigur, de o manieră optimistă. Dar foarte curînd optimismul lor avea să se risipească. Peste cîteva zile, eram tot în iunie, un nou incident barbar s-a produs în lagăr. La întoarcerea de la muncă

Zgură, un detinut inalt si voinic, a fost oprit în poartă împreună cu altii si bătut pentru faptul că nu-si făcuse norma. Bătaia a avut loc organizat cu ciomegele si bastoanele de cauciuc. La această bătaie au luat parte 5 sau 6 gardieni, printre care seful lor, plutonierul Prisăcaru, numit "cap de cal". Conducerea "operatiunilor" de bătaie era asigurată de comandantul lagărului, căpitanul Petrescu, zis "tiganul". Zgură s-a opus printr o miscare abilă si Prisăcaru care-l lovea pe Zgură, l-a lovit din greseală pe un alt gardian. Acest incident a declansat furia gardienilor, în special a lui Prisăcaru si a lui Petrescu, care au sărit asupra lui Zgură cu picioarele, lovindu-l la întîmplare cu cizmele. Zgură avea capul spart în mai multe locuri, răni deschise pe corp si două coaste rupte Deoarece nu si-a revenit , după două ore în stare de comă, a fost transportat la spitalul Salcia Doctorul Victor Gordan, colegul de lot al lui Milică, a pus diagnosticul contuzii grave si l a trecut în condică. Aceasta pozitie demnă a doctorului Gordan a enervat pe Petrescu si pe Prisăcaru, care au decis schimbarea imediată a lui Victor Gordan de la cabinetul medical al lagărului. Asa se face că Victor a fost trecut la o brigadă de muncă la dig si în locul lui a fost pus ca medic al lagărului, doctorul militar Stainhaus , din Baia Mare, ce avea o condamnare de 4 ani.

Situatia lui Zgură era foarte gravă. A stat între viată si moarte aproape două săptămîni si pînă la urmă a rămas paralizat. S-a facut si o anchetă. Un maior l-a interogat pe Victor Gordan, care cu demnitate si probitate profesională a arătat adevărul. Maiorul a încercat să-l intimideze prin metode clasice. I-a spus că dacă continuă să sustină că e vorba de contuzii grave provocate de altii si nu recunoaste că Zgură ar fi căzut din întîmplare, s-ar putea să fie acuzat de instigare contra cadrelor Ministerului de Interne ! Doctorul Gordan, i-a declarat , că nu va schimba diagnosticul, căci nu se poate minti pe el însusi si că nu se lasă intimidat de nici o amenintare în acest sens. Unii spuneau că Zgură ar fi murit , altii că ar fi rămas paralizat pentru toată viata. In orice caz, cei 6 copii pe care-i avea Zgură au rămas orfani si într-un caz si-ntr-altul, căci chiar dacă ar fi scăpat cu viată, tatăl lor nu mai poate fi un om normal. Cei ce sînt responsabili de această crimă împotriva umanitătii, sînt plutonierul Prisăcaru si comandantul Petrescu, de la lagărul Stoienesti. După această barbarie împotri

va lui Zgură, au continuat bătăile în poarta lagărului. Viața era din ce în ce mai grea, nu numai pentru cei ce stăteau în lagăr, ci în special pentru cei ce mergeau la muncă. Comandantul Petrescu mergea cu brișcă și verifica brigăzile la cîmp. La terminarea programului de lucru, se amuza alergînd cu brișca brigăzile spre lagăr. Oamenii alergați și mînați cu biciul, după o zi de muncă, ajungeau sleiți de oboseală. Din ordinul lui Petrescu, cerdinciosii adventiști ce nu lucrau simbăta, erau mereu bătuți crunt și puși în lanțuri. Așa că în fiecare simbătă, 10-12 adventiști erau bătuți la sînge, puși în lanțuri și ținuți trei zile la izolare, fără mîncare. Apoi operațiunea se repeta. Acești oameni arătau ca niște stafii, mă miram cum mai pot să meargă.

În fiecare săptămînă se făceau percheziții amănuntite. Cei ce erau găsiți cu sîrme, ace sau așa zise obiecte interzise, erau bătuți și azvîrliți la izolare 7 zile. Cu multă greutate puteam continua cursurile noastre de matematică și limbi străine. Suprimaseră scrisorile și pachetele la toată lumea și se punea din nou în discuție așa-zisa reabilitare.

În luna august au adus din Aiud peste 200 de simpatizanți legionari care erau numai schelete. Majoritatea erau țărani și muncitori, foarte puțini intelectuali. Aveau cu toții o culoare cadaverică, priviri pierdute și ochii în orbite. Vorbeau puțin, le era teamă, ne întrebau dacă sînt turnători printre noi. Îi țineau într-o baracă separați, dar aveam totuși contact cu ei dimineața și seara. După două săptămîni, pe unii i-au scos la muncă, dar pe marea majoritate, care de abia mergeau, îi închideau în timpul zilei în baracă, la fel ca pe noi.

În septembrie era cald și mereu cer senin. Iată că trecuseră doi ani de închisoare. În aceasta perioadă, l-am cunoscut pe Alexandru Ivasiuc, sau Sașa, cum îi spuneau băieții. Slab și fără dinți în gură, m-a atras la el posibilitatea lui de interiorizare, cultura lui și dicția ce o avea. Deseori discutam serile cu el, Ion Omescu, Ionel și Robert , despre literatură și felul în care fiecare dintre noi am putea răspunde la întrebările fundamentale, pe care filozofia ni le pune mereu în față !

Cîtă deosebire între ei și Ion Omescu, în ceea ce privește conținutul de fond și spiritualitate ! "Sașa, îi spune Ion într-o zi, tu ai navigat mult în derivă și din păcate vrei încă să navighezi

așa I. Cită dreptate a avut atunci Ion, numai viitorul a putut spune.

In aceeași perioadă, am cunoscut pe jurnalistul Max Bănus și pe tinerii Kraus Manfed și Rudy Wentzer. Toți erau mai tineri ca mine, dar sociabili și mereu puși pe glume. Felul lor de a fi jovial și dintr-o bucată, mi-a plăcut și regretam faptul că erau într-o altă baracă și nu puteam conversa mai mult împreună. Max și Kraus au și lucrat într-o brigadă de construcții. Kraus avea o constituție fizică mai robustă, dar Max era foarte slăbit de mă miram cum mai poate ieși la muncă.

Au început noroaiele din octombrie și pentru-noi, care stăteam în baracă și nu munceam, timpul curgea nedefinit. In activitatea „universitații" noastre, introdusesem și șahul. Făcusem chiar un campionat. Ca jucători pasionați erau : Robert , Radu, Saul, Milică și cu mine. Din cînd în cînd glumeam și făceam ca tot românul, haz de necaz. Ne gîndeam că sîntem o bună echipă spre a face 7 zile de izolare și aranjasem cu ceilalți să ne alimenteze pe sub ușă cu pîine și mămăligă dacă va fi cazul. Omuletul cu ochelari ne făcea în fiecare zi o poezie, iar seara ne delecta cu versurile lui. In timpul zilei jucam împreună șah. La un moment dat , părăsea tabla de joc și se ducea într-un colț, unde stătea ghemuit cîteva ore. Apoi venea și-mi spunea versurile la ureche, căci știa că n-aud.

Intr-o zi cînd chibițam o partidă de șah între Saul și Radu, Robert vine și mă ia deoparte și-mi spune versurile intitulate „Veriga"

Am răbdat de sete ca o secetă
Și-am suferit ca o paraginâ de foame.
Simțeam cîteodată că verile pregetă
să-mi astearnă livada cu poame.
Pașii tai mi-au lăsat , amăruie durerea
de-a nu-i fi păstrat. Auzeam
cum îmi zgîrie tîrziu cîte-o rază tăcerea
pe sufletul plat , ca diamantul pe geam.
Era poate gîndul că ore sărace
au ars pe de lături de anii frumoși,
că n-am împlinit la soroace

existență-ncepută-n strămoși.
Mă simt vinovat pentru multe
Anii, aproape băuți,
se opresc în materia mea, să m-asculte
prelungiți în urmași nenăscuți.

Mîncarea era din ce în ce mai slabă, mămăliga din nou avea gust de mucegai. Percheziţiile continuau şi erau foarte amănunţite. Spre sfîrşitul lui Octombrie se dă alarma şi un grup de 30 de gardieni, cu pistoale automate, au intrat în lagăr. Era ceva nou, căci noi ştiam că era interzis să se intre cu armele în lagăr. S-au repezit cîte doi, trei, la fiecare baracă, au îmbrîncit pe cei ce erau lîngă uşă şi au ordonat să ne culcăm cu burtă pe parodseală, şi să nu mişcăm. Noi eram în activitate, aveam foile de plastic şi castroanele pregătite sau scrise cu matematică sau limbi străine. Fără a fi observaţi, în poziţia în care eram, ne-am străduit să le ştergem. Am stat în poziţia culcat , păziţi de doi gardieni, mai mult de două ore. Apoi am fost scoşi în curte, încolonaţi şi număraţi de cîteva ori. Între timp baraca a fost răscolită, saltelele de paie verificate, totul aruncat pe jos. Operaţiunea a durat ore în şir. Masa de prînz s-a servit cu două ore mai tîrziu. N-au găsit mai nimic în baraca noastră. Ne-au confiscat nişte foi de plastic, dar ne mai rămăseseră destule spre a ne face tablite. Au confiscat două sahuri, dar n-au mai făcut investigaţii să vadă ale cui sînt.

Peste cîteva zile am aflat că evadaseră trei deţinuţi de la Salcia. Doi fuseseră prinşi, desfiguraţi în bătăi, puşi în lanţuri şi transportaţi la Bucureşti. Al treilea scăpase : era un tînăr ofiţer de marină, care trecuse Borcea înot şi dispăruse. Ultima percheziţie se datora probabil acestui eveniment. O săptămînă munca a fost suspendată şi toata lumea a rămas închisă în barăci. Mîncarea era din ce în ce mai străvezie. La prînz, ciorba avea numai cîteva boabe de arpacaş şi cînd era de fasole, avea numai gustul respectiv, căci boabele lipseau. Eu aveam din nou diaree, iar la cabinetul medical aveau numai aspirină, antinevralgice şi bandaje cu rivanol. La 15 noiembrie s-a zvonit că vom pleca. Nu se ştia unde şi dacă vom pleca toţi, dar era sigur că tifiicii, în orice caz, vor pleca. A doua zi, nimeni n-a mai plecat la muncă, era sigur că se va întîmpla ceva important. După ora 8 ne-au scos în curte şi ne-au

încolonat. Au început să strige nume după niște liste dactilografiate. În general erau toți cei ce avuseseră febră tifoidă și erau bolnavi cronici. Imediat după masa de prînz, încolonați și cu o pază sporită ne-am îndreptat spre lagărul Salcia. Aici am fost introduși într-o baracă ce avea o singură încăpere. De la Stoienești, plecaserăm vreo 200, iar camera în care ne introduseseră avea mai puțin de 200 de metri pătrați. Curînd după ce ne-au înghesuit aici, ne-am pomenit cu încă vreo 30 de la Salcia, ce-au fost băgați peste noi. Stăteam ca sardelele și nu puteam nici să ne lungim ca să dormim. Camera n-avea paturi, era complet goală. N-aveam aer, căci ferestrele erau bătute în cuie. Ne-au introdus o tinetă pentru urină și ne-au spus că vom rămîne aici peste noapte. Cei de la Salcia păreau mai bine informați și ne au spus că ne duc la penitenciarul Gherla, în Ardeal. Primiserăm hrană rece pentru 4 zile. Trebuia să ne așteptăm la un drum lung și anevoios. Am dormit spate în spate cu Ionel, aveam în dreapta pe Milică Plesea și peste picioarele noastre stătea culcat Robert. În timpul nopții ne-am trezit brusc, căci am auzit țipete. Cînd am deschis ochii am zărit un om ce zbura pe deasupra capetelor celor ce nu puteau nici să se miște. Era o imagine de infern. O lovitură cu un bocanc și singurul bec ce lumina camera s-a făcut țăndări. Din nou țipete, lovituri înfundate și iar țipete de ajutor. La un moment dat un om este aruncat prin geam în curte. Zgomotul geamului spart și urletele celui care căzuse în curte au trezit paza. Se aude o sirenă, se aprind reflectoarele din exterior, care ne luminează și în interior. Mulți gardieni au apărut la ferestre și fluierau cu toții.

Brusc s-a făcut o liniște mormîntală. Toți sînt culcați unul peste altul. Se aud gemetele unui om nu departe de mine și în rest nimic. Un gardian întreabă ce se petrece la noi. Nimeni nu-i răspunde. Același glas rage și atunci un glas din interior strigă ajutor și altul îi spune gardianului că un deținut e rănit grav și trebuie dus la spital. În lumina lanternelor și a reflectoarelor, omul e scos și e dus la baraca spital, care era alături. Tot acolo a fost transportat și cel ce fusese aruncat pe fereastră. Apoi s-a făcut din nou liniște. Se părea că nimeni n-a mai dormit. Curînd a fost deșteptarea. Ce se întîmplase în timpul nopții ? Doi brigadieri din lotul celor 30 de deținuți de la Salcia, își primiseră răsplata faptelor lor. Voicu și Popa, cei doi brigadieri din cauza cărora mulți deținuți fuseseră

opriți în poartă și bătuți, fuseseră la rîndul lor bătuți în timpul nopții de persoane neidentificate. Voicu fusese aruncat pe fereastră, iar Popa fusese deschiolat în bătaie. Imediat doi ofițeri politici au început o anchetă. Nimeni n-a recunoscut nimic, iar victimele n-au văzut făptașii, pentru că era întuneric.

Cum coloana trebuia să-și continuie drumul, ancheta a continuat pe drum. Cei doi, grav bătuți, au rămas în spital. S-au pus lanțuri la cei 28 de deținuți ce proveneau de la Salcia, căci se presupunea că printre ei se află atacatorii brigadierilor. Pe la ora 9, am plecat pe jos pînă la Piatra. Era 17 noiembrie 1961, și mă aflam pentru a treia oară la Piatra. De data asta aveam însă altă direcție.

De la Piatra, ne-au urcat pe un șlep în aer liber și nu în cală, așa cum veniserăm de la Grădina. După amiază am ajuns la Brăila. Pe drum s-a continuat ancheta. Aproape fiecare, a fost întrebat ce a vazut in timpul nopții și cine a bătut brigadierii. Nimeni n-a spus ceva deosebit și nici indicii nu s au dat. Anchetatorii, erau vreo patru, deveniseră furioși căci nu găseau vinovații. Foarte aproape de locul de debarcare, se găseau cîteva vagoane-dubă

Ne-au introdus cinci într-o celulă de trei. Eu m-am urcat în plasă, spre a sta culcat. Seara, trenul s a pus în mișcare. Iată ne plecați, probabil spre Gherla ! Cu mine în "compartiment" erau prietenii mei, doctorul Emil Plesea, Ionel, Radu și Paul. Se părea că poziția mea în plasă n a convenit gardienilor, care mi-au cerut să cobor. Toți au ripostat că sînt bolnav și nu pot sta pe bancă sau în picioare. Spre a-i convinge, Milică le-a spus că el e medic și poate să spună că boala mea e foarte gravă. Pînă la urmă gardienii n-au mai spus nimic. Am mers fără să fi văzut gările pe unde treceam. În celulă, deși eram în noiembrie, era zăpușeală și era lipsă de aer. Pentru a ne aerisi, trebuia ca unul să stea în picioare și să lăsăm deschis capacul banchetă de la closet. Apa ni se dădea cu portia și mereu ni se amintea că nu e îndeajuns. În mod special ne lăsau fără apă, spre a ne ține în încordare. După o noapte și o zi în plasă, simteam că nu mai pot să rezist. Am coborît și-am schimbat locul cu Milică. Nu puteam să ne odihnim în asemenea condițiuni inumane de transport. Visam la un vagon de vite, unde să putem să ne întindem pe pardoseala de scîndură. Ce bine ar fi fost dacă ne-ar fi transportat în vagoane de marfă !

Important era să poți să-ți întinzi picioarele. Nici în plasă nu puteai s-o faci, pentru că trebuia să stai chircit. În noaptea de 18 spre 19 noiembrie am stat pe o linie moartă, într-o gară necunoscută. După accentul unor pietoni, ce vorbeau mai tare, Paul Antal ne-a spus că ar fi o gară din Ardeal. Toată ziua de 19 și noaptea de 19 spre 20 noiembrie am mers , dar cu multe opriri. Se pare că ne-au cuplat la mai multe garnituri. La 20 noiembrie, dimineața la ora 7, am ajuns la destinație. Se auzeau vociferări, glasuri răstite și începuseră să coboare deținuții din celulele-compartiment. Eu aveam picioarele umflate de nu-mi mai intrau pantofii. Mi-am luat pantofii în mînă. Milică, medicul meu curant , m-a liniștit , că picioarele se vor dezumfla. Era 20 noiembrie 1961, ziua mea de nastere. Aveam 28 de ani !

X

GHERLA

Motto .
Desleaga mintii mele taina
Si legea farmecelor firii.
Sadeste' n bratul meu de' a pururi
Taria urii si a iubirii.
(Octavian Goga - "Rugaciune")

Ne-au coborît din vagonul-dubă si imediat ne-au urcat într-un camion cu prelată. Pe linia ferată erau trei vagoane-dubă. Nu ne scoteau decît atunci cînd venea camionul, asa că n-aveam timp să privim în jur. Coborîrea din dubă se făcea în apropierea gării. Eu aveam în brate un sac cu lucrurile personale si pantofii, pentru că având picioarele umflate, eram descult. Gară nu era departe de penitenciar, asa că după 10 minute, iată ne în vestita Gherla, de care auzisem atîtea. De cînd eram copil, era o vorbă, cînd se discuta despre un hot sau un criminal : "L-au băgat la gherlă". Sau, mi-aduc aminte de amenintarea : "Vezi că poti s-ajungi la gherlă". Nu stiu dacă există o legatură între adevarata închisoare din linistitul burg ardelean, Gherla, si notiunea de "gherlă", asa cum se vehicula cînd eram eu copil, dar dacă mi-a fost dat s-o cunosc, iată mă aici.

După coborirea din camion ne-au introdus într-o încăpere mare, cu bolti ca la Jilava. Aici ne-au adunat pe toti cei 228 ce plecaserăm din balta Brăilei. Foarte repede ne-au trecut într-o altă încăpere, unde la un fel de ghiseu am predat hainele civile si am primit hainele vărgate. Am putut opri numai ciorapi, prosop,

două perechi de chiloți și două cămăși. Cei ce n au avut lenjerie de corp, au primit de la penitenciar. De asemenea ni s-a dat o cană metalică și un castron. Ne-au trecut intr-o altă cameră, unde spre satisfactia noastră am găsit un hîrdău cu apă. Astfel am putut să ne astimpărăm setea ce o aveam din vagonul-dubă. Pe la ora 10, au venit în cameră trei plutonieri și un civil. Civilul ne-a informat că sîntem în penitenciarul de executare a pedepsei și că trebuie să ne conformăm regulamentului. Ni s-a spus că se vor aplica sancțiuni exemplare celor ce încalcă acest regulament. Civilul făcea vizibile eforturi să vorbească românește și pentru moment m-am gîndit că am ajuns undeva în străinătate. Avea un vocabular special și expresii care proveneau mai mult din limba maghiară. Astfel, cînd ne a vorbit de reeducare ne a spus : "Banditi, cei ce nu se va reduche, va fi băgat intr-o cusche și acolo va putrezi ciontele"...

Apoi civilul, despre care am aflat ulterior că-i locțiitorul politic al penitenciarului, locotenentul major Domokos , a plecat. Am rămas cu cei trei plutonieri. Doi se așezaseră pe scaune și al treilea rămăsese în picioare lîngă masă. Ni s a ordonat ca la strigarea numelui să ne prezentăm în fața mesei și să spunem numele tatălui, al mamei și data nașterii. Vroiau să verifice tabelele ce le aveau cu ei. Era 20 noiembrie, ora 10 și 20 de minute, deci exact data și ora nașterii mele. Interesantă coincidență. Imediat ce Ionel mi-a făcut semn, căci eu n-auzeam cînd strigau numele, m-am dus în fața mesei. Am spus repede numele tatălui și al mamei și apoi am spus : "20 noiembrie 19...", dar n-am apucat să termin anul, că m-am pomenit că plutonierul ce stătea în picioare lîngă masă, îmi dă fulgerator o cizmă în fluierul piciorului și un pumn în plină față. "Rizi de noi, bă banditule, a urlat plutonierul, te-ai născut la 20 noiembrie 1961, hai ? "

Totul a fost așa de rapid că nimeni n-ar fi putut para loviturile. M-am sprijinit în masă ca să nu cad. Am simțit , ca și altă dată, sînge cald în gură. Am dus mîna la gură și apoi am pus-o pe masă, iată amprenta cu sînge a mîinii mele pe masa acestor reprezentanți fideli ai "umanismului socialist" !

Am vrut să vorbesc, să spun ceva, dar n-am reușit să deschid gura. Aveam din nou gura plină de sînge și buzele mă usturau groaznic, căci ele primiseră lovitura. M-au împins între ceilalți,

care rămăseseră stupefiați de această reacție a plutonierului, care părea destul de calm. M-am dus la tinetaă și m-am spălat cu apă. Operațiunea de verificare s-a terminat fără alte incidente. La ora prînzului ni s-a adus într-un hîrdău mîncarea și pe o tavă mămăliga tăiată în bucăți. Eu n-am putut mînca, căci buzele mă usturau și mi se deschisese durerea la maxilare, durere căpătată după bătăile primite la securitate. Băieții mi au spus că mîncarea avea gust de gaz. Incidentul cu plutonierul avusese loc exact la ora cînd împlineam 28 de ani. O coincidență interesantaă și o carte de vizită pe măsura tradiției ce o avea închisoarea Gherla și tortionarii ei. Mai tîrziu, băieții mi-au spus că plutonierii de la grefă, ce stăteau pe scaune, i-au spus celui care m-a lovit că n-a avut dreptate, căci ziua mea de naștere este într-adevăr la 20 noiembrie, dar că el nu m-a lăsat să termin anul, ce e 1933. Ne-au ținut pînă spre seară în acest local al închisorii, ce data de pe vremea Austro Ungariei. Pe fațada laterală către curțile de plimbare și către noul pavilion, se vedea vechea spînzurătoare a închisorii. După numărătoarea de seară, ne-au împărțit în trei loturi și ne-au condus în pavilionul cu trei etaje. Ne-au introdus în camerele 75, 76, 77. Au izolat pe tifici de bătrînii și bolnavii cronici ce veniseră cu noi din lagăr. Împreună cu prietenii mei, am nimerit în camera 76.

Pavilionul cu trei etaje al penitenciarului Gherla are un aspect de închisoare modernă, cu camere mai mici spre curtea interioară și camere mari spre exterior, unde era un cimitir protestant sau catolic. Existau pasarele destul de late și plase de siguranță la fiecare etaj, deasupra marelui hol. Paul ne-a spus că plasele au fost montate prin 1948-50, cînd s-au produs cîteva sinucideri spectaculoase. Se pare că niște securiști au fost aruncați de pe pasarele și apoi cei ce i-au aruncat s-au sinucis în același fel.

Parterul acestui mare imobil avea camere de triere și de tranzit, baia, camerele pentru sala de operație a spitalului. La etajul I era spitalul, unde erau anumite camere pentru maladiile acute și restul pentru bolile cronice. O cameră era ocupată de medicii deținuți ce lucrau la spital ca și de cei ce lucrau pe secțiile de la etajele II și III. Camerele spitalului pentru bolnavi cronici aveau paturi suprapuse ca și camerele de la etajele II și III. Numai camerele pentru operații și maladii infecțioase aveau paturi simple. La

etajele II si III erau celulele de executare a pedepselor. Camera 76 avea un confort sporit fată de camerele de la Jilava. Exista un closet cu vas WC, dar fără apă curentă si încălzire centrală cu calorifer. Scăpasem de tinetele de urină si de "tunuri". Utilizam în continuare apa din hîrdău pentru băut si closet. Fereastra camerei era către cimitir. In afară de grile metalice, fereastra avea un oblon din stinghii de lemn, spre a împiedica vizibilitatea. Imediat băieții au început să ia contact prin morse cu camerele vecine de la etajul I si III. Transmisia se făcea perfect prin tevile de calorifer. La etajul I nu s-a putut comunica, se părea că e o cameră de cronici sau bătrîni distrofici. La etajul III s-a discutat mult si s-au aflat noutăți din Gherla si de la închisoarea Făgăraș. In acel moment , în Gherla erau mai mult de 4000 de detinuți politici. Un număr restrîns lucra în fabrica de mobilă a penitenciarului. Aici o dată pe trimestru, cei ce-si fac norma pot să primească un pachet de 5 kg de acasă. Cei cu care se luase legatura erau foști polițiști ce fuseseră aduși în refacere de la Făgăraș. După cum spuneau ei, două treimi din cei închiși la Făgăraș muriseră din cauza tratamentului la care fuseseră supuși. O treime din cei închiși în fosta cetate din mijlocul orașului Făgăraș , toți foști jandarmi si polițiști, au fost aduși la Gherla. Erau cu toții distrofici si bolnavi.

In cîteva zile mi-am revenit după bătaia primită de ziua mea si am început să discut cu băieții modalitățile de a ne organiza mai bine viața în cameră. Am avut șansa că fiind cu toții foști tifici, nu ne-au introdus printre noi turnători. Se pare că medicul civil al închisorii a cerut să fim separați de restul detinuților, spre a nu contamina pe ceilalți. Vorba zicalei : "Orice rău, spre bine".

Eram între noi, ne cunoșteam aproape toți. Am avut șansa să fiu din nou împreună cu Diki Cesianu, doctorul Plesea, Ion Omescu, Ionel Diaconu, Robert , Nelu Radu. Era de asemenea si fostul meu elev la matematică Doru Dumitrescu, care era mereu dornic să învețe. Eram din nou în situația de a organiza "universitatea" din Jilava sau Stolenești. Se părea că schimburile de gardieni de la acest etaj erau în ultimul timp mai convenabile si puteam să ne îndeletnicim cu ocupații constructive. Astfel Ion Omescu a reluat prelegerile despre regia de teatru, filozofie si dramaturgia Shakespeariană. Eu reluasem lecțiile de algebră, geometrie si trigonometrie. Diki Cesianu, lecțiile de limba franceză. Eram si eu amator să

lau lecții de franceză, dar datorită handicapului cu auzul, aveam greutăți, căci nu se putea vorbi tare. Datorită răbdării și pasiunii dovedite de Diki ca și sprijinului dat de Ionel, am reușit și eu să particip la lecții. Ionel scria expresiile și cuvintele noi pe spatele castroanelor spre a ne permite să ne fixăm cunoștințele. Eram deci și profesor și elev la "universitatea" din camera 76 Gherla. Ne apropiam de Crăciun și situația părea mai calmă. Au fost aduse în camera noastră încă vreo 20 de persoane, ce avuseseră febră tifoidă înainte de a intra în închisoare. Fuseseră deci izolate cu noi. Printre acestea se afla colonelul Andreescu, un vechi ofițer de geniu. Din nou trebuia să stăm cîte doi în pat. Deși eu eram tînăr, mă deplasam mai greu la paturile superioare și ocupam deci un pat la parter, cum îl spuneam noi. L-am primit cu mine în pat pe colonelul Andreescu. Era în vîrstă de 68 de ani, avea părul alb și un glas blajin. Îl cunoștea bine pe tata și mi-a vorbit foarte frumos despre el. Colonelul avea picioarele mereu umflate, părea să fie grav bolnav Prietenul meu, doctorul Plesea, i-a pus diagnosticul : decompensație cardiacă sau așa ceva și că ar trebui internat în spital Am bătut în ușă și-am cerut medicul pentru a doua zi. La etajul II funcționa ca medic deținut doctorul Klein. El avea un mic cabinet chiar în fața scării de acces între etaje. Doctorul Klein a venit însoțit de un gardian. După ce l-a consultat pe colonel i-a pus același diagnostic ca Milică. Doctorul Plesea a insistat să-l interneze pe colonel, dar doctorul Klein a spus că nu de el depinde și că îl va anunța pe medicul șef al penitenciarului, doctorul Baumgarten. În aceeași zi a adus colonelului cîteva pilule, spunîndu-i că i se va da și un regim alimentar fără sare. Colonelul vorbea puțin și părea mereu obosit. Auzind că părintele Vasilachi e cu noi în cameră, l-a chemat la patul lui. L-a întrebat dacă este frate cu un preot Vasilachi pe care el l-a cunoscut. La răspunsul afirmativ al părintelui Vasilachi, colonelul Andreescu cu lacrimi în ochi, ne-a povestit cum l-a cunoscut , cum l-a îngrijit și în ce condiții a murit , în urmă cu trei ani, fratele părintelui Vasilachi. Socul a fost extrem de puternic, căci părintele Vasilachi îl credea pe fratele lui eliberat de trei ani. Colonelul a relatat că fratele părintelui Vasilachi a murit cu trei săptămîni înainte de a-i expira pedeapsa. Ne-a spus că erau împreună în aceeași cameră la spital și ne-a descris toate suferințele îndurate de fratele părintelui Vasilachi. O zi întreagă nimeni n-a mai vorbit în cameră. Toata lumea

părea profund impresionata de relatările colonelului Andreescu, care ne-a dat multe detalii din operatiunea de asasinare a fratelui părintelui Vasilachi. Ce dureros trebuie să fie să auzi că ti-ai pierdut fratele si să auzi toate detaliile ce au condus la moartea lui. O săptămînă părintele Vasilachi n a vorbit cu nimeni si s-a rugat tot timpul.

La Crăciun, părintele Vasilachi a oficiat in surdină slujba. Noi eram bucurosi că-l avem in mijlocul nostru. In general preotii erau izolati in camere speciale, dar părintele Vasilachi fiind tinic stătea cu noi. Si-n Gherla se separau detinutii după felul pedepsei si după cuantumul condamnării. Această separare nu ne privea. Noi fiind tinici, stăteam impreună. In cameră cu noi era si tinăru' Barbu Teodorescu, care avea o condamnare de trei ani pentru tentativă de trecere a frontierei, si care urma să se elibereze in curînd.

Pentru a serba Anul Nou 1962, am făcut mici bucătele de piine cu marmeladă si-am considerat aceasta ca un tort de Anul Nou. Eram in al treilea an de inchisoare si ca intotdeauna eram optimist , sperind că surghiunul se va sfîrsi. După ora 22, in seara de 31 decembrie, mi am recapitulat succint toate evenimentele care s-au petrecut de la 1 octombrie 1959 si mi am dat seama că trebuie să rezist in continuare. I-am multumit Domnului că mai sint încă in viată si m-am rugat pentru sănătatea mea, a lui Dan si a tuturor celor dragi.

In ianuarie, colonelul Andreescu se simtea din ce in ce mai rău. Nu mai putea să circule, il duceau băietii pe brate la closet. Nu mai vroia să mănînce sau nu mai putea. Toate incercările mele de a-l convinge să mănînce si de a-l incuraja erau in van. Imi zimbea, imi multumea si-mi spunea că e prea tirziu. "Pentru mine, spunea colonelul, viata n-are nici un rost , căci nu pot să mai ies viu de aici. Admir optimismul ce-l ai, dar la 28 de ani vezi viata altfel ca la 68. Ceea ce se face aici este o crimă impotriva umanitătii si dacă va mai continua, cu totii veti fi asasinati. In inchisorile comuniste tratamentul este special făcut pentru o distrugere lentă a psihicului si fizicului. Aceasta este mai monstruos decît condamnarea la moarte". Colonelul vorbea prea incet , nu mai avea forță nici să vorbească. Eu nu-l prea auzeam, dar il simteam

licărirea încă vie și inteligentă din ochii lui albaștri, ce parcă vorbeau singuri.

De ce nu vor să l interneze în spital, oare nu mai era nimic de făcut ?

În februarie începusem să povestesc în foileton romanul lui Alexandre Dumas , "Contele de Monte Cristo". Toată lumea asculta și eu căutam să fiu pe placul lor în încercările ce le făceam să fiu cît mai pasionant în povestire. Împărțisem povestirea lui Edmond Dantes în 20 de reprize a cîte-două ore. Spre sfîrșitul lunii februarie și spre sfîrșitul povestirii, colonelul ce asculta și el, mi-a făcut semn din ochi că vrea să-mi vorbească. Mi-am apropiat urechea de gura lui. Cu un glas stins , ce venea parcă din fundul pămîntului, mi-a spus : "Domnule inginer, ești tînăr, caută să reziști spre a putea să ieși din acest infern. Apoi încearcă să cutreeri lumea spre a relata tuturor crimele ce s au făcut aici, în frumoasa noastră țară, România. Spune-le tuturor despre trista noastră soartă, deși noi n-am ucis pe nimeni și-am dorit numai să trăim demni și liberi ! Mărturisește altora ce ni s-a petrecut nouă, spre a nu cădea și ei în aceeași prăpastie fără fund. E nevoie oare de o răzbunare ca a Contelui de Monte Cristo ?", și apoi colonelul a adormit , iar eu alături de el.

Dimineața la ora 5, cînd s a dat deșteptarea, colonelul Andreescu nu mai mișca, se stinsese din viață în timpul nopții. Corpul lui mai era cald, ochii închiși. Dormea, dar somnul lui era de veci. "Domnule Colonel, domnule Colonel !", am strigat eu, dar nu știu dacă glasul meu s a auzit. Am coborît din pat și cu greutate i-am împreunat mîinile pe piept , chemîndu-l pe părintele Vasilachi. Acesta, în șoaptă, a spus o rugăciune, pe care eu n am auzit o. S a bătut în ușă și s-a anunțat că deținutul Andreescu a decedat în timpul nopții. După un sfert de oră, un plutonier a intrat în cameră și a întrebat cine a murit. A venit la patul nostru. Eu stăteam în picioare, lîngă colonelul Andreescu ce părea că doarme, cu zîmbetul ce-l avea seara cînd ceruse să-mi vorbească. "Dacă a murit dați l afară, ce mai așteptați !", a început să urle plutonierul. Apoi îl apucă de picioare și-l trage cu pătură cu tot. Zgomotul făcut de craniu ce a lovit cimentul m-a cutremurat și instinctiv m am aplecat spre el. "Trage l afară", a țipat din nou plutonierul și apoi, rînjind spre mine : „Te bucuri banditule că ai

rămas singur în pat ? Lasă că-ți voi aduce un altul să nu-ți fie bucuria deplină". N-am putut să scot o vorbă, eram parcă împietrit. Împreună cu alți 3-4 am dus în brațe trupul neînsufletit al colonelului Andreescu pe pasarelă, lîngă ușă, așa cum era învelit în pătură. "Soarta asta e a voastră, a tuturor", a spus plutonierul înainte de a închide ușa.

Părintele Vasilachi a făcut o nouă rugăciune. Am spus și eu cu glas tare "Tatăl nostru care ne ești în Ceruri.

La începutul lui martie, pentru prima dată ne-au scos la aer, 20 de minute. După ce am coborît două etaje și apoi le-am urcat, m-am simțit foarte obosit, parcă aș fi făcut 20 de km pe jos. Între timp mă mutasem în pat cu Ionel, la primul nivel. Am schimbat patul ce-l împărțisem cu colonelul Andreescu și totuși deseori îl visam noaptea. În vis, încerca să-mi vorbească și nu reușea. Eu făceam eforturi mari căutînd să aud ce-mi spune. Ce om blînd și bun s-a dus ! M am rugat Bunului Dumnezeu să-mi ajute să supraviețuiesc spre a realiza dorința lui din seara cînd a murit !

Prelegerile și lecțiile "universității" noastre se apropiau de sesiunea de vară ! Cu tizul meu, Doru, terminasem la algebră binomul lui Newton și analiza combinatorie, iar la trigonometrie terminasem formulele de calcul ale suprafeței unui triunghi. La geometrie plană terminasem capitolul locurilor geometrice, iar la geometrie în spațiu făceam probleme recapitulative privind corpurile de rotație și trunchiul de piramidă. Elevul meu era extrem de sîrguincios și-și făcea regulat exercițiile. Ca elev, în ceea ce mă privea, cu destulă greutate, continuam lecțiile de franceză cu Diki Cesianu. Eram împreună cu Ionel și ajunsesem să povestim un roman în franceză. Profesorul nostru era destul de mulțumit de noi. Povesteam pe capitole celebrul roman "Pe aripile vîntului" de Margaret Mitchell. Diki, cu franceza lui impecabilă, ne povestea capitolul, utilizînd cît mai multe expresii și adjective. Era o plăcere să-l asculți ! Noi ne notam cuvintele și expresiile noi și apoi fiecare pe rînd repovesteam capitolul respectiv. Trecuseră 6 luni de cînd venisem în Gherla și nu făcusem baie. La cererea noastră, ni s-a spus că baia nu funcționează, căci se fac lucrări de modernizare și reparații. Era vorba să ne schimbe closetele tip englezesc cu closete tip turcesc, dar care vor avea și apă curentă. Cînd unul

dintre noi a întrebat de ce nu sîntem scoși la plimbare și aer în fiecare lună, ni s-a răspuns că în timpul iernii nu ne-au scos că a fost frig și le-a fost teamă să nu ne îmbolnăvim ! Tonul moderat al gardienilor, ce păreau noi pe secție, ne-a creat un motiv de conversație. Unii chiar presupuneau că este o pregătire în vederea unei eliberări sub formă de grațiere. Nu toți eram de acord, dar pentru noi era mai bine să ni se vorbească cu gura decît cu bîta.

Vara aproape că venise, dar la plimbare și la aer nu ne scoteau. Dispăruse pericolul de a ne îmbolnăvi de gripă și nimic nou. Eram în iulie și nu ieșisem la plimbare decît de două ori. Iată că se anunță că vom face o baie. Era ceva senzațional, căci nu mai făcusem baie de un an. De altfel o baie propriu-zisă nu mai făcusem de la spitalul din Constanța. Am așteptat dezbrăcați vreo 6 ore, pînă după amiază, să ne vină rîndul la baie. În sfîrșit așteptarea noastră a fost răsplătită. Deși am făcut un dus mai mult rece decît cald, a fost destul de bun. Totul s-a terminat în condițiuni bune, fără ciomăgeală ca la Jilava. Am primit o serie de înjurături ale gardianului de la baie, care era furios că nu alergam mai repede spre cameră. La înjurături noi însă eram imuni, ele reprezentau pentru noi ceva normal, ca aerul ce-l respiram și părea fiziologic să fie așa.

Printre cei ce avuseseră febră tifoidă în afara închisorii, dar care erau izolați cu noi, se afla și colonelul Tobă. El era un caz aparte, iar prezența lui în celulă ne-a adus multe mărturii necunoscute nouă, mai ales celor tineri. Colonelul Tobă făcuse pregătirea militară și o școală de perfecționare în Germania. El a fost luat prizonier în 1943 și a fost condamnat pînă în 1955, deci 12 ani, în Siberia. Era învinuit de activitate contra teroriștilor, lăsați în spatele frontului. Relatările lui despre viața în lagărele siberiene, erau cu adevărat de necrezut pentru un ascultător! obișnuit. Pentru noi, erau lucruri interesante. Puteam observa că penitenciarele și lagărele de muncă forțată de la noi folosesc experiența "socialismului victorios" din U.R.S.S. în acest domeniu. Aceeași foame permanentă și distrugătoare, aceleași izolări, aceeași stare de distrugere morală, aceeași demențială furie contra celor arestați, aceeași moarte lentă, în general, sau fulgerătoare în particular, aceeași teroare peste tot. Relatările colonelului Dumitru Tobă ce aveau întotdeauna ceva optimist și

resel. erau extrem de interesante si le-am introdus cu plăcere în programul "universității" noastre. Ele se transformau în prelegeri, mărturii despre oameni și fapte ce veneau din domeniul fantasticului, dar care erau tot așa de reale ca și existența noastră în închisoare. Colonelul fusese condamnat la 15 ani de lagăr în Siberia și grațiat după 12 ani. Apoi a fost transferat în 1955 autorităților comuniste la Iași, care nu l-au lăsat liber nici o zi și i-au făcut un proces condamnîndu-l la 25 de ani de muncă silnică, pentru aceleași motive. Lacheii sovietici din România au fost mai aspri cu Tobă decît stăpînii lor, căci i-au dat 25 de ani. Așa se face că Tobă era în al 7-lea an de detenție în România și-n al 19-lea an de detenție, de cînd fusese arestat de sovietici. Mai avea de executat încă 18 ani de închisoare. Citeodată, și-n cerc mai restrîns, vorbea și despre el și viața lui tumultoasă. Colonelul avea în 1943, cînd căzuse prizonier, o fetiță de 2 ani ce trăia la Brașov. Înainte de a cădea prizonier aflase că soția lui murise într-un accident și că fetița a rămas la o soră a lui. Nu mai știa nimic de fetița lui, pe care, dacă ar ieși acum din închisoare ar găsi-o la vîrsta de 21 de ani! Nici fata lui nu știe că tatăl ei e în viață și că vorbește de ea! Colonelul vorbea de fata lui, de bucuria ce-ar avea o dacă ar putea s-o vadă la casa ei și să ia parte la căsătoria ei. Nu pierduse nimic din optimismul robust al românului ardelean și era sigur că va ieși din închisoare și-și va întîlni copilul. Curajul și optimismul lui, mîndria și demnitatea cu care vorbea cînd era întrebat de către securiștii ce-i cunoșteau trecutul, au făcut din colonelul Tobă un exemplu de urmat, un personaj de legendă. Într-o zi, prin august 1962, a fost o inspecție. Au venit 3 ofițeri și doi civili, din care unul era locțiitorul politic Domokos. Un colonel, ce părea mai în vîrstă după părul alb ce-l avea, îl întrebă pe Tobă ce grad a avut în armata română. Tobă cu mîndrie și puțin ironic îi răspunde: "Același grad ce-l aveți și dumneavoastră acum, dar n-am făcut școala împreună, deși avem cam aceeași vîrstă". Colonelul de securitate nu i-a răspuns, dar l-a întrebat cîți ani de închisoare a făcut, cîți i au rămas și pentru ce faptă. Tobă i-a răspuns: "Chiar dacă voi face cît am făcut, nu voi regreta ceea ce am făcut înainte de a fi arestat". Colonelul de securitate îl întrebă pe Domokos ce pedeapsă a executat pînă în prezent. După ce Domokos îi spune cifra, securistul face stînga împrejur și iese cu întreg cortegiul după el, fără să mai spună o vorbă.

După 23 august , un evreu Poldis , condamnat 6 ani, este scos din cameră cu tot bagajul. In aceeași zi, au mai fost scoși și alții pe pasarele. Se auzeau tropote de pași și mișcări în celule. Prin morse am aflat că mulți evrei au fost eliberați în acea zi. Barbu Teodoerescu, tinărul frontierist fusese și el scos din cameră cu două săptămini înainte de a împlini ziua de eliberare. Urma să stea două săptămini într-o cameră la parter, unde erau ținuți toți cei ce se eliberau. Se pare că aici aveau un regim alimentar mai bun decît ceilalți.

Sistemul de comunicație prin morse funcționa impecabil prin țevile de calorifer. Eram destul de bine informați despre ceea ce se petrecea în închisoare și în fabrică unde lucrau deținuții politici. Auzisem că Domokos împreună cu o serie de torționari aleși pe sprinceană, atît din rîndul gardienilor cît și al deținuților, începuse un fel special de reeducare. Era un fel de reeducare mai sofisticat , care avea două etape. In prima etapă se urmărea să se convingă deținuții că au comis cu adevărat crime grave contra ordinei sociale și să-i facă să-și recunoască singuri și în public greșeala. A doua etapă, era așa-zisul "club al reeducării" la care nu erau admiși decît cei ce trecuseră cu bine prima etapă. In prima etapă, figurau la loc de frunte bătaia și umilirea deținuților de către gardieni. Se pare că această etapă începuse la etajul III. De un real ajutor pentru realizarea acestei etape erau torționarii deținuți sau turnătorii, cum le spuneam noi. Prima calitate ce trebuia s-o aibă un turnător era să spună tot ce auzea în cameră și tot ceea ce făceau deținuții în cameră. Ei erau scoși din cînd în cînd și stăteau ore în șir în cabinetul lui Domokos , spre a-i da informațiile respective. Aici erau serviți cu o țigară și o cafea. Aceasta era plata trădării colegilor de suferință. Cînd erau demascați și erau în pericol de a fi bătuți de către colegii tradați, Domokos îi scotea din camera respectivă și-i muta într-o cameră unde nu erau cunoscuți. In general, turnătorii erau crunt bătuți înainte de a fi mutați și deseori erau scoși pe targă în plină noapte din camere. Erau anchete spre a depista vinovații și se luau măsuri de represalii colective pe camere și chiar pe etaje. Scopul măsurilor de represalii era nu numai să depisteze pe cei ce au maltratat pe turnători, ci și de a menține teroarea și frica în sufletele oamenilor.

Cei corecți și demni, preferau represaliile, dar sancționau la rîndul lor pe turnători. Domokos avea metode abile spre a cîștiga turnătorii de partea lui. În afara cafelutei și a țigării, le promitea că vor avea o viață mai bună în închisoare și unora chiar le promitea că va face intervenții să fie eliberați mai repede. Erau oameni slabi cei ce cădeau în această cursă a lui Domokos și-și imaginau că ar fi posibile minciunile cu eliberarea înainte de termen, dacă trădează colegii de suferință. Mulți turnători au plătit scump țigara, cafeaua și faptul că au crezut poveștile lui Domokos. Prin morse ne a venit știrea că un turnător notoriu din Jilava, ce fusese și brigadier în lagăre, contabilul Niculescu, a fost desfigurat în bătaie la Gherla. Pentru acest motiv se pare că s-a luat măsura de represalii contra tuturor deținuților de la etajul III. De altfel acesta a fost pretextul. Represaliile (ce constau în bătaie și o viață de iadul), intrau în prima etapă a așa zisei reeducări. Ne au survenit și detalii în legătură cu bătaia ce i a fost administrată lui Niculescu. Bătaia avusese loc noaptea, cînd toți dormeau și Niculescu era de planton. Nici el n a știut cine i a pus pătura în cap și cine l a clomăgit. A fost scos pe targă în stare de comă. Nu aflasem dacă a murit, căci a fost izolat și tratat de medicii civili și de sanitarul Bob, ce era "marele șef" la spitalul din Gherla. Etajul III era sancționat și zilnic aveau loc bătăi colective și deținuții erau ținuți 8 ore cu burta pe ciment.

În septembrie știrile care veneau prin morse erau îngrijorătoare. Printre știrile rele am primit și cîteva bune, în ceea ce mă privea. Astfel mi s-a transmis că Alexandru Schipor, un prieten al tatălui meu, e în viață și-mi transmite sănătate. Eu cunoscusem în închisoare la Jilava pe generalul Schipor, care era vărul colonelului Alexandru Schipor. Colonelul fusese aghiotant regal și l cunostea pe tata de cînd acesta fusese comandantul Regimentului 2 « Pionieri de Gardă, de la Otopeni. Auzisem despre colonel că a făcut aproape 15 ani de închisoare și că are sănătatea precară. I am transmis curaj, sănătate și să ne vedem afară. Am mai primit un mesaj de la camera 90, unde erau foști polițiști. Un prieten al unchiului meu Traian, din Pitești, Puiu Paximade, îmi transmitea urările lui de sănătate. El era închis de 14 ani, căci fusese șef al Poliției din Pitești.

In octombrie, continuam activitatea "universitătii" noastre, la toate disciplinele. La matematică, Doru Dumitrescu si Niculae Vasilescu ajunseseră să facă toate problemele si exercitiile ce se dădeau la examenele de admitere la facultatea de matematică si politehnică. Cursul de limbi străine ce-l tineau Diki Cesianu si Ion Omescu avea un larg auditoriu. Conferintele pe teme tehnico-economice sau filozofice si literare, interesau pe toată lumea. Prelegerile colonelului Tobă continuau si aveau un larg auditoriu. Trecuse vara si nu fusesem scosi la plimbare si aer, asa cum ni se promisese. Deci încă o minciună, pe lîngă atîtea altele. Se auzeau zgomote din camerele alăturate, ceea ce dovedea că se fac lucrări de reparatii. Aceste zgomote ne favorizau comunicatiile prin morse ca si conferintele si lectiile ce le tineam.

Într-o zi introduc peste noi pe locatarii camerei alăturate, colegii nostri tifici de la Stoienesti, cu care veniserăm în lagăr. Se produce o mare înghesuială, sîntem 2-3 într-un pat. Îl întîlnesc din nou pe Robert , care ne delectează cu zeci si zeci de versuri si noi poezii create între timp. Viata în celulă devenise mai grea, dar activitatea noastră, asa-zis intelectuală, continua.

La începutul lui noiembrie am reînceput să fac febră. Aveam ameteli, dureri de cap si o stare de slăbiciune si oboseală din ce în ce mai accentuată. Am anuntat medicul care după cîteva zile a venit să mă consulte. Mi-a recomandat să stau culcat , spunînd ca va lua aprobarea de la medicul civil. Ca medic pe sectie era Dobrotă, specialist logoped, un om simpatic si binevoitor. Pentru a chema medicul detinut trebuia să băti în usă si să ceri acest favor gardianului care era de serviciu. Deseori acesta te înjura si termina repede conversatia. Trebuia să bati din nou la alt schimb si tot asa pînă unul se îndura să anunte medicul. Din această cauză treceau cîteva zile pînă la consult.

După 10 zile, starea sănătătii mele nu se ameliorase. Aveam chiar o diaree rebelă ce nu-mi trecea cu toate pilulele ce mi le adusese Dobrotă. I-am spus medicului că nu pot să mănînc mămăligă, iar el mi-a spus că va cere medicului civil Baumgarten aprobarea pentru trei săptămîni de regim, adica îmi înlocuia mămăliga cu 150 gr. de pîine.

Între timp, lucrările de reparatii la instalatiile sanitare se terminaseră în camera alăturată si ne-au mutat pe toti acolo,

Aceeasi inghesuială, acelasi aer irespirabil. Aveam sansa să rămînem cel puțin două săptămîni în aceste vechi condițiuni. Vestile ce veneau prin morse nu erau deloc îmbucurătoare. La etajul II, unde Domokos n-avea turnători, începuse prima fază a așa zisei reeducări. Se aplicau sancțiuni colective spre a întreține teroarea permanentă. Operațiunile le făcea cu aceiași gardieni, pe care îi mutase de la etajul III. La etajul nostru apăruseră noi gardieni ce aveau priviri ființoroase. În aceeași zi, după "numărul" de dimineață, unul intră în cameră și ne spune că la noi se vorbește mult și tare și dacă vom continua, vom vedea pe "dracu' ". După plecarea lui, ne am continuat activitățile obișnuite. Eram convinși că dacă au decis să ne sancționeze colectiv, ar fi făcut-o în orice caz, iar pretextul nu avea nici-o importanță. Foarte curînd punctul nostru de vedere s-a adeverit. Ușa s-a deschis și au apărut 5 securiști cu bastoane de cauciuc în mîini. Au început să lovească în cei ce erau lîngă closet în picioare și să strige "toata lumea culcat" Eu eram culcat , într-un pat mai în fundul camerei, spre fereastră. Se produsese panică și oamenii se aruncau unii peste alții pe ciment. Eu nu m-am mișcat și am închis ochii. Unul dintre securiști mă văzut și a strigat : "Ăsta e mort ?". Ionel, care era deja culcat cu burta pe ciment , îi raspunde : "E grav bolnav". "Stai că-l fac eu sănătos imediat", urlă securistul și-mi dă cu bastonul peste picioare. Ionel mă trage și eu mă rostogolesc peste el, apoi intru sub pat. Aici nu mă ajungea cu bastonul, căci erau alții pe culoar. Ai văzut că a înviat ?", strigă bruta împingînd și lovind pe alții la întîmplare. Scandalul n-a durat decît 10 minute și apoi s-a dat ordinul să rămînem pe ciment pînă la masa de prînz, adica încă vreo 4 ore. Pentru a se respecta ordinul și a verifica dacă toți stau cu burta pe ciment , un securist a rămas la ușă. De acolo urla și amenința, cînd vreunul se întorcea pe o parte. Poziția mea sub pat ca și a celorlalți ca mine, era privilegiată, căci de la ușă nu se vedea dacă te-ai întors puțin pe o parte. Cum aveam febră, răceala cimentului îmi făcea bine. Îmi pusesem și fruntea pe ciment s-o mai răcoresc puțin. La sosirea mesei securistul ne-a făcut favoarea să ne lase să mîncăm, deși el spunea că ar trebui să mîncăm culcați, ca niște porci ce sîntem ! Mi-era o foame cumplită cu toată febra și diareea ce-o aveam. M-am gîndit că boala mea nu e atît de gravă, dacă am poftă de mîncare. Sancțiunea cu

burtă pe ciment a continuat și după masă așa că am stat în această poziție pînă la ora 16, cînd la ordin, toată lumea a fost ridicată în picioare cu mîinile la ceafă. A trebuit să stăm în această poziție pînă la venirea mesei de seară. Simteam că nu mai am picioare și mă prăvălesc, căutam să mă susțin de pat , dar mîinile îmi amorțiseră la ceafă.

Se împlinea un an de cînd venisem la Gherla și era prima corecție colectivă de mare amploare ce făcea parte din reeducarea lui Domokos. Procedaseră la fel și la etajul III, deci informațiile primite erau adevărate. După numărătoarea de seară, schimbul ce a venit ne-a anunțat că dacă va auzi o vorbă, vom dormi cu burta pe ciment. Teroarea revenise repede în cameră. Nimeni n-a mai scos un cuvînt. Se vorbea prin semne, ca surdo mutii, iar unora mai în vîrstă le era teamă să meargă chiar la closet. Stăteam pe marginea patului și așteptam să se dea stingerea. Iată că talanga a sunat și ne am aruncat unii peste alții în pat și am adormit profund. Planul lui Domokos și a securiștilor era minuțios urmărit spre a avea efectele dorite. A doua zi a fost o percheziție amănunțită. Pentru Miu, Mircea, Stan și Doru, tîzul meu, s a terminat și mai rău. Le-au găsit la fiecare cîte o sîrmă de 3-4 cm, cu care scriau pe castroane la matematică și limbi străine. Au fost bătuți și aruncați în zarcă, 7 zile la izolare. Toată săptămîna au continuat cu înjurături și amenințări. Cei 4 muschetari au apărut după o săptămînă de izolare și mai slabi, dar fără să-și piardă speranța că vor continua să învețe și să scrie cu același tip de condei. Venise fiecare cu cîteva bețe uzate de chibrituri, spre a înlocui sîrmele luate la percheziție !

Eram în decembrie. Mă înscriam mereu la medic, dar nu eram scos și nici medicul nu venea. Terminasem regimul și intrasem din nou la mîncare obișnuită. Săptămîna aceea mîncasem destul de puțin, căci revenise diareea și aveam dureri abdominale.

De Sf. Niculae s-a deschis vizeta și un cap necunoscut a întins un termometru, spunînd să mi-l dea mie. După 15 minute a revenit și l-a luat. Aveam 38 de grade. Operația cu termometru s-a repetat încă o săptămînă. Apoi am primit cîteva pilule, tot prin vizetă. Prietenul meu, doctorul Plesea m-a sfătuit să le iau că poate au efect pentru diaree și dureri. De altfel el se ocupa în fiecare zi de mine, bătea în ușă și mă anunța bolnav cu febră.

Deoarece făcea zilnic aceasta; erau șanse sporite să vină totuși cineva.

Se apropia Crăciunul. Încă un Crăciun departe de casă bolnav și-n condiții dificile de viață.

Iată-mă din nou în camera 76, unde se terminaseră lucrările de reparații sanitare. Am fost din nou separați și acum avea fiecare patul lui. În cameră se înlocuise closetul de tip englezesc cu un closet tip turcesc, dar cu apă curentă. Era deci o îmbunătire a confortului. Dacă se scotea apa din sifonul vasului W.C., se putea vorbi cu vecinii de la etajul I. sistemul era simplu, l-am comunicat prin teavă la etajul III și apoi am putut discuta cu ei prin closet. Eu nu puteam discuta așa, căci nu auzeam, dar cei ce auzeau normal o puteau face foarte bine

În ajunul Crăciunului, un gardian necunoscut mă scoate din camera 76. Împreună cu mine este scos și bătrînul Szabo. De brat cu Szabo, am coborît scările la etajul I. Ne-au introdus în camera 35 de spital, care era o cameră mică, cu 4 paturi. Camera se afla în dreapta casei scărilor de acces spre etaje, și n-avea paturile aranjate. După cîteva minute este introdus în cameră Stoleru, un fost jandarm ce avea picioarele paralizate și un tînăr, Ion Păun, care era numai piele și os și-și avea suferința întiparită pe față. Împreună cu el am aranjat paturile și saltelele. Camera era mică, dar avea confort ca la spitalul Văcărești, adica un vas W.C. cu un parapet de beton și o chiuvetă. La prînz ne-a adus o mîncare mai bună, cu mai mulți cartofi și arpacaș. Fiecare din cei prezenți a ținut să se prezinte și să-și povestească istoria condamnării lui. Lîngă mine, în patul alăturat era Ion Păun, care cu toată boala ce-l măcina, a dovedit din primele momente că are un suflet ales. Mi-a povestit împrejurarea ce l-a adus în închisoare cu o condamnare de 6 ani. Lucra ca simplu tehnician în București și-și ajuta frații mai mici, căci părinții lui erau țărani săraci, dintr-o comună de lîngă București și n-aveau mijloace materiale. Frații lui erau în școli și pentru ei reprezentau tot ceea ce avea mai scump pe lume. Nu-mi vorbea despre boala lui gravă, ci mereu se gîndea că frații lui poate n-au ce mînca. Nu-l interesa suferința fizică și morală, ci ce-ar putea să patimească frații lui, rămași fără ajutor. Un om ce își iubește așa de mult familia și care e în stare să-și sacrifice totul pentru ea, mi-am zis că trebuie să fie un om bun. Din această cauză mi l-am apropiat mult pe acest tînăr, atît de bolnav și de nefericit.

Bătrînul Szabo, avea 60 de ani și fusese șef de gară la Bumbești, pe valea Jiului El era închis pentru discuții dușmănoase la adresa regimului comunist. Criticase la un pahar de vin ceea ce toată lumea știa : penuria, corupția, reprimarea și birocrația ce erau caracteristicile societății comuniste. Primise 6 ani pentru această critică "constructivă", din care făcuse trei și acum era bolnav de sciatică. Stoleru era un fost ofiter de jandarmi, avea o condamnare de 10 ani din care făcuse 5 și de curînd fusese adus din închisoarea Făgăraș. Avea picioarele paralizate și nu se putea deplasa decît tîrîndu-se pe jos. La vîrsta lui de 55 de ani, părea încă în putere, dar era groaznic să-l vezi cum se tîra și se ajuta de mîini, spre a ajunge la closet.

Spitalul din Gherla, avea același regim ca și închisoarea, căci medicii deținuți erau însoțiți de gardieni și nu veneau să vadă bolnavii singuri. N-aveai voie să discuți cu medicii altceva decît despre boala ta și asta foarte pe scurt Vizita în spital se făcea pentru camerele de bolnavi cronici, numai cînd te înscriai la medic, adică la fel ca pe secții. Pentru camerele de maladii acute, veneau medicii însoțiți de gardieni aproape zilnic. După amiază, la ora 17, ni s-au adus termometrele. În orice caz, pentru noi era mai bine ca la etajul II, unde situația se înrăutățise. Aici puteam să stăm culcați în pat și aveam un regim alimentar fără mămăliga și o mîncare mai bună. Bunul Dumnezeu a vrut să sarbătoresc acest Craciun al anului 1962 în condiții mai bune ca cel de anul trecut. Se părea că nici bătaia și sancțiunile colective nu se aplicau la spital Din aceasta cauză mulți oameni, se rugau lui Dumnezeu să fie bolnavi spre a scăpa de teroarea din secții. Unii spuneau de noi că sîntem fericiți că ne-am îmbolnăvit și sîntem în spital. În noaptea de Crăciun, n-am avut preot și nici slujbă religioasă. I-am mulțumit Bunului Dumnezeu că are grija de mine și m-a ajutat să fiu admis în aceasta celulă de spital. Presupuneam că viața mea va fi mai bine conservată în aceste condiții de trai din spital.

A doua zi, au apărut însoțiți de gardian, doi medici deținuți, care ne-au făcut fișele medicale. Cei doi au fost amabili și și-au împărțit bolnavii, spre a termina mai repede. Pe mine și pe Ion ne-a luat în primire doctorul Tiberiu Turculet iar pe Stoleru și Szabo, doctorul Mihăilescu. Doctorul Tiberiu avea vreo 35 de ani.

si cu privirea lui caldă si zimbitoare îti inspira mult curaj. Febra ne era luată regulat dimineata si seara. Medicii veneau cam o dată la două zile. După citeva zile, a venit si medicul sef Baumgarten. Era un om înalt cu părul alb si cu privirea severă. Doctorul Tiberiu Turculet ne-a prezentat pe fiecare cu caracteristicile bolilor noastre. După două zile, ne-au dat niste medicamente si vitamine. Mie mi-au făcut B1 si B12, ceea ce era o raritate. Mîncarea se îmbunătătise, în sensul că avea o calitate mai bună si era mai multă, iar mămăliga se înlocuise cu 150 gr. de pîine. Iată-mă în noaptea de Anul Nou 1963, cu sperante noi si cu optimismul revitalizat, gratie doctorului Tiberiu Turculet si a dragostei cu care s-a ocupat de mine. M am rugat , ca întotdeauna, Bunului Dumnezeu să curme suferinta închisorii pentru mine si ceilalti români în suferintă si să-mi dea rezistenta necesară pentru a supravietui. Ianuarie 1963 a fost o lună calmă. Se părea că Domokos si securistii lui nu actionează la spital. Spre sfîrsitul lunii, ne-au scos la plimbare si aer, 20 de minute. N-am ieşit decît eu cu Ion, căci ceilalti doi nu puteau să meargă. Eu mă simteam mai bine, desi mai făceam febră 37,5 grade. Locurile de plimbare se aflau în curtea interioară, între pavilionul nou si zarca, adică vechiul pavilion al închisorii. De aici se vedeau ferestrele pavilionului mare (asa numit "nou"). Am văzut si fereastra camerei noastre. De la mai multe ferestre, la care detinutii scoseseră sipci din obloane, se vedeau mîini ce ne salutau si căutau să ne transmită anumite vesti. Erau persoane pe care nu le vedeam, dar probabil ei ne cunosteau; sau poate nu ne cunosteau, dar vroiau să ne comunice ceva: Ion a observat că se transmite prin alfabetul surdo-mutilor modificat , ce se utiliza în închisoare. După cum am tradus noi, ei ne spuneau că sînt plecări acasă pe baza unui decret de gratiere. Cu acelasi alfabet , le-am multumit pentru informatiile primite. La întoarcerea în cameră le-am spus si celor doi colegi vestile ce le-am primit. Am desfăcut si noi o stinghie din oblon, spre a putea privi în curtile de plimbare. Ion avea o mică sîrmă, cu care am reusit să facem o gaură în coltul vizetei si să putem privi pe pasarela si pe casa scării. Eu priveam prin orificiul creat ; iar Ion stătea cu urechea pe uşă, spre a auzi dacă vreun gardian e prin apropiere. Astfel, camera noastră devenise un punct de informare foarte important. Era interesant să vezi activi-

tatea din închisoare, persoanele ce trec pe pasarelă și mai ales prin casa scării spre etaje.

Se părea că vestile primite cînd am fost la plimbare erau adevărate. Se produceau mișcări de deținuți în închisoare. O serie de persoane erau scoase din camere și pe grupe de 4-5, erau duse la zarcă. Îi puteam vedea prin orificiul făcut în colțul vizetei și apoi pe fereastră. Erau și cunoscuți de-ai mei și de-ai lui Ion, cu condamnări de 4, 5, 6 ani. După cîteva zile, Ion a surprins avînd urechea pe ușă, o discuție între doi gardieni în apropierea ușii noastre. Ei discutau despre un decret de grațiere pentru deținuții politici ce s-ar fi dat la sfîrșitul lui ianuarie. Pe la 15 februarie totul a intrat pe făgașul normal. Eu mă mai întremasem, dar mai făceam o ușoară febră. Și pentru ceilalți se remarca o ușoară ameliorare. Ne gîndeam că în curînd ne vor scoate din spital și vom ajunge din nou în camerele de la etajele II și III, unde continua probabil reeducarea lui Domokos.

Înainte de 1 martie, ni s-a spus să ne facem bagajele. Urma deci să plecăm în camere. Eu am fost strigat primul. Am avut timp să-mi iau rămas bun de la prietenii mei. M-au introdus tot la etajul I, în camera 40, pe aceiași latură a construcției. Era tot o cameră de spital, puțin mai mare ca aceea în care stătusem, dar avea 12 paturi suprapuse. Aici nu cunoșteam pe nimeni. Am făcut cunoștință cu comandorul Greceanu, amiralul Minulescu, Mircea Alexandrescu și Radu Ciuceanu, fost student din Craiova. Toți erau bolnavi cronici și aproape toți erau mai în vîrstă ca mine. Era bine că eram tot la spital și nu în camera de executare a pedepsei. A doua zi a apărut același medic, care m-a consultat. Adusese cu colegul lui, doctorul Mihăilescu, un cîntar de persoane. Eu aveam 50 de kg, deci mă mai întremasem.

Comandorul Greceanu avea o condamnare de 25 de ani muncă silnică și executase 14 ani. Brunet și slab, era puțin adus de spate, cu toate că n-avea decît 45 de ani. Amiralul Minulescu, era grav bolnav. În vîrstă de 65 de ani, el fusese bătut și se părea că avea cheaguri de sînge la cap ce se dezvoltaseră în tumoare, provocîndu-i pierderea echilibrului. Nu mai mînca și era ținut cu injecții de glucoză. Mircea Alexandrescu avea aproape 50 de ani, fusese ofițer în armată și era condamnat la muncă silnică pe viață, ce i se comutase în 25 de ani. Făcea parte din procesul ves-

tit al Sumanelor Negre și zăcea în închisoare de 16 ani. Înalt , cu figura trasă, cu ochii în orbite, mereu politicos , Mircea Alexandrescu avea întipărită pe corpul lui toată oroarea schingiuielilor posibile ce se pot aplica în închisorile comuniste. Avea pe picioare urmele găurilor făcute cu mucuri de țigară sau fier roșu. Pe spatele lui erau răni cicatrizate, făcute cu aceleași metode barbare ca în Evul Mediu. La el ca și la pastorul Richard Wurbrand, un alt martir din temnițele comuniste, urmele supliciului erau mai evidente ca la alții. Era un miracol ca supraviețuiseră. La tot ceea ce am văzut și am suferit eu, se părea că Mircea suferise înzecit. Cu toate că era încă în infern, și trecuse prin ceea ce trecuse, el avea mintea clară și ordonată. Avea mereu speranța că România va fi, într-o bună zi, din nou o țară liberă și prosperă. De unde mai avea Mircea atîta rezistență și optimism ? Cine i inoculase acest curaj și cine i dăduse atîta putere de a supraviețui ? La întrebările ce i le puneam, el îmi răspundea : "Dumnezeu și numai Dumnezeu".

Radu Ciuceanu avea 35 de ani și era student cînd a fost arestat în 1949, adică în urmă cu 13 ani. Avea o condamnare de 15 ani, deci nu mai avea decît 2 ani de executat. Trecuse prin purgatoriul închisorii din Pitești în perioada reeducării și spălării creierelor, din 1950-1951. Așa zisa reeducare la care au fost supuși deținuții politici în închisoarea din Pitești în acea perioadă cu greu se poate transpune în fraze spre a arăta complexitatea crimei înfăptuite de comuniști, din ordinul lui Nicholschi, Dulberger și alții. Relatările lui Radu Ciuceanu erau de-a dreptul înfiorătoare și sigur dacă ar fi descrise n-ar fi crezute de mulți. Sînt greu de închipuit astfel de crime diabolice. "Realitatea Pitești" depășește toate limitele barbariei și teroarei ce a fost instituită de comuniști în România. Comuniștii au acționat prin interpuși transformați în roboți. Transformarea în roboți s-a făcut prin metode de teroare și depersonalizare a ființei umane, la care practic nu se putea rezista. Metodele lor depășeau limita de rezistență a fizicului și psihicului uman

"În raport cu ceea ce s-a petrecut în urmă cu 11 ani la Pitești, spunea surîzînd Radu, eu mă pot considera acum la un pension !" De unde mai avea putere acest om să surîdă ? Cum putea relata grozăviile prin care trecuse cu atîta naturalețe ? Cine i-a dat forța și șansa de a supraviețui ? Mi-a spus-o el foarte simplu

Credința mea în Dumnezeu și rugăciunile ce le-am făcut zilnic. Întîlnirea cu Radu și Mircea m-a impresionat profund. I-am întrebat pe amîndoi, ce-ar face dacă mîine ar ieși din închisoare. Mircea mi-a spus că ar cere să fie din nou închis. Afară nu mai are pe nimeni, toți ai lui au murit fiind bătrîni iar singurii lui prieteni sînt în închisoare. El nu crede că s-ar putea adapta la o altă viață. Radu era mai optimist . mi-a spus că dacă ar ieși mîine, s-ar apuca să studieze istoria, care i-a plăcut întotdeauna. Afară, el spera să găsească în viață pe bătrîna lui mamă și pe fratele lui, care era inginer.

Fiecare viață a unui om de aici, reprezintă o acțiune de roman și dacă s-ar putea scrie tot ce-au pătimit acești oameni, s-ar putea umple biblioteci întregi, sau s-ar face nenumărate filme.

Pe la sfîrșitul lui martie, sîntem anunțați că putem să vizionăm un film ! Cu toții am rămas mirați și n-am crezut că e posibil. Într-adevăr am fost scoși pe pasarela de legătură, ce era ca un balcon al sălii de spectacol. Sala era la parter, unde puseseră bănci și erau vreo 200 de deținuți. Eu n-am auzit sonorul, dar am văzut imaginile. Era un film cu un luptător comunist din ilegalitate, care n-a impresionat pe nimeni. Ne-au introdus în camere înainte de a se face lumină, așa că n-am reușit să văd pe nimeni cunoscut. Concluzia celor ce stăteau de mult în închisoare a fost clară : se va pleca acasă în curînd ! "Comuniștii vor să dreagă busuiocul ?", se întreba Mircea. "După ce ne-au pus prin robotii creați de ei să bem urina și să ne mîncăm propriile fecale ne duc să vedem filme ? Sînt mai perverși ca diavolul, dar parcă nu atît de abili ca el", conchide Radu.

Amiralul Minulescu se simțea din ce în ce mai rău. Doctorul Tiberiu Turculeț venea zilnic, dar pe chipul lui vedeam neputința de a face ceva pentru el. Într-o zi, un plutonier de la grefă a venit și i-a cerut amiralului să semneze că i s-a respins cererea de eliberare pe motiv de boală și că Tribunalul Militar din Cluj consideră că boala lui se poate trata și-n spitalele M.A.I. . Am semnat eu pentru el, căci amiralul nu putea să țină tocul în mînă. Poate dacă l-ar fi dus la Spitalul Central din București și i-ar fi făcut o trepanație, ar fi putut fi salvat.

Cuvintele amiralului se auzeau din ce în ce mai încet. Făceam cu rîndul, fiecare cîte o zi, spre a-i da să mănînce și spre a-l curăta, căci el nu se mai putea mișca. "Iată un om care ar trebui

să trăiască, îmi spune Radu, am văzut zeci și zeci ce au murit" Atmosfera din această cameră de bolnavi cronici era deosebită, poate și pentru faptul că aveam colegi pe Radu și Mircea, care creaseră un climat special. De la ei emana mereu acea rezistență tonică, atît de necesară în situația noastră. Împreună cu ei găseam replicile cele mai potrivite la acțiunile demoralizante ale altora. Dacă ei, care au stat în condiții grele 13-16 ani, continua să reziste, de ce n-ar rezista ceilalți, care au stat numai 4-5 ani ?

Eram în aprilie, se părea că e o frumoasă primăvară. În timpul nopții am fost de planton și-am veghiat lîngă amiral. I-am dat puțină apă cu lingura. Mi-a mulțumit. A vorbit tare. Oare înțelesese că n-aud ? Din ochi mi-a vorbit. Ce ochi pătrunzători ! Îl vedeam la comanda unor mari vase de război, dînd ordine în stînga și-n dreapta, și acum neputincios , pe un pat de spital al închisorii, unde trebuia să execute încă 10 ani ! În afară de crima ce s-a comis , lovind acest om în cap, nu se comite o altă crimă pentru că nu era lăsat să fie îngrijit într-un spital de specialitate ? De data asta vinovați de crimă sînt magistrații militari care i-au respins cererea de eliberare condiționată făcută de medici. Stăteam și vorbeam cu mine însumi. Ce mulți criminali au apărut în rîndul acestui popor blînd și liniștit , care este poporul român ! Sau poate criminalii nu sînt români. Sînt acele corcituri care în schimbul un blid mai bun de linte, trădează și ucid, pentru a trăi ei o viață mai ușoară. Gîndurile mi se învălmășeau și n-am reușit să adorm. La 30 aprilie se stinge din viață amiralul Mînulescu. El moare în brațele lui Mircea. Acesta ne cere permisiunea ca, înainte de a-i anunța moartea, să spună cîteva cuvinte. Se așează în genunchi lîngă defunct , îi pune mîinile pe piept și întinzînd o mînă către el spune: "Ne rugăm Ție Doamne Dumnezeule, să primești sufletul amiralului Mînulescu și să-i ierți lui toate greșelile ce le-a făcut cu voia sau fără voia sa. Ne rugăm Ție Doamne, să ne dai tăria să rezistăm, noua, celor încă vii, spre a răzbuna această crimă împotriva umanității. Amin !". Apoi se duse și bătu în ușă, anunțînd decesul. Nimeni n-a scos o vorbă și cu toții s-au închinat trecînd prin fața patului, unde se afla amiralul. Cînd gardienii au venit cu medicii spre a constata moartea, cu toții ne luaserăm rămas bun de la amiral.

Viața în cameră era aceeași. Medicamente nu ne dădeau, dar

mîncarea se îmbunătățise și foamea se diminuase și ea. La baie ne duceau în fiecare lună. La plimbare mergeau cei ce puteau, aproape în fiecare săptămînă și în plus , la două săptămîni eram invitați la cinematograf ! Vorba glumeților : "Așa pușcărie să tot faci ! Ce ar fi să ne dea posibilitatea să ne scriem și memoriile ? Perfizi cum sînt , îi cred în stare s-o facă, pentru că apoi să aibă motiv să ne mai facă un proces".

După o perioadă mai bună, în iulie m-am simțit din nou rău. Aveam dureri de cap și ameteli. Tibi îmi spunea că sînt urmări ale trecutului apropiat , febra tifoidă, pierderea auzului și altele... El era încrezător că se va ameliora situația bolii mele. Eu am văzut în fișă că diagnosticul era "lupoviscerită pe fond de colagenoză" și nu știam bine ce reprezintă. Nu-l aveam pe bunul meu prieten, doctorul Plesea, spre a mă consulta cu el, iar pe Tibi nu-l puteam întreba, căci n-aveam voie să discut cu el. O dată am încercat să-l întreb, iar gardianul care era în ușă a început să mă înjure și l-a scos pe doctor imediat. Nu vroiam să-i fac neplăceri lui Tibi și n-am mai întrebat nimic.

La 10 august , am început să mă simt și mai rău. După consultul medical ce mi l-a făcut , Tibi părea îngrijorat. După o jumătate de oră sînt scos din cameră în mare viteză și n-am putut să-mi iau rămas bun de la nimeni. Din ochi, colegii mei, mi-au urat curaj și succes pe mai departe.

Sînt introdus în camera 35, unde stătusem mai mult de două luni cu Ion, Szabo și Stoleru. În cameră, aceleași paturi, dar eu eram singur. M-am instalat exact în patul în care am stat data trecută. Imediat apar Tibi și Mihăilescu, care îmi iau analize. Se pare că spitalul avea și un mic laborator unde tot medicii deținuți făceau analize. Mi-au schimbat regimul, mi-au dat niște cartofi fierți, iar seara morcovi fierți. Mă simțeam din ce în ce mai rău. Nu mai aveam poftă de mîncare. Era într-adevar mai grav, căci pînă acum, cu toată febra, aveam mereu poftă de mîncare.

După două zile am un nou coleg de cameră. Este adus Hans Urdea, în vîrstă de 35 de ani, înalt , brunet , de o constituție fizică robustă. Cum mă vede, înainte de a mă întreba cum mă cheamă, îmi spune : "Și dumneavoastră aveți hepatită epidemică ? Înseamnă că de aceea ne-au izolat aici". Eu i am spus că nu știu ce am, dar el a zîmbit și mi-a spus că se vede pe chipul meu că

am început să mă îngalbenesc. Ne-am privit în ochi și-am observat reciproc că ochii noștri erau galbeni. A doua zi am observat că pieptul și mîinile deveniseră galbene, apoi picioarele. În cîteva zile aveam o culoare galben neagră și nu mai mîncam nimic. Hans era un băiat înimos , se ținea de mine să beau cafeaua și să mănînc, dar nu reușeam. Tiberiu Turculeț venea în fiecare zi și începuse să-mi facă injecții cu glucoză. Situația era alarmantă, căci trei zile consecutiv a venit și doctorul Baumgarten. Ajunsesem să nu-mi mai simt corpul, eram parcă detașat de tot ce mă înconjura. Auzeam vag un glas din depărtare ce mă chema. Oare era tata sau mama ? Nu-mi dădeam seama. Apoi am simțit că mama mă mîngîie pe frunte și mi spune ceva ce eu n auzeam ! Pierdusem contactul cu zilele și nopțile, totul se petrecea în întuneric. Oare așa e cînd te detașezi de viață ?...

Cînd am deschis ochii era zi și deasupra mea am văzut chipul radios al lui Tibi, care mi-a spus : "Curaj, totul a trecut !" După ce a dispărut figura lui, a apărut cea a lui Hans , care mi-a făcut cu ochiul strengărește și mi-a spus : "Gata, ai păcălit moartea și de data asta ! Sus inima române !

Simțeam o liniște deplină în tot corpul, nu mă durea nimic, numai picioarele și mîinile nu le puteam mișca. Aveam impresia că mă aflu sub cupola unui cheson cu aer comprimat , care mă împiedică să mă ridic. Puteam să vorbesc și înțelegeam ce mi se spunea, mai ales dacă vedeam buzele interlocutorului meu. L-am rugat pe Hans să mă ajute să mă ridic. " Nu-i nevoie, pentru moment", a replicat el. "Vei utiliza plosca și eu îmi voi face în continuare meseria de infirmier. Într-o zi sau două, dacă doctorul va spune, te voi ajuta să te ridici. Eu am făcut o formă mai ușoară, deși sînt galben ca și tine". Într-adevar Hans era galben ca un chinez, dar avea chef și de glume. A doua zi, Tibi a venit și mi-a făcut o injecție cu glucoză. Fără ca să vadă gardianul, mi-a strecurat în pătură o batistă în care erau 3-4 lingurițe de zahăr tos. Mi-a spus ca e necesar să mă alimentez și că ar trebui să reîncep să mănînc. Hans îmi păstrase coji de pîine uscată pe care mi le înmuia în cafea. Astfel, am început să mă hrănesc. După trei zile m-am ridicat din pat și după o săptămînă, tot cu ajutorul lui Hans , m-am dus la closet. Terminasem cu plosca și era important că începusem să mă mișc. Dar nu puteam să stau singur în picioare, nesprijinit. Hans spunea că am început să am o culoare galbenă mai deschisă.

Se pare că gălbeneala se retrage în sensul invers celui în care a venit. Așa se face că după trei săptămîni, rămăsesem cu o ușoară nuanță galbenă a pielii pe față și cu ochii galbeni, deci ca la începutul bolii, după cum spunea Hans. Eu nu puteam să știu, căci n-aveam oglindă.

Aproape în fiecare zi, Tibi mi-aducea cele 3-4 linguriță de zahăr tos și mi le dădea fără să-l vadă gardianul. Era surizător și-mi spunea că totul merge bine. Mi-a luat de cîteva ori sînge pentru analize, iar într-o zi a venit dimineața la ora 5 să-mi ia probe spre a le trimite laboratorului din Cluj.

În septembrie și octombrie am stat în continuare în aceeași cameră cu Hans. Prezența lui Hans a fost cu totul deosebită și i-am mulțumit bunului Dumnezeu că l-a adus lîngă mine. Ce m-aș fi făcut fără Hans , în perioada grea ce-am avut-o ? Compania lui a contribuit la salvarea vieții mele și-l voi fi mereu recunoscător. Prima dată am trecut pe lîngă moarte la Uranus și-am avut parte de colegi admirabili, apoi după trei săptămîni de febră la Grădina, am avut șansa să ajung la spitalul din Constanța. A treia oară cînd am ocolit moartea, a fost aici în Gherla, unde m-au ajutat Tibi și Hans.

Companionul meu de hepatită m-a delectat mult timp, povestindu-mi activitatea lui înainte de a intra în închisoare. El fusese condamnat la moarte, pentru crimă de trădare și spionaj în favoarea Statelor Unite ale Americii. În august 1959, i se comutase pedeapsa la muncă silnică pe viață. La sfîrșitul lui septembrie, a venit un plutonier de la grefă, care l-a anunțat pe Hans că printr-un decret din august 1963 i s-a comutat pedeapsa de muncă silnică pe viață în 25 de ani muncă silnică. Hans a surîs , iar grefierul i-a spus că nu mai are mult , doar 19 ani ! "Poate se găsesc alți amatori să execute restul condamnării, că eu în maximum doi ani, voi fi acasă în Austria, unde mă așteaptă soția și copilul".

În octombrie, medicii mi au recomandat să fac o cerere de eliberare condiționată pe caz de boală. Chiar medicul Baumgarten și doctorița Letiția Barbălată, medicii civili, au fost de acord că diagnosticul meu se încadrează în baremul ce-mi permite o asemenea eliberare, spre a fi tratat într-un spital de specialitate.

Hepatita ne trecuse la amîndoi. Hans se restabilise și cu fizicul lui robust , cred că l-au lăsat intenționat cu mine spre a mă ajuta.

Era interesant că febra nu-mi dispăruse și că n-avea nici o legătură cu hepatita epidemică. Această febră și stare de slăbiciune îngrijorau pe medici.

La începutul lui noiembrie, am fost condus în pavilionul vechi, la zarcă, unde se aflau doi civili și Baumgarten. Cei doi mi-au spus că au misiunea să-mi facă o expertiză medicală. Mi-au pus diferite întrebări, au verificat fișa medicală, mi-au făcut niște analize și m au cîntărit. Aveam 45 de kg și trecînd pe lîngă lavabou am privit și în oglindă pentru prima dată după patru ani. M-a îngrozit ce-am văzut. Arătarea din oglindă, eram eu sau altcineva ? O figură cadaverică, obrajii supți și scofîlciți, buzele vinete, ochii în fundul capului. Un adevărat schelet ambulant ! Unul din medici a observat că am privit în oglindă și m-a întrebat de ce privesc cu atîta interes. I-am spus că nu mă recunosc. M-a întrebat apoi dacă pot să merg singur pînă în cameră sau e nevoie să fiu însoțit. I-am spus că dacă mă lasă să merg încet , cred că voi reuși. Faptul că m-am deplasat la acest consult medical și am străbătut o distanță de cîteva sute de metri pe jos m-a obosit îngrozitor. Am dormit toată ziua și noaptea următoare. După cîteva zile, ne-au scos pe amîndoi din camera 35 din spital. Mi-a părut rău că m-au separat de Hans. Pe mine m au introdus din nou în camera 40, unde am reîntîlnit vechii prieteni. Pe Hans l-au introdus într-o cameră alăturată, tot cu bolnavi cronici. În afară de cei cunoscuți, am întîlnit pe colonelul Popescu din Pitești, care-i cunoscuse pe tata și pe nenea Traian. Era bolnav de artrită și avea dureri mari la piciorul drept. La 20 noiembrie împlineam 30 de ani de viață și 2 ani petrecuți în Gherla. E totuși o vîrstă de referință, care trebuie să te pună pe gînduri spre a-ți face un bilanț al activității. Profitam de atmosfera calmă din cameră, spre a mă concentra să realizez ce-am făcut bine și ce-am făcut rău în acești 30 de ani. Am privit tot trecutul cît mai obiectiv. Categoric, nu-mi părea rău de ceea ce am făcusem, ci poate de ceea ce nu reușisem să fac. Dacă aș fi avut din nou 19 ani și aș fi fost pus în aceeași conjunctură, aș proceda la fel. Nu aveam nici cea mai mică părere de rău pentru consecințele activității ce o dusesem.

La sfîrșitul lui noiembrie am fost din nou condus în același cabinet medical, la zarcă. Aceiași doi medici civili și Baumgarten m au consultat. Aceleași întrebări, aceleași analize. Aveam tot 45 de kg. Unul din cei doi medici civili dactilografia constatările medicale. Se

apropia sfîrsitul anului 1963 și în cameră mai toți îmi spuneau că, fiind scos de două ori la expertiza medicală, e sigur că mă vor elibera pe motiv medical.

La 21 decembrie, cînd un plutonier de la grefă a venit să mă strige, toți s-au bucurat și mi-au spus că plec acasă. Traista cu lucruri n-am mai luat-o, am lăsat-o celor din cameră.

Am fost introdus într-o cameră la parter unde se mai aflau 3 deținuți bolnavi. Ei știau că vom fi transportați la spitalul Văcărești. Deci iată care era casa unde mă credeau plecat băieții!

Formalitățile de plecare au fost mai simple, căci ne-au transferat în haine vărgate și nu ne-au dat hainele noastre de la magazie. Asta înseamnă că ne vor aduce înapoi la Gherla.

Ne-au dus la gara Gherla într-o mică camionetă, sub o prelată. Drumul cu vagonul-dubă a fost mai acceptabil, căci eram numai trei în celula compartiment, și nu cinci ca altădată. La București Triaj ne-au urcat într-o dubă mică similară cu cea care ne-a dus de la Jilava la tren, cînd am plecat la Luciu Giurgeni. La spitalul Văcărești am stat două zile în aceeași cameră cu cei cu care veniserăm din Gherla. Apoi m-au scos din această cameră și m-au introdus în pavilionul unde fusesem la expertiză în urmă cu patru ani. Întîmplarea a făcut să fiu introdus în aceeași cameră în care mai fusesem internat. De data asta nu eram singur. Mai erau doi bolnavi, internați aici de două săptămîni.

Lazăr, un tînăr cu fața rotundă, de 35 de ani, avea un rinichi operat. Acum făcea febră, probabil avea infecție. Cel de al doilea coleg de cameră era un credincios dintre "Martorii lui Iehova", originar din Ardeal, pe care îl chema Ghelmez. Deși era tîmplar, avea un vocabular ales și darul de a explica și a convinge. Chiar de a doua zi au început să-mi facă analize și mă scoteau la consultații medicale diverse. Făceam în continuare febră, în jur de 37,5 grade, dar nu aveam nimic la plămîni.

Din nou coincidență, în ajunul Crăciunului sînt într-un spital. De data asta în Spitalul Central al Ministerului de Interne, la Văcărești. Mi-am dat seama că este o continuare a expertizei medicale ce începuse acum două luni la Gherla.

Anul Nou 1964, l-am petrecut cu mine însumi, rugîndu-l pe Bunul Dumnezeu să mă însănătoșească spre a rezista închisorii.

În ianuarie, Lazăr este scos din cameră și am rămas numai cu

Ghelmez. Am discutat mult cu acest "Martor al lui Iehova" si am încercat să înțeleg această credință în Dumnezeu. Ghelmez mi-a vorbit despre speranța mesianică, despre biblie si ajutorul ce-l putem găsi, dacă o studiem cu atenție. El mi-a explicat ce reprezintă Regatul Domnului pe pământ. Ghelmez vorbea cu înflăcărare despre mileniul ce va veni, în care Isus va domni pe un pământ transformat în paradis , despre viața viitoare după coborîrea Domnului Nostru Iisus Christos pe pământ. Am auzit multe din profețiile biblice, pe care nu le cunoșteam. Am aflat că "Martorii lui Iehova" trăiesc deja într-un paradis spiritual. Că cei aproape două milioane de "martori", ce trăiesc dispersați în două sute de țări pe tot globul, au credința că Iehova trăiește mereu în spiritul si inima lor si că pentru el este mereu o bucurie de a arăta motivele speranței ce rezidă întotdeauna în el.

În februarie, Ghelmez a fost scos din cameră si am rămas singur. Mă simțeam puțin mai bine dar oboseam repede. Era suficient să merg 15 minute la aer, ca apoi să dorm ore în șir. În camera alăturată erau două doamne, care aveau condamnări mari. Am reușit prin morse să intru în legătură cu acestea. Dacă lipeam urechea de perete puteam să înregistrez zgomotele, deci să comunic. M-am instalat în patul în care stătuse Ghelmez, spre a nu fi observat de la vizetă. Era destul de periculos , căci nu auzeam pașii gardianului. Am convenit cu doctorița de alături, care avea o condamnare de 25 de ani, să mă cheme ea cînd gardienii nu erau pe culoar. Astfel, eram sigur că nu ne vor prinde în flagrant delict. Discuția prin morse o făceam stînd culcat în pat si cu urechea pe perete. Am primit vești de la penitenciarul Mislea, unde erau închise femeile. Doamna Despa Olaru era închisă pentru poezii si scrieri împotriva dictaturii si pentru libertate. Avea un mare talent poetic. Îmi părea rău că n-am putut să notez spre a reține frumoasele versuri ce mi le transmitea.

Comunicațiile prin perete au continuat pînă la 15 martie, cînd am fost anunțat să-mi fac bagajul. Imediat mi-am luat rămas bun de la vecina mea, care mi-a urat sănătate si reușită. După două ore am fost scos din cameră, si-am primit hrană rece pentru trei zile, Iată-mă din nou în vagonul-dubă. Eram 4 într-o celulă de 3 si m-am grăbit să ocup poziția din plasă. Cu toate că am stat chircit si aveam dureri de mijloc, tot era mai bine ca pe bancă. A treia zi,

sîntem coborîți în gara Gherla. Imediat sîntem transportați sub preleta unui camion. Formalitățile s-au efectuat rapid și iată-mă din nou în camera 40. Prietenii mei au rămas surprinși cînd m-au văzut , căci mă credeau acasă de aproape trei luni. Le-am dat imediat toate informațiile ce le aveam și ei m-au pus la curent cu ultimele noutăți din Gherla. Se pare că urmăresc să dreagă busuiocul, cum spunea Mircea. "Cine știe, o fi șansa noastră să supraviețuim", spunea colonelul Popescu.

La 1 aprilie, un plutonier de la grefă îmi aduce o hîrtie prin care, sînt anunțat că Tribunalul Militar Cluj îmi respinge cererea de eliberare condiționată pe caz de boală. Tribunalul considera că boala mea se poate trata și în spitalele Ministerului de Interne Hotărîrea de respingere a eliberării, era cu drept de recurs în 15 zile. Plutonierul îmi întinse o foaie de hîrtie și un toc cu cerneală, iar gardianul îmi aduse o masuță cu taburet. "Puteți să faceți recurs" spuse plutonierul de la grefă. "Iată că știe să vorbească și la plural" conchide Radu. "Între timp a fost la școală și a învățat pluralul" precizează Mircea.

Eu n-am vrut să fac recurs și-am spus să facă doctorii. La insistențele celor din cameră am scris cîteva fraze pe hîrtia albă ce mi-o dăduse plutonierul. Uitasem să scriu și aveam greutăți în exprimare. Oare așa de mult mă : brutizasem ?? Nu-mi făceam iluzii, căci știam care e soarta recursurilor în regimul comunist ! Credeam mai repede că se va produce o eliberare în masă a deținuților politici. Credeam în argumentele ce le aveam de cîțiva ani Venise primăvara și spre deosebire de pînă acum ne scoteau la plimbare în fiecare zi cîte o jumătate de oră și la baie la fiecare două săptămîni Iată că se putea, dar pînă acum nu era în plan

EPILOG

La 14 aprilie dimineața au început să facă mari mișcări pe pasarele. Toți eram lîngă ușă și ascultam cu încordare. Milu Popescu la fereastră desfăcuse o știnghie și privea în curtea interioară. Putea să vadă pe cei ce erau duși spre pavilionul vechi. Din timp în timp erau scoase grupuri de 10-12 deținuți, care erau duse spre curțile de aer de lîngă zarcă. Pînă la ora 10 nici o mișcare în camera noastră. Apoi, un plutonier de la gresă, strigă 4 nume. Printre acestea era și al meu. De data asta Mircea mă îmbrățișă și-mi spuse că e convins că plec acasă. Îmi fac un semn al crucii pe piept , așa cum mi-a făcut tata înainte de arestare, și-mi spuse : "Sînt sigur că n-ai să-i uiți niciodată pe colegii de suferință care au rămas aici". Avea ochii în lacrimi de bucurie. De unde mai găsea atîta sensibilitate, un om atît de chinuit ca el ? I-am spus că toți vor pleca în curînd, chiar în momentul în care ușa se deschidea și eu am fost scos afară. După felul în care se derula acțiunea de scoatere din camere, se părea că Mircea avea dreptate, era o plecare spre casă. Ne-au grupat într-o cameră de la parter și cînd grupul de 10 s-a completat ne-au dirijat spre zarcă. La ieșirea din pavilionul mare, mi-am întors privirea spre fereastra camerei nr. 40-

spital. Două mîini erau scoase printre stinghii și-mi urau drum bun. Nu știam ale cui erau cele două mîini. Pentru mine ele reprezentau unitatea de suferință a tuturor românilor. M-am întors și le-am făcut cu mîna, spre poarta închisorii, semnul victoriei ! În spatele meu, un plutonier m-a văzut că fac semne. Ce bătaie aș fi luat și cîte zile de izolare, dacă ar fi fost alte condiții ! Acum s-a făcut că nu mă vede și nici măcar nu m-a înjurat. Mi-a spus : "Mai repede domnule, mai repede !"

Ne-au introdus în micile curți de plimbare de la zarcă. Aici am întîlnit vechi prieteni și colegi de suferință : Diki Cesianu, Seby Munteanu, Dorin Palade. La un moment dat este introdus și bunul meu prieten, doctorul Emil Plesea. A fost emoționantă revederea, mai ales că el auzise că am un diagnostic grav și că sînt pe moarte. S-a bucurat nespus că m-a reîntîlnit. Mai toți confirmau faptul că este o eliberare și nu un transfer la o altă pușcărie, cum spuneau unii. Milică mi-a povestit peregrinările lui, după ce ne-am despărțit în decembrie 1962 în camera 76. Fusese în Deltă la stufului și apoi din nou în Gherla, unde o perioadă lucrase în fabrica de mobilă. Mi-a povestit de adevăratul șef al spitalului care nu era Baumgarten, ci sanitarul Bob care tăia și spînzura. Bob era un mare bătăuș și unul din torționarii vestiți ai Gherlei. Am aflat multe noutăți în legătură cu Domokos și despre clubul lui de așa-zisă reeducare, ca și despre șeful deținut al acestui club. La prînz ni s-a adus un hîrdău cu mîncare și ni s-a spus să mîncăm cît dorim fiecare. Era sărbătoare, căci se dădea ciorbă de burtă. După masă ne-au introdus în camerele boltite ale pavilionului vechi și aici am predat hainele vărgate și ne-am luat hainele noastre. L-am întîlnit pe Tibi, care mi-a confirmat că mergem acasă. Apoi am fost introduși cîte 15-20 într-o încăpere unde un civil necunoscut ne-a anunțat că sîntem grațiați de restul pedepsei și ni se permite să mergem acasă. Ni s-a spus că n avem voie să spunem la nimeni unde am fost , ce-am văzut și cu cine am stat. De asemenea ne-a spus că n-avem voie să spunem nimănui numele "cadrelor" din Ministerul de Interne, pe care le-am cunoscut. Nu ni s-a luat nici o declarație semnată așa cum se procedă de obicei. Am semnat că am primit foaia de eliberare și suma de 87 de lei pentru biletul de tren Gherla-București. Ne-au înghesuit într-o sală mare unde toată lumea discuta și era un vacarm de

nedescris. Nimeni nu ne mai înjura și nu ne mai amenința. Pe înserate, după ora 20, au început să ne transporte în camioane, sub preletă, la gara Gherla și la alte gări învecinate. În aceeași seară au fost eliberați din Gherla mai mult de 400 de deținuți politici. Am plecat din Gherla cu un tren personal după miezul nopții. Milică, Diki și Seby, mi-au făcut loc să pot sta culcat pe o bancă. În Gara de Nord, mi-am luat rămas bun de la prieteni și am promis să-i revăd în curînd. Mi-am dat seama că nu pot să merg singur. Diki Cesianu, deși bolnav și slăbit , s-a oferit să mă conducă pînă acasă. Am luat tramvaiul 26 și un leu împrumut de la fratele lui Milu Popescu. El avea, se pare, 50 de lei, cu care îl plătiseră pentru că muncise la mină în urmă cu 12 ani.

La braț cu Diki Cesianu,am ajuns în fața casei din strada Maica Domnului. L-am îmbrățișat pe Diki și i-am mulțumit , promițîndu-i că-l voi reîntîlni în curînd.

În fața ușii, cînd am sunat , un copil în vîrstă de aproape 5 ani se îndrepta spre mine jucîndu-se cu o minge. Nu-l cunoșteam, dar, privindu-l, mi-am dat seama că anii vieții lui indică timpul cît am stat în afara vieții mele...

Ușa mi-au deschis o Doina și bătrîna mea bunică, plîngînd că nu le venea să creadă ochilor că mă revăd viu. Dan se eliberase pe baza unui alt decret , din ianuarie 1963. Peste puțin timp a venit și el. Lucra muncitor necalificat pe un șantier de construcții, nu fusese reprimit ca student la facultate. Nu știau nimic despre mine. Spre seară, a venit și tata de la serviciu. Parcă îmbătrînise cu 15 ani. M-a îmbrățișat , mi-a făcut un mare semn al crucii și mi-a spus : "Dacă ar trăi, măicuța ta ar fi mîndră de tine". Am mulțumit Bunului Dumnezeu că am reușit să găsesc în viață pe toți cei dragi mie, așa cum mă rugasem Lui, tot timpul cît am fost închis.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, grație credinței și rugăciunilor făcute zilnic, am reușit să supraviețuiesc după gratii.

Am promis colonelului Andreescu și multora din cei ce nu mai sînt ; că voi face cunoscută tragedia din închisorile comuniste ale României.

Oare voi reuși să-mi țin promisiunea ?

Versurile lui Goga le simt astăzi mai aproape ca oricînd

EPILOG

Eu m-am desprins dintre morminte,
Din cripte umede și reci,
De unde-aducerile aminte
Tin strajă unui gînd de veci ?
Și cu florul care poartă,
Pe cei încrezători în frați,
V-am plîns la fiecare poartă
Durerea morților uitați.

SFÎRȘIT

CUPRINS

CĂTRE CITITOR 5

CUVÎNT ÎNAINTE 9

I. Urmărirea 11

II. Arestarea 18

III. Ancheta 22

IV. Procesul 56

V. Jilava 66

VI. Lagărul Luciu Giurgeni 89

VII. Lagărul Grădina 104

VIII. Spitalul Constanța 114

IX. Lagărul Stolenești 120

X. Gherla 134

EPILOG 162

DOCUMENT 168

Extras din sentința Tribunalului Militar București, cu data de 29 ianuarie 1960, prin care Doru Novacovici este condamnat la zece ani muncă silnică și șapte ani degradare civică pentru uneltire împotriva ordinii sociale